

המועצה להשכלה גבוהה**שימוע לתוכנית הרב שנתית של ההשכלה הגבוהה לאוכלוסייה החרדית****מוזמן:**

ד"ר נתן אופיר

נוכחים:

ישי פרנקל, יו"ר ועדת ההיגוי

רבקה ודמני, יו"ר מל"ג

דינה זילבר

רביד עומסי

יעל עטיה

הגר סלקטר

רותם ארנרייך

ליאת קישון רבין

אפרת זהב

עומרי גולן

יעל טורכספא

דב מימון

פרוטוקול

ישי פרנקל: חברות וחברים, אנחנו ממשיכים. ברוך הבא, ד"ר אופיר.

ד"ר נתן אופיר: לפני שנתחיל, אני הכנתי את הסיכום פה, מה שאני לא אספיק.

ישי פרנקל: שלחת גם במייל? כי זה הכי חשוב לנו.

ד"ר נתן אופיר: לא. אני יכול.

ישי פרנקל: זה הכי חשוב, כי הם הולכים לאיבוד, מיילים – לא.

אם תוכל רק להציג בקצרה מי אתה, בבקשה.

ד"ר נתן אופיר: שמי נתן אופיר, אני מרצה בכמה מכללות פה בירושלים, באנגלית, אנגלית אקדמית. כל הרמות, מהמכינה הקדם אקדמית עד לפטור. אתמול בערב, למשל, הייתי בקורס שכמעט כל הסטודנטים שם לא ידעו ABC וזה פותח להם עולמות שלמים, חלון, עולם חדש לגמרי והם יוצאים עם ברק בעיניים.

אני מביא כאן בסעיף א', נקודה שראיתי שחסרה בהרבה מהדיונים, במיוחד ברשימות של האקדמיות שהפרופסורים מחליפים דעות וזה המשמעות ההיסטורית של המהפך שאנחנו רואים כאן, בחמש השנים האחרונות.

זה מתחיל במאבקים דרך חוכמות החיצוניות בתקופת חז"ל, עובר דרך ימי הביניים, בתקופות שאתה מכיר בתחום שלך, באסלאם, מאבקים ביהדות ספרד. אני כתבתי את הדוקטורט שלי על ... תקופות מאוד קשות של מאבקים שאנחנו רואים היום עד היום. אנחנו רואים את זה בהשכלה, עם החתם סופר, שאמר חדש עשו מן התורה, רואים את זה ב-1856 פה בירושלים, שהיתה התנגדות לבית-ספר למל, של ישיבה שרצה לשלב לימודי חול. אז זה הרקע.

עכשיו, אני בא יותר בעניין של האנגלית האקדמית ובזה אני רוצה להתמקד.

הנשירה ששמענו בכנס של המלי"ג על 51% של הגברים החרדים, זה פשוט לא מדויק. אני התייעצתי עם אייל רגב ואחרים, מכיוון שזה לא כולל את המכינות. במכינות יש נשירה מאוד גבוהה. האחוזים הם יותר כמו 75%, לפי הערכות שונות, אין לי נתונים מדויקים, אני לא יודע אם יש למישהו.

אחת הסיבות המרכזיות זה האנגלית. יש פער תרבותי וחברתי. למשל, בקורסים המקוונים של האוניברסיטה הפתוחה, שאתם מכירים מהדחיפה של המלי"ג לכיוון הזה, שעושה מהפך לטוב או לרע, זה נושא אחר, יש שם נושאים שהציבור החרדי מתקשה לעכל ולהתייחס אליו ולהבין אותו.

סעיף ד', אני מציע כמה הצעות מעשיות. אני לא יודע כמה יש מקום פה להיכנס לדברים, אולי נפתח את זה יותר לשאלות, אם אתם רוצים להתייחס.

ישי פרנקל: רק אולי בקצרה, זאת אומרת, הבנתי את דברי הרקע, אם אתה יכול לחדד שתי נקודות שחשוב לך להעלות. שתי נקודות אופרטיביות, רוצה, אני מציע – אחת, שתיים, ככה זה יוכל לעזור לנו בדיון.

ד"ר נתן אופיר: טוב. קודם כל, אני חושב שצריכים להכין, להיכנס לתוך הנושא של אנגלית אקדמית לחרדים. בשנה הקרובה, אני מבין שהמלי"ג הקים צוות מיוחד לנושא של בדיקת מה קורה באנגלית, באופן כללי, ובמיוחד בנושא של מבחני הפטור ויש בלגאן שלם.

אני חושב שצריכים לתת את הדעת ספציפית לנושא של החרדים, במיוחד ברמות של המכינה הקדם אקדמית וטרום בסיסית.

יש שתי רמות שהן בעייתיות בעיקר, שאין התייחסות כמעט בכלל. מה שמלמדים שם זה קטסטרופה. אני מלמד בארבעה מוסדות שונים לחרדים ואני רואה את ההבדלים. כשיש להם מרצה שמבין את הלך הרוח, מבין את התרבות ויכול לקדם אותם בצורה הרבה יותר מהירה,

אנחנו נוריד את רמת הנשירה בצורה מאוד משמעותית, מבחינת האנגלית.

דבר שני, בעיה מרכזית היום באנגלית אקדמית, ברמה אוניברסיטאית, שרק הלכה והחריפה בגלל הקורסים המקוונים, הדגש היום הוא רק על קריאה אקדמית. וזה יוצר פלונטר מאוד רציני לציבור החרדי.

כאשר מגיע סטודנט, אחרי שהוא למד הרבה שנים בתיכון בבית-ספר וכבר יודע לדבר ולהבין והתרבות שלו מלאה באנגלית, אפשר בהחלט להכין אותו לרמה של קריאת מאמר אקדמי. אבל אם מקבלים סטודנט חרדי, אני שמעתי אישית בשבוע שעבר מרצה נכנסה לכיתה של חרדים, אמרה להם – חבר'ה, אתם לא תלמדו שום דבר אחר, חוץ מלעבור את המבחן, ללמוד לקרוא טקסט.

באוניברסיטה הפתוחה המבחן הוא בעברית, עונים בעברית. זאת אומרת, אפשר ב-Google translate, אפשר ב-morfix. יש לנו בעיה מאוד רצינית.

יש את Echo star, אני לא יודע כמה, ודאי אתה מכיר, וכיוון אחר לגמרי, יש High net שמנסים לדחוף לכיוון הזה והם כותבים מכתבים ומי שמתמצא יודע עד כמה זה מאבק היום מאוד משמעותי. לציבור החרדי זה חיוני, בלי ללמד אותם, אני למדתי הרבה שפות כשהייתי צעיר, למדתי יוונית קלאסית, שלוש שנים. יכולתי לקרוא את אפלטון. אני לא יכול לדבר מילה ביוונית. לא ככה זה באנגלית, אנחנו צריכים להכשיר את הציבור החרדי למה שהם צריכים. רובם הגדול לא יצטרכו לקרוא הרבה מאמרים אקדמיים ואם יצטרכו לקרוא את זה באנגלית, ישתמשו ב-Google translate, בכל מקרה. מה שהם כן צריכים זה מיומנויות בסיסיות – דיבור, הקשבה, הבנה וזה שתי הנקודות העיקריות שרשמתי בעבודה.

בסדר גמור. תודה. שאלות לד"ר אופיר? ישי פרנקל:

דב מימון : ברור שאנגלית זה אחד מהחסמים הגדולים. האם התוכניות שיש בטלפון, למשל, לחרדים, ... לפעמים, דברים כאלה, או שאפילו תוכניות אחרות אינטרנטיות או דברים כאלה יכולים לעזור להם להתקדם?
ד"ר נתן אופיר : כן, שאלה מצוינת. אם יקימו איזה ועדה מיוחדת שתעסוק בנושא הזה, אני אשמח לתת תשובה מורחבת.

ברלינגטון עם וול סטריט, אלה תוכניות שיכולות לעזור, גם ג'רוזלם פוסט שמדברים בטלפון, אבל זה לא הפתרון. אנחנו צריכים לעשות מה שנקרא למידה משולבת, Blende learning. צריכים, חייבים לשלב את המיומנויות האלה שבאמת התמחו בברלינגטון ו-וול סטריט, אבל לשלב אותם דרך תוכניות אחרות, כמו Brain pop ו-Quiz let, אלה תוכניות מצוינות שאפשר לשלב לציבור החרדי.

לקחתי קבוצה, שוב, חסידים מובהקים ואנשים עם רקע, העברתי אותם בקורס של Brain pop תוך 30 שעות הם הגיעו לרמה מעולה. מכיוון שיש להם מוטיבציה מאוד גבוהה, לציבור הזה ולכן הם מצליחים להדביק פערים.

אני לא מדבר על כולם, כמובן יש נשירה. אני מדבר על אלה שאני רואה אותם, אני מלווה אותם כבר כמה שנים ואני רואה איך הם מגיעים לא רק לפטור, אני גם מלמד קורסים אחרי הפטור.

אפרת זהב : שאלה, יש חלק מהמקצועות שהם מקצועות שכמעט, אין בעברית כמעט מידע, כל החומר הנלמד, האקדמי, הוא חומר באנגלית. כך שהם כן נדרשים ללמוד במאמרים, ספרים וכו',

ד"ר נתן אופיר : נכון.

אפרת זהב : לפחות את השלוש או ארבע שנים שהם צריכים ללמוד.

ד"ר נתן אופיר : נכון.

אפרת זהב : לגבי אותן אוכלוסיות כמו הגברים, שבאמת באים עם חסך מאוד גדול, יש, את המאמין שיש שיטות וכו', שיכולים להביא אותם לרמה כזאת

שהם יוכלו להתגבר על זה בזמן יחסית קצר? אני פשוט לא מכירה את התוכניות שאתה מדבר עליהן והיום, ועל איזה פרק זמן, מכינה של שנה? שנתיים? כי סך-הכל הם צריכים לגשר פה על פער של 12 שנים. כמה זמן אתה חושב שזה ריאלי?

ישי פרנקל: אם אפשר לענות בקצרה, כי זמננו תם.

ד"ר נתן אופיר: כן. שוב, זה נושא שאם תהיה ועדה, אני מוכן להרחיב. יש לי חמישה ילדים, ברוך השם, הם לא דוברי אנגלית מלידה. הם היו צריכים ללמוד אנגלית באוניברסיטה ... האם הם, והם היו חייבים, אחד עושה דוקטורט באוניברסיטה, שני עושה תואר שני. הם היו חייבים ללמוד. הם מתמודדים עם זה בדרך שכל ישראלי מתמודד עם זה. אפשר להביא את החרדים לרמה הזאת.

אבל התשובה היותר עמוקה היא שרוב החרדים שמתקשים, יש חרדים שבאים אלינו יודעים אנגלית מהבית, כן. מהורים אמריקאים.

אפרת זהב: לא, אני מדברת על אלו שלא יודעים.

ד"ר נתן אופיר: החרדים שבאים בלי רקע, פשוט לא יבחרו במקצועות האלה. הם יבחרו או במכללות כמו אונו, למשל, שזה,

אפרת זהב: שלא דורשים את זה?

ד"ר נתן אופיר: הם ילמדו משפטים ומינהל עסקים ששם הם לא יצטרכו כל-כך להתאמץ בנושא של אנגלית.

אפרת זהב: זאת אומרת, לפי הראייה שלך, אותן תוכניות שדורשות את זה, מי שלא מגיע עם איזה שהוא,

ד"ר נתן אופיר: יש סינון טבעי.

ישי פרנקל: בסדר גמור. תודה רבה.

ד"ר נתן אופיר: תודה רבה לכם.

המועצה להשכלה גבוהה**שימוע לתוכנית הרב שנתית של ההשכלה הגבוהה לאוכלוסייה החרדית****מוזמן:**

אילן קוסמן

נוכחים:

ישי פרנקל, יו"ר ועדת ההיגוי

רבקה ודמני, יו"ר מל"ג

דינה זילבר

רביד עומסי

יעל עטיה

הגר סלקטר

רותם ארנרייך

ליאת קישון רבין

אפרת זהב

עומרי גולן

יעל טורכספא

דב מימון

פרוטוקול

ישי פרנקל: אילן קוסמן, ברוך הבא

אילן קוסמן: ברוכים הנמצאים.

ישי פרנקל: אם תוכל להציג את עצמך בקצרה.

אילן קוסמן: שלום לכולם. קוראים לי אילן קוסמן, אני מנהל עמותה שנקראת תקוות אחינו היא עמותה עצמאית שהוקמה על-ידי משפחת וולפסון במטרה לסייע לקהילת החוזרים בתשובה ובאתי קצת באמת לתפוש, לתת פרישה על הקהילה.

קצת על העמותה. בקצרה ממש.

התוכניות שהעמותה מפעילה זה בקרב 50, 60 בתי-ספר שהם בתי-ספר של חוזרים בתשובה, ילדים של חוזרים בתשובה וזה תוכניות חינוכיות בתוך בתי-הספר ובנוסף לכך היא מפעילה תוכניות להורים, תוכניות תעסוקה להורים בתוך בתי-הספר, שהם ב- 90% חוזרים בתשובה. אנחנו מטפלים במהלך השנה בבין 300 ל- 400 איש, שהם חוזרים בתשובה, גם במיזמים עסקיים וכדומה.

החזרה בתשובה בעשור האחרון מוגדרת בפי החוקרים כגל השלישי של החזרה בתשובה, מאופיינת בחזרה בתשובה בגילאים מוקדמים. מוקדמים זה אומר בגילאים 18 עד 25. המשמעות היא שבשונה מהגלים הקודמים שבשעת חזרתם בתשובה הם היו בעלי מקצוע, אנחנו נמצאים בגל שהוא חזר הכשרה וחסר כוח פרנסה וזה מאוד משמעותי, זה מתבטא, אנחנו רואים את זה יום יום באנשים שבאים אלינו הם חסרי פרנסה וחסרי יכולת פרנסה.

אני לא רוצה לדבר על היחס שאני רואה, שאני לא כל-כך מבין ב- 10% שהגדירו החרגה שכוללים בתוכם את הישיבות התיכוניות ועוד כל מיני חריגים נוספים וביניהם גם בעלי התשובה, שלכאורה, אם אנחנו רוצים

לכלול את בעלי התשובה, בעלי תשובה גם לפי הלמ"ס וגם לפי מכון ירושלים שחקר אותם, את הכמות שלהם, אז מדובר בין 22% ל- 24% מכלל החרדים, כך שמדובר על כמות גדולה שאני לא מבין איך היא נכנסת בפנים, אבל אני לא אדבר על זה. אני דווקא הייתי רוצה לדבר על אחריות ציבורית ואנושיות.

אני חושב שתוכנית המח"רים היא לפי הבנתי, היא כפולה. מחד, לחזק את כלכלת המדינה ולהכניס את הציבור החרדי בתוך העשייה והיצירה הישראלית. מאידך, לדאוג לחלשים ופה אני אתמקד בדאגה לחלשים שאני חושב שכאשר המשימה היא לדאוג לחלשים, המשימה היא לדאוג לחלשים ביותר.

אני ערכתי מחקר קטן לפני כשלוש שנים, לקחתי מחקר פרטי, לקחתי 130 זוגות של חוזרים בתשובה. ניגשתי ממש גם אליהם וגם בתוך האנשים שחונכים אותם ומלווים אותם, לקחנו 130 זוגות שהם נשואים כחמש שנים, לאחר כחמש שנים נשואים, 62% מהם לפי המסקנה שלנו – עבדו. אבל מה שהפתיע אותנו זה שרק 25% מתוכם, קיבלו הכשרה מקצועית או הכשרה אקדמאית.

ולכן אני פונה לפן האנושי. אני חושב שזו קהילה שכל חסם קטן ואנחנו רואים את זה גם יום יום במחלקת התעסוקה שלנו, כל חסם קטן עוצר אותם מלהתקדם ולרכוש השכלה ולרכוש הכשרות מקצועיות. זה מה שאני בעצם פונה. אני אומר, הציבור הזה, אם לא נעזור לו, אם לא נוריד לו חסם הכי קטן, אנחנו נראה אותם פחות ופחות ציבור שעומד על הרגליים.

ישי פרנקל: השורה התחתונה, אתה בעצם אומר – רבותי, תפתחו את המח"רים גם בפני החוזרים בתשובה.

אילן קוסמן: נכון.

ישי פרנקל: כן.

- דב מימון : למה החוזרים בתשובה לא ישתלבו בתוכניות המעורבות?
- אילן קוסמן : החוזרים בתשובה ודאי שלא ישתלבו. אני מדבר על חוזר בתשובה שלמד שנה שנתיים בישיבה, הוא כבר, הוא כבר לפעמים יותר קיצוני מחרדי שאתם תראו אותו בתוך המח"רים. אני מסתובב בתוך המח"רים, אני מסתובב בתוך המח"רים ואני רואה את החסמים של החוזרים בתשובה.
- דב מימון : יש להם בכלל בגרות, לאלה שאתה מדבר?
- אילן קוסמן : לא כולם. לא כולם.
- ישי פרנקל : בסדר גמור. עוד שאלות?
- תודה רבה.
- אילן קוסמן : תודה.

המועצה להשכלה גבוהה**שימוע לתוכנית הרב שנתית של ההשכלה הגבוהה לאוכלוסייה החרדית****מוזמן:**

פרופ' גיא אנוש

נוכחים:

ישי פרנקל, יו"ר ועדת ההיגוי

רבקה ודמני, יו"ר מל"ג

דינה זילבר

רביד עומסי

יעל עטיה

הגר סלקטר

רותם ארנרייך

ליאת קישון רבין

אפרת זהב

עומרי גולן

יעל טורכספא

דב מימון

פרוטוקול

- ישי פרנקל: חברות וחברים יקרים. בבקשה. תציג את עצמך בבקשה.
- פרופ' גיא אנוש: פרופ' גיא אנוש, בית-ספר לעבודה סוציאלית אוניברסיטת חיפה. מלמד בתוכניות חרדים כבר תשע שנים, אחראי על התוכנית BA במבח"ר לעבודה סוציאלית, בשלוש השנים האחרונות. אחראי על כלל התוכניות באוניברסיטת חיפה במבח"ר, בשנה האחרונה.
- אז אני מייצג פה גם את עצמי וגם את בית-הספר לעבודה סוציאלית, כי פרופ' מירי כהן לא יכלה להגיע עד הרגע האחרון וגם את הנהלת האוניברסיטה, לצורך העניין. אני מקווה, בוא נגיד, אני מקווה שההנהלה תומכת במה שיש לי להגיד, לא סגור על זה.
- ישי פרנקל: הכל מוקלט והם יכולים לשמוע.
- פרופ' גיא אנוש: יוכלו לשמוע ואם יחליטו ...
- ישי פרנקל: בסדר גמור. בבקשה.
- פרופ' גיא אנוש: אוקיי.
- בתשע השנים האלה בגרו אצלנו יותר מ- 2,500 סטודנטים. רובם – נשים. אתמול היה טקס סיום ליותר מ- 250 בוגרות, בסדרה של מקצועות, עבודה סוציאלית, ריפוי בעיסוק, ייעוץ חינוכי, השלמה לסיעוד לנשים, טיפול באמנות חזותית, מוסיקה, דרמה. זה ככה, תוכניות שונות שיש לנו. בנוסף, אוניברסיטת חיפה מפעילה שם גם מכינה, כמובן.
- עיקר המקצועות שאנחנו נותנים שם זה מקצועות טיפוליים כאלו או אחרים. זאת אומרת, מקצועות שדורשים הכשרה אקדמית, מעצם הגדרתם, גם בתואר הראשון וגם בתואר השני. חלקם הם רק תואר שני, כי זה התואר המקצועי הניתן בארץ.

הסטודנטים מגיעים אלינו עם מוטיבציה עצומה ובהחלט מדרגת נחיתות, נקרא לזה, מבחינת הידע שלהם בליבה, במתמטיקה ואנגלית. מצד שני, הם מחפיים על זה בצורה משמעותית מאוד, במוטיבציה עצומה. אנחנו רואים את הסטודנטים לומדים, הם עוברים מכינה ועוברים אותה קשה אבל הם עוברים אותה. אי-אפשר לסיים את הלימודים, אי-אפשר להגיע לשנה שלישית בלי לקבל פטור מאנגלית והם מוציאים את הפטור מהאנגלית, לפעמים תוך כדי זה שהם עושים הפסקה של שנה כדי להגיע לרמה הנדרשת, אבל הם מצליחים להגיע אליה.

התוצאות מדברות בעד עצמן בשטח. יש לנו קרוב ל-100% השמה. מסקרים שאנחנו עושים פנימיים, אלה שהם לא בהשמה זה בגלל שהם בחופשת לידה או במעבר בין מקצועות.

ישי פרנקל: השמה במקצוע?

פרופ' גיא אנוש: השמה במקצוע, במקצוע, אני מדבר על עבודה סוציאלית, אני מדבר על ריפוי בעיסוק. אנחנו מדברים על זה שאנחנו הפכנו מקצועות שלא היו זמינים בעבר, בתוך הציבור החרדי, לזמינים.

עובדים סוציאליים עובדים היום בכל טווח המקומות האפשריים – לשכות רווחה, עמותות למיניהן, פנימיות, בתי כלא. העובד הסוציאלי החרדי הראשון בכלא ישראלי, הוא משלנו. וכשהוא דיבר אתי שנה אחרי שהוא היה שם ואומר לי – תקשיב, הם עדיין עומדים בתור אלי, מפני שאני הראשון שהוא חרדי ולא דתי. וזה כנראה משמעותי לחלק מהאסירים.

אנחנו מדברים על זה שבוגרים שלנו הקימו ומפעילים עמותות שמטפלות בכל מיני בעיות ייחודיות.

ישי פרנקל: אני רוצה רק לחדד, פרופ' אנוש, חשוב לשמוע הערות על התוכנית החומש,

פרופ' גיא אנוש : הערות על התוכנית, כן, כן, הערות על התוכנית.

הסטודנטים לא יבואו ללמוד בתוכניות שהן לא מותאמות לצרכים שלהם וזה כולל את הנושא של ההפרדה המגדרית. זה כולל התאמה בהקשרים אחרים, כמו התאמה של השפה שמדברים בה. סטודנט שלנו שיסיים BA במבח"ר ובא ללמוד באוניברסיטה את ה-MA, פנה אלי אחרי חצי שנה ואמר לי – תקשיב, מה קורה לכם? אין שיעור שבו המיניות לא מככבת בצורה כזו או אחרת, בין אם זה על-ידי המרצה, בין אם זה על-ידי הערות ובדיחות של הסטודנטים וכן הלאה. השפה במבח"ר היא שונה.

התאמה של סגנונות הוראה. כי אנחנו לא משתמשים בסרטים. כן? או משתמשים בקטעי סרטים, אבל בוחרים מה להראות, כדי לא לפגוע ברגשות וזה בלי לפגוע באיכות ובתכנים של ההוראה, פשוט בוחרים אמצעים שמותאמים לצרכים ולמגבלות שלהם.

מדובר הרבה על הדרה. בפועל, אין הדרת נשים, אם כבר, יש הדרת גברים כי התנאים שבהם הם לומדים הרבה יותר קשים. אם יהיה לי זמן, אני אפרט ואני לא אפרט כרגע.

מדובר על הדרה היפותטית של מרצות, אבל בתחושה שלי שזה ממש במונחי משפט שלמה שלא לי ולא לך לא יהיה, כי אם לא יקימו את התוכניות האלה, שבמסגרתן נשים לא יכולות ללמד גברים ולגברים לא ... ללמד נשים, אז ממילא לא יהיה שם מקומות עבודה, אז זה לא רלוונטי.

ונקודה חשובה בהקשר הזה, שהפרדה זה לא הגדרה. זו לא הדרה. אנחנו עושים הפרדה בכל מיני הקשרים, בציבור החילוני. הפרדה מגדרית, זה פשוט עניין של סקלה והרף שבו אנחנו שמים על הסקלה. הסקלה היא סקלה של אינטימיות. אנחנו בהחלט עושים הפרדה אינטימית בהקשרים יום-יומיים של החיים שלנו, בציבור החילוני.

ביקור פה במסדרונות הראה לי שיש פה שירותים נפרדים לגברים ולנשים, אני הייתי שמח לראות פה מישהו שהיה שמח, מוכן להתקלח במקלחות משותפות. פשוט, כחילונים, נעשינו קהים לאינטימיות. החרדים הרבה יותר רגישים לזה, במיוחד במקצועות שהם מקצועות טיפוליים, זה מאוד משמעותי.

ההדרה האמתית שמתקיימת פה היא ההדרה של אותן קבוצות שהמלי"ג מגדיר אותן כ-לא חרדיות בעוד שהן חרדיות, ואני כולל בזה את חב"ד, את צאנו, את החוזרים בתשובה ואת החרד"לים. כל אלה לא רשאים ללמוד ואלה שהתחילו ללמוד אצלנו BA לא יכולים להמשיך ל- MA, בגלל ההגדרה ... החדשה של מיהו חרדי וההגדרה הזו מדירה אותם מלימודים במסגרת אקדמית.

ישי פרנקל: משפט אחרון.

פרופ' גיא אנוש: משפט אחרון בהקשר הזה – תהליכי שינוי הם תהליכים הדרגתיים. אי-אפשר לצפות לשינוי של זבנג וגמרנו. וחלים תהליכי שינוי משמעותיים בחברה החרדית, צריך לתת להם את הזמן וצריך לתת להם את הזמן בזה ששמים להם את האפשרות להשתנות ובאים לקראתם, כדי שהם ישתנו משם, ולא בזה שנעמוד מרחוק על קצה הצוק ונגיד להם – אוקיי, עכשיו תגיעו אלינו. זה לא יקרה. אם כבר, אז זה יגרום להם להסתגר עוד יותר.

רותם אנרייך: אבל שמירה על ההפרדה כמו שאתה מתאר אותה, לי נשמע שרק מקבעת, היא לא מאפשרת שינוי, היא רק מקבעת דפוסים שקיימים כרגע. אני לא רואה איך שמירה על זה מאפשרת שינוי.

פרופ' גיא אנוש: היא לא מקבעת, כי הסטודנטים לומדים ונפתחים לידע, לעבודה, במסגרת מקומות ההכשרה שלהם, אין את ההפרדה. אבל אם הם צריכים לשבת בכיתה ולהיפתח ולדבר על נושאים אישיים, אינטימיים,

זוה קורה בכל מקצועות הטיפול, אוקיי? ואת תדרשי מהם לעשות את זה במסגרת מעורבת, זה לא יקרה.

רותם אנרייך: דווקא מקצועות הטיפול, נראה לי על אחת כמה וכמה מוזר אפילו, לאפשר לתלמיד חרדי ללמוד רק בקרב גברים כשבסוף בפרקטיקה הוא יצטרך לתת שירות,

פרופ' גיא אנוש: הוא בפרקטיקה כבר,

רותם אנרייך: לאישה ולגבר.

פרופ' גיא אנוש: כבר, תוך כדי לימודים, הוא נותן טיפולים גם לנשים. מרבית המדריכות שלנו הן מדריכות ולא מדריכים, הם מקבלים את זה. אבל יש הבדל בין לשבת בקבוצה של עשרה או 15 איש ולדבר על דברים אישיים שלך, כאשר חלק מה- 15 איש האלה הם בני המגדר השני וזה נכון גם לגבי נשים, לא רק לגבי גברים.

והחוויה של הפלישה המגדרית לאינטימיות היא חוויה מאוד חזקה ואני שומע את זה מסטודנטים ומסטודנטיות בצורה מאוד מאוד משמעותית. יש לנו סטודנטיות שהתחילו ללמוד והן בנות חב"ד והן מבכות ודופקות לי על הדלת כל שני וחמישי של האם יכול לשנות, אם ניתן לשנות משהו בהגדרת מיהו חרדי של מל"ג, כי הן לא יכולות להתקדם לתואר שני.

ישי פרנקל: שאלה אחרת, אם אפשר.

פרופ' גיא אנוש: והן לא יכולות להתקדם לתואר שני, כי הן לא ילכו ללמוד במסגרת כללית ומסגרות המבח"ר הן כרגע חסומות.

ישי פרנקל: כן. שאלה אחרת, אם אפשר, בתור איש מקצוע, בסוגיה שאנחנו מאוד מתחבטים בה, בהרבה אספקטים וזה סוגיית תואר שני בהפרדה מגדרית.

פרופ' גיא אנוש: כן.

ישי פרנקל: עד כמה יש פה פגיעה במהות האקדמית. זאת אומרת, העובדה שהסטודנט / סטודנטית, לא נחשפים לדעות אחרות, אנחנו מגבילים פה

משהו בתואר מתקדם, אנחנו מאוד מוטרדים מזה. עד כמה אתה מרגיש שהפרדה מגדרית בתואר שני, טיפולי בהקשר הזה, פוגעת או לא פוגעת באיכות הלימודים?

פרופ' גיא אנוש: אני חושב שהיא לא פוגעת.

ישי פרנקל: למה?

פרופ' גיא אנוש: אני חושב, מאותה סיבה שהזכרתי קודם. היא מאפשרת להם ללמוד מקצוע שהוא טיפולי ושדורש הרבה חשיפה אישית, הרבה פתיחות, במסגרת שהיא אפשרית מבחינתם.

תואר שני טיפולי, הוא תואר מקצועי לכל דבר. הוא תואר שהחודרנות בו היא מאוד גבוהה בכל מסגרת שהיא. אם אתה תדרוש מהם לעשות את זה במקום שבו הם לא יכולים, הם פשוט לא יעשו את זה.

אחת הקבוצות הראשונות שלמדו אצלנו תואר שני, במסגרת התוכנית לגברים, היתה קבוצה שסיימה לפני כ- 15 שנה את התואר הראשון במסגרת התוכנית החרדית של בר-אילן, שפעלה מחזור אחד בלבד. הם חיכו קרוב ל- 12 שנים או 11, אני לא זוכר בדיוק, כדי שתיפתח תוכנית שתאפשר להם לבוא ללמוד. והם לא יכלו ללמוד בשום מסגרת אחרת, כי היה ברור להם שהם לא יכולים. וזה, אני חושב שזה דבר שהוא מאוד, מאוד חשוב להבין. כשאתה בא לעשות שינוי, אם נדמה רגע שינוי לחצייה של נחל, אם אנחנו מבקשים מאדם או מחברה לעשות שינוי, אנחנו צריכים ללמוד לשים את האבנים על פני הנחל, במרחק כזה שהם יוכלו לעשות את הצעדים. אם נשים להם את הצעדים גדולים מדי, השינוי לא יקרה, כן? הוא רק יהיה מבהיל מדי והוא יעצור.

אנחנו מדברים פה על תהליך שהוא שינוי גם ברמה האישית של כל אחד ואחד מהם, וגם ברמה הכלל חברתית, של שוליים שהולכים ומתרחבים לתוך החברה החרדית ותמיד יהיה ה-hard core של יבואו ללמוד בכלל.

אבל אלה שכן באים ללמוד, זה הולך ומשתנה, הולך ומתרחב, אבל זה חייב להיות כזה ולהיות מוצג בתנאים שהם יכולים להשלים אתם. מפני שבעצם ההגעה ללמוד הם עושים ויתור עצום מבחינתם. זה תהליך של שינוי והוא תהליך לא קל, בכלל לא קל.

ישי פרנקל: בסדר גמור. בבקשה.

דינה זילבר: שאלה אחרונה.

ישי פרנקל: בבקשה.

פרופ' גיא אנוש: כן.

דינה זילבר: רציתי לשאול מה אתה אומר לגבי הטענה שנשמעה פה מקרב דוברים אחרים, ביחס לדברים שאמרת, שהלימודים במתכונת שאתה מתאר, אולי בעצם מקרבת וככה מאפשרת כניסה רכה יותר לעולם ההשכלה אבל משתלמים מחירים מאוד משמעותיים מבחינת הרמה האקדמית ואני רוצה להשתמש בדוגמה שאתה נתת, בעובדה שאמרת שלמשל, אתם עצמכם משתמשים, לא מלמדים למשל באמצעות סרטים או קטעי סרטים,

פרופ' גיא אנוש: לא, סליחה, סליחה, אנחנו מלמדים באמצעות קטעי סרטים, אנחנו לא משתמשים,

דינה זילבר: ולא, כדי לא לפגוע ברגשות, במה זה שונה למשל, אם ניקח את זה לקיצון, לאותו ויכוח שהיה לטענה שלמשל, האבולוציה פגעה, התיאוריה של האבולוציה פגעה ברגשות אנשים שהאמינו בתפישה הבריאתנית, איפה הגבול האקדמי שאתה, כאיש אקדמיה, עושה?

פרופ' גיא אנוש: אני אגיד לך בדיוק.

דינה זילבר: אם הפגיעה שאני לא חולקת עליה ברגשות, שזה ברור, אבל השאלה אם אתה לא משלם מחיר בהכשרה האקדמית ומייצר אנשי מקצוע טובים הרבה פחות וחסרים.

פרופ' גיא אנוש : זאת שאלה שמעסיקה אותנו מהיום הראשון, ואנחנו מאוד מקפידים עליה. זאת אומרת, הגבול שאנחנו שמים הוא גבול של אמצעים ולא גבול של תכנים, אוקיי?

הם לומדים על מיניות, הם לומדים על הומוסקסואליות, הם לומדים על סמים, הם לומדים על עבריינות, הם לומדים על פגיעות מיניות, כולל בתוך החברה החרדית.

דינה זילבר : בלי שהם פוגשים אישה, קולגה, שיושבת לידם בלימודים?

פרופ' גיא אנוש : בלי שהם פוגשים, בלי שהם פוגשים קולגה שיושבת לידם בלימודים, הם כן פוגשים מדריכות בשטח, הם פוגשים מטופלות בשטח.

ישי פרנקל : הם ייפגשו עם נפגעות תקיפה מינית? זה קריטי. גם גבר צריך להיפגש, זה חלק מהמטריה.

פרופ' גיא אנוש : דרך אגב, גם בציבור החילוני, נפגעות תקיפה מינית מטופלות על-ידי נשים.

ישי פרנקל : אוקיי.

פרופ' גיא אנוש : כי גם בציבור החילוני, אנחנו מבינים שיש מקומות שצריך לעשות הפרדה מגדרית ושהיא חשובה. ואם תעצרו רגע לחשוב על זה, יש לזה היגיון, מפני שהפרדה מגדרית היא באמת על סקלה של אינטימיות ואיפה עוברת ה, איפה עובר הסף שאתה בא ואומר – פה אני לא יכול לספוג את זה.

דינה זילבר : השאלה,

פרופ' גיא אנוש : לגבי השאלה הספציפית שלך. יש סרטים שאני לא אראה לו, אני אראה רק חלק מהסרט. גם כך אנחנו משתדלים להראות רק סרטים, רק, או סרטים שהם טיפוליים proper, זאת אומרת, שהם לימודיים proper, או משתמשים בסרטים מתוך אוצר הסרטייה העולמית, נקרא לזה ככה, נראה קטעים שהם רלוונטיים לצורכי לימוד ולא נבוא ונראה להם full feature שזה בשעתיים או שעה וחצי, רק לצורך העניין.

דינה זילבר : זה גם לסטודנטים אחרים, לא תשב במקום שיעור ותראה להם סרט של שעתיים,

פרופ' גיא אנוש : אני מכיר מרצים שעושים את זה. לצערי, אני מכיר מרצים שעושים את זה. וזה משהו שאנחנו כן, יותר קל לנו לעצור אותו ולבוא להגיד – תראו את אותה שיחה טיפולית בין פסיכיאטר למטופל, כאילו, שאתם רוצים ללמד עליה משהו, בין אם היא, ולא את כל הסרט שעוסק ב, כן? מהבחינה, מעבר לזה, הספרות שפתוחה בפניהם היא ספרות מקצועית לגמרי. כל ספר שאנחנו מזמינים, נמצא שם בספרייה וזמין להם. יש להם גישה אלקטרונית לספריית אוניברסיטת חיפה שהיא מאוד עשירה ומכילה המון. אני חושב שהיא הספרייה הכי עשירה בארץ מבחינת טקסטים אלקטרוניים.

דינה זילבר : לדעתך יש בעיה שהספרן שמגיש להם את הספר זה ספרנית ולא ספרן? לשיטתך, כמי ש,

פרופ' גיא אנוש : לא. לשיטתי, אין בעיה. בפועל, אין להם בעיה כזו, כי יש ספרן לגברים ויש ספרנית לנשים כי הם לומדים בשעות נפרדות.

דינה זילבר : אוקיי. אז אני שואלת אבל כמי שדווקא בתוך המסגרת וחושב שהיא מסגרת מוצלחת ובאמת מעיד עליה וכו'.

פרופ' גיא אנוש : כן-?

דינה זילבר : אתה חושב שמהו בהכשרה או ביכולת שלהם להיחשף לתכנים, להיפגע, אם יהיה ספרן או ספרנית אחת, אם יהיה קפיטריה שבה יגישו מלצר או מלצרית?

פרופ' גיא אנוש : לא, בהקשר הזה, אני לא חושב שזה ייפגע.

דינה זילבר : זאת אומרת שהמעטפת החיצונית, לשיטתך, היא לא חייבת להיות מופרדת?

פרופ' גיא אנוש : המעטפת החיצונית לא חייבת להיות מופרדת. והשאלה אם זה צריך להיות בתוך הקמפוסים או מחוץ לקמפוסים, אני חושב שאם את תעשי

את זה מחוץ לקמפוסים, את תפתחי, ותצרי מעטפת נפרדת לחלוטין, את תאפשרי ליותר מהציבור החרדי לבוא כי יש כאלה שבאמת סביב סוגיות קטנות כמו – אוקיי, מסתובבות שם נשים כי הן בכל מיני תפקידים נלווים, זה כבר ירתיע אותם, או להפך, כן?

ובקמפוס במבח"ר הם ממש טורחים ליצור הפרדה שבמסגרתה בשעות הבוקר, פועלות שם המזכירות וספרנית וכן הלאה, בשעות הערב, פועלים שם המזכירים וספרן. אוקיי? וזה, התוכנית לימודים היא כזו שסטודנטיות מגיעות משמונה בבוקר עד שלוש אחרי הצהריים, לפעמים זה ממשיך עד ארבע או עד חמש, גברים נכנסים רק משעה שש. השעתיים האלה מאפשרות זליגה לצורך העניין.

כמו שאמרתי, אם מישהו מודר פה, זה הגברים, כי הם לומדים משש עד 11 בלילה. וזה לא שעות קלות לאף אחד.

ישי פרנקל: אנחנו צריכים לסיים. אני מתנצל.

פרופ' גיא אנוש: כן.

דינה זילבר: סליחה.

ישי פרנקל: תודה רבה.

פרופ' גיא אנוש: בבקשה.

ישי פרנקל: היה מאוד מחכים, תודה.

דינה זילבר: תודה.

המועצה להשכלה גבוהה**שימוע לתוכנית הרב שנתית של ההשכלה הגבוהה לאוכלוסייה החרדית****מוזמנת:**

ד"ר גלית שאול, מנכ"לית מרכז רקמן, אוניברסיטת בר אילן

נוכחים:

ישי פרנקל, יו"ר ועדת ההיגוי

רבקה ודמני, יו"ר מל"ג

דינה זילבר

רביד עומסי

יעל עטיה

הגר סלקטר

רותם ארנרייך

ליאת קישון רבין

אפרת זהב

עומרי גולן

יעל טורכספא

דב מימון

פרוטוקול

ישי פרנקל: ד"ר שאול, ברוכה הבאה. היתה פה מקודם פרופ' הלפרין קדרי.

ד"ר גלית שאול: אני מייצגת פה את גישת המרכז.

ישי פרנקל: מצוין. נשמח לשמוע, בבקשה.

ד"ר גלית שאול: ממש בקצרה.

אני עומדת פה, אני מנסה להציג בפניכם את עמדת מרכז רקמן לקידום מעמד האישה באוניברסיטת בר-אילן בשאלה שהיא כל-כך משמעותית וחשובה, של הנגשת ההשכלה הגבוהה לחרדים.

נדמה כי לא אפריזו אם אומר כי הכרעה בנושא הזה והשפעה שתהיה להחלטה על החברה בישראל ליחסי דת ומדינה, דתיים וחילוניים וגם נשים וגברים, היא חסרת תקדים ואולי ניתן להשוותה להכרעה לשילוב חרדים בצה"ל בראשית ימי המדינה, שברבות הימים התבררה כמשמעותית ומרכזית, צמחה לממדים מדאיגים והנה כיום נחזית כבלתי ניתנת לגישור.

כמי שמאחוריה דורות רבים של רבנים חשובים בני משפחה ואחרים כמו בכל בית יהודים, שמפוזרים במדינות העולם, במיוחד בצרפת ובקנדה, אני רואה בהערכה רבה את דודיי ובני דודיי ויש לומר אף בקנאה, שמקיימים מצוות כהלכתן בדבקות חרדית וכולם שותפים לעולם העבודה, נוטלים חלק בעולם ההשכלה, מי המכהנים כפרופסורים באוניברסיטאות יוקרתיות, מי שרכשה כרופאי שיניים, עורכי-דין, מהנדסים ורופאים. הם חלק מהחברה החילונית שאינה יהודית סביבם ובכל-זאת מקיימים את דתם ואמונתם, מדקדקים בכל מצווה, קלה כבחמורה.

במפגשים אתם אני תוהה על השגיאות שעשינו בחברה הישראלית, שהביאו אותנו להתבטלות ולהתבצרות של החברה החרדית, בתוך עצמם ובאמונותיה, האם בהפרדה הפתרון?

בהצגה שלי אני מסכמת יום דיונים ארוך ואני יודעת שתתייחסו לדברים שהוצגו בפניכם בכובד ראש אבל אני לא יודעת אם אצליח לחדש בדבריי ואם יהיה לי זמן, מול הדוברים הקודמים שלי, המצוינים, אבל אני חייבת להציג כבר בראשית דבריי את השורה התחתונה, בה מאמין מרכז רקמן, כמי שמייצג נשים רבות ומטרתו להביא לביעור אפליה נגד שנים ולחיזוק מעמדן בחברה הישראלית.

מתן הכשר להפרדה בין גברים ונשים בזמן הלימודים שלהם באוניברסיטה, משמעותו צעד גדול אחורנית בקידום נשים, עוד נדבך בתהליך של הדרת נשים מהמרחב הציבורי.

ההפרדה המוצעת פוגעת בזכותן של נשים לכבוד ושוויון, מנוגדת לערכי היסוד של האקדמיה ובעיקר עשויה לתת לגיטימציה לאפליית נשים נוספת, כפי שאני אציין בקצרה.

מן המפורסמות שהתופעה של הדרת נשים במרחב הציבורי בישראל הולכת ומתרחבת. הפרדת נשים באוטובוסים, בבתי העלמין, השתתפות בתוכניות רדיו, נשיאת דברים בפני קהל, שירה, ריקוד, לא אכנס לכל זה.

אני חושבת שהצעת המל"ג שהלמידה תיעשה בהפרדה מוחלטת, משמעותה פגיעה בנשים והמשך הדרתן מהמרחב הציבורי. סגירה שלהן רחוק מהעין, בירכתי האוטובוסים, בעזרת נשים, כאשר השלב הבא הוא הגבלת נושאי לימודי שמתאימים להן, תכנים שיכולים לפגוע בהן ועוד.

ולא רק בתלמידות אנחנו עוסקים, גם במרצות. למרות הבטחת הדו"ח כי לא תיעשה פגיעה בשוויון ההזדמנות של המרצות אל מול אי-מתן ההתחייבות שמרצות תוכלנה ללמד גברים, אנחנו מאמינות שלא רק

פגיעה בשוויון ההזדמנות של נשים בעבודה אלא גם ייווצר מזג סימבולי למעמדן של נשים בעבודה, כמו גם שורה של נזקים ממשיים. כמי שמבכות פעם אחר פעם לפתיחת משרות לנשים בעולם הדתי ועל-פי דו"ח של נציבות שירות המדינה, יש היום אפס נשים במשרות ניהוליות במשרד הדתות, למשל. ברור לנו שהדוגמה הראשונה שתינתן כנגדנו תהיה מעולם האקדמיה. אם שם ניתן שלא להכניס נשים לחדרים מסוימים, למה שיימנע הדבר בבתי הדין? למה שלא יהיו לנו בישראל של 2016 נשים דיינות בבתי דין, יועצות משפטיות, אפילו קלדניות, כן, אפילו קלדניות אין בבתי הדין.

החלטת ממשלת ישראל מסי' 1526 מיום 30.3, לפיה הדרת נשים מהמרחב הציבורי היא חמורה ומחייבת פעולה ממשלתית אקטיבית לביעורה, ואמירה חד-משמעית שהדרת נשים אינה עולה בקנה אחד עם עיקרון השוויון עליו מכוונת מדינת ישראל, מחייבת את המל"ג למשנה זהירות בתוכנית הזאת, תוך הבנה כי לא ייתכן שהמל"ג הוא מוסד ממלכתי בישראל לענייני השכלה, ייזום מסלולי לימוד בהם יש הפרדה ... של נשים.

זאת ועוד, מרכז רקמן למי שלא יודע, ממוקם באוניברסיטת בר אילן. בפקולטה למשפטים. אנחנו רואות בדאגה מאוד רבה את ההפרדה הזאת.

האקדמיה חרטה על דגלה את ערכי היסוד של פלורליזם, שוויון וחופש. פעמים רבות אני נשאלת – הייתכן שאתן יושבות באוניברסיטת בר אילן, יושבות באוניברסיטה דתית ומקדמות זכויות נשים? אני אומרת בגאווה שכן. באוניברסיטה שלי, אכן אוניברסיטת בר אילן נותנת מקום לדעות שלא בהכרח מקובלות על כל יושביה. זוהי מהותה של האקדמיה. מה שמבחין בינה לבין מוסדות לימוד אחרים. האוניברסיטה היא מפגש,

מקום לדעות, לרצונות, להעשרה, הפרייה הדדית, בין סטודנטים לבין עצמם, בינם לבין המרצים, בינם לבין האחר.

הדרך ללמוד ולהפרות נעוצה בהחלפת הדעות ולפיכך חובת האקדמיה לאפשר שיח חופשי לבאים בשעריה, ללא הבדלי דת גזע ומין. הפרדה הפוגעת בחופש ובפלורליזם. יצירת מסלולים נפרדים מונעת שיח ובעצם פוגעת בתפקיד האקדמיה, אם בכלל, לשמש קשר בין האוכלוסיות.

עצם ההפרדה חוטאת לעקרונות שמצויים בבסיס האקדמיה ולא רק זאת, אנחנו חשות שההפרדה שהוצעה היא לא מידתית ואינה הכרחית. ראשית, יצוין שהאפשרות של מסגרת לימודים מעורבת לא נשללה על-ידי למעלה משליש מאוכלוסיית הגברים החרדים. יתר על כן נשים, אני, לא נשאלו מה העמדה שלהם בנושא, אני מקווה שהיום בשימוע הציבורי שמעתם יותר אנשים.

כלומר, אם נדרשת הפרדה, היא אינה מתחייבת בכל מקרה ונאמר מיד – על הפרדה, אם קיימת, להיות מוגבלת לכיתות בלבד. לא לכל המרחב הציבורי. אני רוצה לתת דוגמה מניסיוני המקצועי בעולם השירות הלאומי.

בעברי כיהנתי כממונה על השירות הלאומי במשרד הרווחה. סוגיית שילוב החרדים היתה אז על סדר היום. ההכרעות אליהן הגענו חיבו היערכות והקצאת חדרי מנוחה או חדרי כנסות לגברים חרדים בתוך המבנים הקיימים במוסדות הרווחה, במוסדות רפואיים. למשל, במגן דוד אדום נבחר ליחד חדר מנוחה לגברים אבל לא נאסרה הכניסה לבניין לנשים, לא דובר על בניין סטרילי מנשים, הוגבלה ההפרדה לצרכים המקוריים בלבד. זאת המידתיות שנדרשת כאן.

כלומר, צריך להגיד שזו מידתיות שהיא מוצא אחרון ולא ראשון. בשל הפגיעה הזאת לזכות לשוויון ולכבוד של נשים.

אם בכלל צריכה להיות הפרדה, צריך להגביל אותה להפרדה רק בכיתות ולא לשאר ההיבטים של החיים האקדמיים. כדי לא לייצר הפרדה בזמן, במרחב, בין גברים לנשים, תוך פיקוח על צניעות וכו' וכו'.

למרות שאנחנו לא מקבלות את ההפרדה הזו, בדו"ח המל"ג, גם מנהלי זה למעשה לא מיושם ולא יושם.

החשש שלנו במרכז רקמן שהמל"ג לא תוכל לפקח על אי הדרת נשים. למל"ג אין סמכויות או משאבים לפיקוח כזה ועל כן אם נדרשת הפרדה, ראוי שהיא תהיה מוצא אחרון מינימאלי.

צריך להזכיר בהקשר הזה את מחקר ההערכה שעשתה המל"ג עצמה בה התייחסה לאוניברסיטת ירושלים ולטכניון, שם ... תוכניות ללימודי מכינה לחרדים שמתקיימות בהפרדה מגדרית ולימודי השלמה בקמפוס הכללי באינטגרציה מלאה. זה מבסס את ההבנה שלנו שההפרדה לא ראוייה באוניברסיטה ... להכניס אותם לקמפוסים מרכזיים.

הכנסת המסגרות הנפרדות שקיימות לתוך הקמפוס, לא תחשוף את הסטודנטים החרדים לאנשים שונים מהם, אך מותירים אותם בלא כל הצדקה שנראית לעין, בתוך כיתות נפרדות. לשיטתנו, יש בכך התנגשות גדולה יותר עם טיבם של הלימודים האקדמיים וסכנת זליגה של ההפרדה למרחבים נוספים באוניברסיטה.

אוניברסיטת בר-אילן היא מראה מצוינת להצלחת הזרמים הרבים להשתלב בלימודים. יש בה כיתות, חילונים, ציונים דתיים, חרדים, במרחב הציבורי נפגשים חילונים, ציונים דתיים, חרדים. מי שהתנסה בלימודים מתקדמים מחוץ לאוניברסיטה בהפרדה, מגיע פעמים רבות לתארים מתקדמים באוניברסיטה עצמה. להבנתנו זאת צריכה להיות השיטה, אימוץ פתרונות אלטרנטיביים שיאפשרו מתן הכשרה לחרדים, בלי הפרדה במהלך לימודי התואר או איזה שהיא פגיעה בנשים במרחב הציבורי.

אני אסיים את הדברים שלי ממש בתקווה שהמלי"ג יבחר שלא לאותת לציבור הרחב כי הפרדה בין גברים ונשים במרחב הציבורי היא לגיטימית ומקובלת על הרשויות. הכשרה שכזו תעודד גופים אחרים שישקלו לעשות הפרדה ולבצע אותם ותשמש בידיהם מענה לכל מי שיטען כי אין לבצע.

אם גוף ממלכתי ציבורי רשמי יוזם מטעמו הפרדה בין גברים ונשים, מה לנו כי נלין על גופים פרטיים שרוצים לעשות כן? כאמור, מדובר במדרון חלקלקל וסופו מי ישורנו.

ישי פרנקל: תודה רבה, ד"ר שאול.

שאלה, נדמה לי, אני מאוד רוצה לקוות לפחות שמרבית הנוכחים פה, חותמים באמת על מרבית הדברים שאמרת. מצד שני,

ד"ר גלית שאול: משמח.

ישי פרנקל: מבחינת גם הדוברים שראינו והרבה מאוד אנשים ששמענו ברמה הפרקטית, כן? עד כמה שאנחנו יודעים, מרבית הנשים החרדיות שבאות אגב ללימודים בגיל צעיר יותר מחברה מאוד מאוד שמרנית, לא תבואנה ללימודים אם לא תהיה הפרדה מגדרית. אם אני אקח נקודות שיש לנו כיום, ישנם שני מוסדות, כפי שציננת, שיש בהם מכינה נפרדת והשתלבות מלאה, זה העברית והטכניון, אחוז הנשים שם הוא בין 5% ל-10%. בשתי תוכניות זעומות, מבחינת מספרי סטודנטים.

והחשש הוא שבשם רצון מאוד טוב לבוא ולהיטיב, ולמנוע את ההפרדה, ואת ההדרה, את גוזרת על 60% ומשהו מהסטודנטים החרדים, שלא לבוא. רבים מהם לא יבואו.

ד"ר גלית שאול: אז אני אגיד כמה דברים.

דבר ראשון, אנחנו פוגשות הרבה נשים חרדיות, לצערי מגיעות אלינו מאבקים מאוד קשים של גירושין, פוגשות אותן ומגיעות גם בנושאים אחרים, בנושאים שקשורים בייצוג נשים בספירה הציבורית הדתית. ייצגנו לאחרונה את רות קוליאן. אני יכולה לומר לכם שרות קוליאן למדה, רות קוליאן, למי שלא יודע, היא עמדה בראש מפלגת הנשים החרדית הראשונה. למדה בקמפוס מופרד, כן, בראשית דרכה והיום היא עושה תואר שני בבר אילן במשפטים, אצלנו בפקולטה.

זאת אומרת, השלב הראשון, השלב הראשון, השלב של ההכרה וההבנה שלימודים מאפשרים לך, שנותנים לך את הכוח, שנותנים לך את ההזדמנות, יכולים להיות מחוץ לאקדמיה כן במקום שבו יאפשרו להם ללמוד בסביבה אולי יותר רגועה. אני לא יכולה לומר לך שהייתי רוצה לראות את זה, אבל אני חושבת שיש ... ואני רוצה להגיד עוד דבר על העניין של הבחירה. אני יודעת, אני גם שאלתי את רות מה דעתה ואני שואלת הרבה נשים.

אני לא בטוחה שהבחירה הזאת היא באמת בחירה מודעת. כשמספרת לי אישה למשל אנחנו עוסקות הרבה בסוגיה של חזקת גיל רך ומה התפקידים המסורתיים של גברים ונשים שאומרת לי אישה – אני בחרתי להישאר בבית עם הילדים. אני לא בטוחה שהבחירה הזאת היא בחירה באמת אמתית ונכונה. אני הרבה פעמים חושבת שזו בחירה שנוצרה ממצב תרבותי חברתי ויכול מאוד להיות שאם הנשים הן כמו בנות הדודות שלי גרות בשטרסבורג או בקנדה או במונטריאול או בכל מקום אחר, ילכו ללמוד אם ידעו שזוהי הדרך שצריך לנהוג בה וזו הדרך להתקדם בחיים וזו הדרך להשיג זוגיות טובה ולגדל את הילדים שלך בצורה יותר טובה.

זאת אומרת, אם תרבותית וחברתית נראה מצב אחר, יכול מאוד להיות ונעמיד את ה, נעמיד את המוסדות שלנו במקומות הראויים שבהם, כך

אנחנו תופשים אותם, בדרך הנכונה והראויה להם, אני חושבת שהתוצאה הסופית תהיה כזו.

ישי פרנקל: זאת אומרת, אם אני מנסה פשוט להבין, את אומרת – רבותיי, כן, יש סיכון, אבל בואו נחתוך את המסלולים האלה, לא יהיו קיימים, יש סיכוי שבזה,

ד"ר גלית שאול: לא בספירה הציבורית.

ישי פרנקל: לא ספירה ציבורית, ... [מדברים יחד]

ד"ר גלית שאול: אם ניתן, אם ניתן, אם ניתן, אני דיברתי שוב, למצב את ההפרדה לחדרים בלבד, לא לכניסות נפרדות, לא לקפיטריות נפרדות, לא לכל דבר אחר שהוא לא מאפשר שיח – אני רוצה להמשיך לראות בבר-אילן, על הדשא, גם חרדים, גם ציונים דתיים וגם אנשים חילוניים, כמו שהיה קודם. אני חושבת שזו טעות,

ישי פרנקל: זאת אומרת, את מרגישה שגם במוסד כמו בר אילן, אם תהיינה כיתות

שאך ורק ... יש הפרדה מגדרית אבל יש מעורבות מלאה בקמפוס,

ד"ר גלית שאול: יכול להיות שזה צריך להיות מאוד מינימלי, צריך להיות מאוד מינימלי, יכול להיות אולי הפרדה באותה כיתה באיזה שהיא חציצה מסוימת. קשה לי לומר את זה, כי זה באמת פתרונות שאני לא יכולה לדבר עליהם. זה שוב לשים את הנשים מאחורי, בסוף האוטובוס ובעיני זה פשוט פתרון שהוא לא נכון.

אני אומרת, אם אתה מדבר אתי, אם אתה לוקח את ה, לוקח אותי לקיצוניות, אני אומרת שזה הפתרון הכי מינימליסטי שאפשר. להשאיר את זה מחוץ לקמפוסים, זה ראוי ולאפשר מסלולים, אני בטוחה, כשנשים וגברים, אגב, גם גברים חרדים, בדיוק באותו אופן, כשהם נחשפים ללימודים והם מבינים את המשמעות הגדולה של זה, הם יישארו בתוך העולם הזה.

אולי בהתחלה זה לא נראה כך, אבל זה תהליך שיקרה במשך שנים, אני
בינתיים לא רואה שההפרדה יצרה משהו אחר. לפחות לא מהדו"חות
שקראנו.

ישי פרנקל: כן.

ד"ר גלית שאול: תודה רבה לך.

ישי פרנקל: תודה רבה.

ד"ר גלית שאול: תודה לכם.

[ד"ר גלית שאול יוצאת].

המועצה להשכלה גבוהה**שימוע לתוכנית הרב שנתית של ההשכלה הגבוהה לאוכלוסייה החרדית****מוזמן:**

יעקב ירוסלבסק

נוכחים:

ישי פרנקל, יו"ר ועדת ההיגוי

רבקה ודמני, יו"ר מל"ג

דינה זילבר

רביד עומסי

יעל עטיה

הגר סלקטר

רותם ארנרייך

ליאת קישון רבין

אפרת זהב

עומרי גולן

יעל טורכספא

דב מימון

פרוטוקול

ישי פרנקל: תציג את עצמך. תודה. בבקשה.

יעקב ירוסלבסקי: שמי יעקב ירוסלבסקי ואני מנהל את השלוחה החרדית של המכללה

האקדמית הדסה, קמפוס שטראוס, במסגרת המח"ר.

קודם כל, אני רציתי להודות לכם ולכל מי שהיה שותף ביוזמה הברוכה הזאת של המח"ר, שהוקם לפני ארבע שנים, שבא לתת מענה לצורך שלא היה קיים, נתן מענה עד כדי כך שאנחנו יכולנו לפתוח אקדמיה במאה שערים, ברח' שטראוס, ולהביא את המיינסטרים של הציבור החרדי מהסמינרים הכי שמרניים, מהישיבות הכי אליטיסטיות, שמרניות, הצלחנו להביא קהל מאוד חשוב ואיכותי.

על-פי מוסד שמואל נאמן, המח"ר שלנו, הגדול ביותר, מכון המחקר שנעשה ב- 2015, היה לנו 54% מכלל תלמידי המח"ר ובשנה וחצי האחרונות, לפני שנעשה המחקר, הצלחנו לגייס 78% מכלל התלמידים החדשים במח"ר.

אני חושב שאם באים לעשות מחקר, אז ההיגיון אומר שקודם כל לוקחים את המוסד שיצליח ובאים לבדוק מה המאפיינים שאפיינו את צורת ההתנהלות במוסד הזה, שהביא אותו לכזו הצלחה ומה עוד שהוא הצליח לפגוע ולהביא באמת את הליבה של הציבור החרדי, להביא אותו לתוך האקדמיה.

והתשובה היא מאוד מאוד פשוטה. אנחנו באנו לציבור ואמרנו – אנחנו לא רוצים לשנות אתכם בכהוא זה, אנחנו רוצים שתמשיכו לשמר את אורחות חייכם, אבל בואו ונציע לכם אקדמיה. אנחנו בחרנו מקצועות יישומיים, שאפשר לעסוק בזה לפרנסתם וההצלחה מדברת בעד עצמה. אני רוצה להגיד שבמהלך ה, בוא נגיד ככה, בתקופת הממשלה הקודמת, כשהיה את, כל מיני חוקים שבאו והציבור החרדי הרגיש מאוים, ראינו

מיד נסיגה חדה מאוד אחורנית וזה התוצאה של המחקר שאמרתי קודם, שבעצם 78% הצלחנו אנחנו להביא ואחרים לא הצליחו להביא בכלל והנסיגה היתה כשהציבור הרגיש שבעצם רוצים לשנות אותו ולחנך אותו.

לכן, מה שאנחנו בעצם, מה שאני מציע ומבקש, זה בעצם להמשיך את התוכנית כפי שהיא התחילה, לא לנסות ולשנות. אני לא חושב שיש פה אפליה, אנחנו סך-הכל נותנים מענה לאותו ציבור שכך הוא לומד מגיל הגן בבתי-ספר ועד העל תיכוניים או בישיבות, לומדים בצורה נפרדת ואנחנו ממשיכים לתת לו מענה לעניין הזה. מי שזה לא מתאים לו, יש לו עשרות אפשרויות אחרות, לבוא ולבחור בהן. אנחנו בסך-הכל נותנים מענה למי שזו הבחירה שלו.

צריך להבין דבר נוסף גם כן, שלעשות איזון מסוים, לבוא ולתת מענה כי מצד אחד, יש כאלה שאומרים שבכלל לבטל את זה, ומצד שני יש כאלה שאומרים שצריך להמשיך את זה, אז נעשה איזה שהוא איזון ונעשה לדוגמה שבספרייה או בקפיטריה וכו' וכו', תהיה תנועה מעורבת.

אז שוב, מבחינת הציבור החרדי, זה חלק מהעניין של שמירת התורה, שמירת המצוות. ההלכה שכך הוא רוצה לנהוג, ברגע שהוא יראה שרוצים לשנות אותו, אז במקום הוא ידיר את רגלו בכלל מכל התוכנית הזאת ואנחנו כבר ראינו שרק כשהתפרסם המחקר, כבר ראינו חששות וירידה בכמות של הנרשמים.

אני יודע שאלפים רבים נוספים שעדיין לא הצטרפו לתוכנית, מחכים לראות איך בעצם הדברים פה יתנהלו וילכו ואני מאמין שאם הציבור ישתכנע שבאמת לא רוצים לשנות אותו, רוצים לתת לו את האפשרות לשמר את אורחות חייו יחד עם ללמוד אקדמיה, ללמוד מקצוע, להשתלב במשק, מבלי לשנות אותו, הציבור החרדי ינהר באלפיו וכל דרך אחרת תביא פשוט להדרה של הציבור ולמחיקה של התוכנית ואני חושב

שזו תהיה בכייה לדורות למשק, כי הציבור החרדי גדל ותופש נתח יותר ויותר גדול במדינה וצריך לתת לעניין הזה מענה וצריך לשלב אותם כמה שיותר בתעשייה ובחברות.

ישי פרנקל: תודה רבה. שאלות לרב ירוסלבסקי?

דינה זילבר: מבחינת היחס, דווקא כמי שאחראי על הנושא המוצלח באמת של השכלה אקדמית גבוהה, אתה יכול להרחיב לגבי הנקודה של למה אתה רואה בעייתיות כזאת מוגברת במרחבים שחיצוניים לכיתות הלימוד, זאת אומרת,

ישי פרנקל: קפיטריות.

דינה זילבר: קפיטריות, מזכירות, ספריות וכו', כשבעצם ההשכלה הגבוהה, אחת מהתכליות שלה, היא באמת הכנה לעולם התעסוקה הכללי, שבו בעצם אין את ההפרדה הזאת. למה זה נדרש.

יעקב ירוסלבסקי: אז, קודם כל, אני אגיד כך – אני רואה במציאות אנשים שלומדים אצלנו ושעובדים במקומות שונים, הם רואים שוני בין זה שהם עובדים במקום, גם אם הוא מעורב, לבין זה שהם מקימים מסגרת לימודית. במסגרת הלימודית, הציבור רוצה את הצורה ה, נגיד, אמרתי, זה לא שמרני, זה עניין של ההלכה, אנחנו באים פה לכלל הציבור וצריך לתת מענה למשהו שמתאים לכולם.

כמו שבאופן אישי מתאים לכל אחד ללכת וללמוד במקום אחר, במקום מעורב כזה או אחר, באותה מידה מתאים לו ללכת לעבוד והוא בוחר ללכת לעבוד איפה שהוא רוצה. אבל אני חושב שהמדינה צריכה לתת מענה גם כן לאותו ציבור, שבאמת ראינו שעד לפני שלוש וחצי שנים, מאז שהתחלנו את התוכנית, לא היה לו מענה וראינו את המספרי. אמנם המספרים הם לא מאוד גדולים, אבל כפי שציינתי קודם, היו לדעתי מספר תקלות שבעצם גרמו להאטות מסוימת.

לדעתי, אם העניינים האלה לא יהיו והציבור יאמין שבאמת לא רוצים לשנות אותו, אז הוא יבוא בהמוניו לתוכנית. שוב, אפשר לשאול על זה בבתי-הספר, זה מה שמקובל בציבור החרדי, בכל כינוס, בכל חתונה, בכל, בכל אירוע מסוים, בכל מקום, כל ההתנהלות היא נפרדת לגמרי, גברים לבד ונשים לבד.

דינה זילבר : תודה רבה.

ישי פרנקל : תודה רבה.

יעקב ירוסלבסקי : תודה רבה לכם.

המועצה להשכלה גבוהה**שימוע לתוכנית הרב שנתית של ההשכלה הגבוהה לאוכלוסייה החרדית****מוזמן:**

עו"ד אברהם ברזל

נוכחים:

ישי פרנקל, יו"ר ועדת ההיגוי

רבקה ודמני, יו"ר מל"ג

דינה זילבר

רביד עומסי

יעל עטיה

הגר סלקטר

רותם ארנרייך

ליאת קישון רבין

אפרת זהב

עומרי גולן

יעל טורכספא

דב מימון

פרוטוקול

ישי פרנקל: ברוך הבא, עו"ד אברהם ברזל. אם תוכל בקצרה להציג את עצמך.

עו"ד אברהם ברזל: שהשימוע יהיה ציבורי לגמרי, אבל,

ישי פרנקל: אתה מוקלט, אגב, והכל יעלה לאתר גם. חשוב שתהיה מודע.

עו"ד אברהם ברזל: טוב, שלום, נעים מאוד. אני עו"ד אברהם ברזל, אני ייצגתי בבג"צ של

בית שולמית נגד המל"ג ואני רוצה דבר ראשון להתחיל בהחלטה שהיתה

של בית-המשפט, שקבעה – לטעמנו, יש מקום לשוב ולבדוק את

ההגדרות לקראת שנת הלימודים תשע"ה, על-פי לקחים שיופקו, לרבות

הטענות שהשמיעו העותרות ומשיבות הפלטפורמות וכמובן נאמרים

הדברים בלא נטיעת מסמרות.

מבחינתנו, עד היום זה לא נעשה. למרות שבית-המשפט קבע שיש מקום

לשוב כבר לקראת שנת הלימודים תשע"ה, מה שלא נעשה, אנחנו כמעט

שלוש שנים אחרי ועכשיו בוחנים את הדברים, אבל מעבר לזה, הלקחים

מבחינתנו, זה בעיקר מה שנאמר בכנס האחרון – העובדה ש- 50% מתוך

החרדים שנכנסים להשכלה הגבוהה, נושרים.

אני אתחיל בקבוצות המודרות. ישנן ארבע תתי-קבוצות, מתוך החברה

החרדית, שמודרות באופן מוחלט מהתוכנית של המל"ג. כל הבנות של

חב"ד, שלומדות בבית חנה ותיכונים דומים, שהם בפיקוח החמ"ד,

הבנות של צאנז, בעלי תשובה ובעיקר החלק הגדול ביותר

בתתי-הקבוצות, זה החלק של חרדים שכבר בתוך המשחק. אותם

חרדים שהשתכנעו כבר שלא צריך לשכנע אותם שצריך להשתלב, שלא

צריך לשכנע אותם שהם צריכים להיות חלק מהחברה הישראלית, הם

כבר גויסו. איכפת להם, הם רוצים בעצם להקנות לילדים שלהם השכלה

כבר ברמת היסודי, הם רוצים ליבה, הם רוצים שיהיה בגרויות

בתיכונים ומה קורה לאותם ילדים של אלו שהשתכנעו? הם שולחים

אותם למקומות עם בגרויות. מסיימים את התיכון, רוצים להשתלב בהשכלה הגבוהה ואז המל"ג אומר להם – לא, אתם לא חרדים. למה אתם לא חרדים? כי אתם רכשתם השכלה. כי בעצם, השתכנעתם מוקדם מדי. השתכנעתם כבר בשלב ששלחתם את הילדים לתיכון, הייתם צריכים להשתכנע רק בשלב של ההשכלה הגבוהה ואז מה שנוצר, נוצרת קבוצה גדולה של חרדים שמגיעות לשערי ההשכלה הגבוהה ובסופו של יום, מתחילות את רכישת הידע בשלב מאוחר יותר ובשלב הזה, נוצרת בעיה של פערי ידע משמעותיים, שבסופו של דבר, לטעמנו, מביאה לתוצאה של 50% נשירה בהשכלה הגבוהה ואת זה צריך לעצור. מטרת התוכנית, על-פי המל"ג, זה הנגשת ההשכלה הגבוהה לחברה החרדית, תוך הכרה ברורה שישנם פערי ידע ברמה האקדמית, אבל לא רק. פערי תרבות זה חלק מהבעייתיות המוגדרת, גם בתוכנית, גם בתשובה של המדינה לבית-המשפט. בסופו של דבר, מתחשבים בכך ובעובדה שאולי לא כולם רוצים לקרוא לילד בשמו, אבל בסופו של דבר, ברור שחלק גדול מהציבור החרדי לא יישלח את הילדה בת ה- 18 להשכלה הגבוהה, כאשר אין הפרדה מגדרית. היהדות החרדית של ארצות-הברית, היא, אפשר לומר, בחלק, בהרבה מובנים, הדוגמה לחרדי החדש שרוצה להשתלב בחלק מהחברה ומה לעשות, בחברה החרדית בארצות-הברית, חלק גדול מהחברה החרדית לא שולחים את הילדים שלהם להשכלה הגבוהה ללא הפרדה. יש את טורו קולגי, יש מקומות עם הפרדה ושם רוכשים את ההשכלה הגבוהה. ואם זו הדוגמה, אז צריך לאפשר גם לאלו שכן רוצים להשתלב ואלו שכן רוצים להיות חלק מהחברה הישראלית, שכן רכשו בגרויות בתיכון, שלא עומדים בהגדרה שעוד רגע נגיע אליה, שהיא הגדרה מבחינתנו שלא

מבוססת מחקר, כן להיכנס לשערי ההשכלה הגבוהה, מחד, ומצד שני – בהפרדה מגדרית ותוך התאמה לתרבות החרדית. הבעייתיות בהגדרה הקיימת.

דבר ראשון, ההגדרה הקיימת זו הגדרה מאוד מצמצמת שהיא לא תואמת מציאות, במיוחד נוכח השינויים הנרחבים שכיום קיימים בחברה החרדית, שלא ניתן להתעלם מהם, שבעצם חלק גדול מהחברה החרדית רוצה להשתלב, משרת שירות צבאי, שולח, רוצה לימודי ליבה וזו הסוגיה החמה של הימים האחרונים ושולח את הילדים שלו למוסדות שכן מאפשרים להקנות בגרויות כבר בשלב של התיכון.

כל אלה, פשוט מבחינת המל"ג, לא נחשבים חרדים. מדובר בהגדרה שהיא פוגעת בזהות העצמית. כאשר אדם אומר – אני חרדי ובא המל"ג ואומר לו – לא, אתה לא חרדי, זה פוגע בזהות העצמית שיש, שזו זכות חוקית חוקתית, להגדרה עצמית.

באופן מהותי יותר, זו הגדרה חריגה מההגדרות שכל משרדי הממשלה אימצו. אני אתן דוגמה, לאחרונה, מלפני חודש, של משרד הכלכלה ביחס להשתתפות בתוכנית השוברים לרכישת תעסוקה.

משרד הכלכלה מפרסם הגדרה אחרת לגמרי. אדם, גבר חרדי, יהודי שומר מצוות, שעומד באחת או יותר מההגדרות הבאות – שמקומות הלימוד של ילדיהם עד גיל 18 הם מוסדות לימוד חרדיים, מוכרים שאינם רשמיים או מסוג פטור, או שהם למדו בישיבה קטנה או שקיבלו פטור משירות צבאי בגלל שהם חרדים או שהיו זכאים בחמשת השנים האחרונות למלגות לימודים ועידוד השתלבות ולגבי נשים – אותו דבר, בני זוגן למדו בישיבות קטנות.

בסופו של יום, ההגדרה, יש הגדרות קיימות אחרות ובחירת ההגדרה הכל-כך מצמצמת הזו בעצם פוגעת בשילוב של החרדים, שזו המטרה

הרשמית, העיקרית, של התוכנית הזו ולכך אנחנו שואפים, את זה אנחנו רוצים לשנות.

ישי פרנקל: תודה. שאלות?

רביד עומסי: גם בהחלטת בית-המשפט, הוא קבע שתמיד צריכה להיות איזה שהיא הגדרה.

עו"ד אברהם ברזל: זה נכון לגבי כל הגדרה.

רביד עומסי: לא, בסדר. ומה, יש לך הצעה להגדרה אלטרנטיבית שתהיה גם אובייקטיבית וגם ברת פיקוח וגם תעמוד בקריטריונים, אם אנחנו רוצים לשמור על הקריטריונים, גם הלימודיים וגם התרבותי ואם יש הגדרה שאתה מוכן להציע, אז אנחנו נשמח לשמוע.

עו"ד אברהם ברזל: אוקיי. אז אני אציע שתי הגדרות אלטרנטיביות.

ראשית, אני מפנה לתשובה של המדינה לבג"צ שהגשנו, סעיפים 17 עד 20. מצוטט שם מחקר של המועצה הלאומית לכלכלה, שפורסם ביוני, יולי 2010, שם הוגדרה, בעצם יש מחקר שמבצע, סוקר שלוש מתודות למיהו חרדי ואומצה שם המתודה השלישית שאומרת – פרט יוגדר כחרדי אם מתקיים בו אחד מהתנאים הבאים – עבור הפרט או עבור מי מבני משק הבית שלו דווח כי סוג בית-הספר האחרון היה מדרשה או ישיבה גדולה. דרך אגב, זה, אם לא בוחנים את הסטודנט בן ה-18, אלא בוחנים את המשפחה, זה מתקיים לגבי כל החרדים, זה נתון לפיקוח. כל חרדי שאבא שלו למד בישיבה גדולה או שאימא שלו למדה בסמינר, בסופו של דבר הילד שלו הולך לתיכון בית שולמית לצורך הדוגמה, ובסופו של יום, הוא מוגדר כחרדי לפי ההגדרה הזו.

יעל טורכספא: אבל זה רק בהיבט התרבותי. לא בהיבט, זאת אומרת, רביד אמר לך, אנחנו ...

עו"ד אברהם ברזל: אוקיי, רגע. אז, קודם כל, ההיבט התרבותי, צריך להבין. כיום כבר, ישנם הרבה בתי יעקב שמסיימות עם בגרויות. אז אי-אפשר לומר

שבגרות זה המדד להיעדר הפער התרבותי. כי אם זהו המדד, אז גם בית

יעקב רעננה,

יעל טורכספא : פערי הידע, לא התרבותי.

דוברת : בצד הפער התרבותי, יש גם פערי ידע.

עו"ד אברהם ברזל : נכון, אני מדבר על פערי, אוקיי, הפער התרבותי, נכון, אז זה הנושא,

לדעתי. כי הפער התרבותי, הצורך בהפרדה מגדרית.

דוברת : אתה אומר – כל המדד צריך להיות פער תרבותי.

עו"ד אברהם ברזל : לא, זה לא כל המדד.

דוברת : לא, אני מנסה להבין.

עו"ד אברהם ברזל : כן. בסופו של יום יש גם את פערי הידע. אבל הפער העיקרי הוא הפער

התרבותי, כי בסופו של יום, כאשר פרט חרדי שרכש את, שהשלים את

פערי הידע, למד, למדה, נערה שלמדה בבית יעקב בפתח-תקווה, סיימה

בגרות, בבית יעקב ברעננה, סיימה בגרות, היא כן נכללת בהגדרה של

חרדי, לפי המל"ג. היא יכולה להמשיך בהשכלה הגבוהה, בהפרדה

מגדרית, למרות שהיא השלימה את פערי הידע. למה? כי המל"ג יוצא

מנקודת הנחה כי עדיין קיימים פערי תרבות, שהיא לא תפנה להשכלה

הגבוהה, ללא היעדר הפרדה מגדרית. בשונה מכך, נערה שסיימה את

בית שולמית, שזה אומר שההורים שלה, יש להם יותר רצון להשתלב

בחברה החרדית ומוכנים לעשות, לשלב את הנערה שלהם יחד עם קבוצה

אולי קצת שונה, חרדית לאומית, או במילים אחרות, רוצים רמה של

בגרות ברמה גבוהה יותר, אבל היא מגיעה לסיום התיכון, היא לא יכולה

להמשיך להשכלה גבוהה בתנאים שלה, בהפרדה מגדרית וההורים שלה

לא ישלחו אותה לאוניברסיטה, אז צריך להבין את זה.

ישי פרנקל : הובן. דב, שאלה?

דב מימון : שתי שאלות.

עו"ד אברהם ברזל: אני רק אענה, זו הגדרה אחת שמבחינתנו ניתן לאמץ אותה והגדרה שנייה זה מה שפורסם על-ידי משרד הכלכלה,

ישי פרנקל: שהזכרת.

עו"ד אברהם ברזל: כן, שהזכרתי, זו גם הגדרה שניתנת לפיקוח ומבחינתנו ניתן לאמץ אותה והיא מצוינת.

דב מימון: אתה קישרת בין הדברים, בין אי-נתינת מענה לקבוצות שהזכרת, עם נשירה של 50%. אולי תסביר?

עו"ד אברהם ברזל: אוקיי, אז אני אסביר.

חלק מהסיבה של הנשירה של ה-50%, זה בגלל פערי הידע הגדולים. עכשיו, זו הגדרה קצת מטעה. למה? כי אחרי שסיננת את החלק של הציבור החרדי שכן רוצה להשתלב וכן רכש, סיים בגרויות ואז אתה לוקח את החלק החלש יותר ובודק אותם ואומר – אוקיי, מאלה שלא הסכימו להשתלב בשלב של התיכון, שלא הלכו לרכוש בגרות בשלב של התיכון, מאלה יש 50% נשירה. אבל לו היית מכליל, היית נותן לכל, לכל אותם חרדים, כבר להשלים פערים בשלב של התיכון, לרכוש בגרות ועדיין היית מאפשר לו לרכוש השכלה גבוהה, לא היתה נשירה של 50% כי הם כבר היו משלימים פערים בשלב מוקדם יותר וזה ביחס למה שפרופ' קופרמן אמרה, שצריך להשקיע יותר ביסודי ובתיכון, מה שאנחנו מציעי, שברגע שיתאפשר לחרדי, שיודע שהוא יכול להשתלב בהשכלה הגבוהה בהפרדה מגדרית, גם בשלב מאוחר יותר, גם אם הוא ירכוש את הבגרות בשלב של התיכון, אני חושב שזה יעודד את החרדי המצוי כבר בשלב של התיכון לשלוח את הילדים שלו לרכוש בגרות. בשונה מכך, אם הוא ידע שאם הוא שולח את הילדה שלו למוסד תיכון שמשלים בגרויות וכתוצאה מכך הוא לא יוכל לשלוח אותה להשכלה הגבוהה, אז הוא לא ישלח למוסד עם בגרויות ואז אנחנו נגביר את הנשירה בשלב של ההשכלה הגבוהה.

ישי פרנקל: בסדר גמור.

תודה רבה.

עו"ד אברהם ברזל: תודה רבה.

המועצה להשכלה גבוהה**שימוע לתוכנית הרב שנתית של ההשכלה הגבוהה לאוכלוסייה החרדית****מוזמנת :**

עו"ד אורלי ארז לחובסקי

נוכחים :

ישי פרנקל, יו"ר ועדת ההיגוי

רבקה ודמני, יו"ר מל"ג

דינה זילבר

רביד עומסי

יעל עטיה

הגר סלקטר

רותם ארנרייך

ליאת קישון רבין

אפרת זהב

עומרי גולן

יעל טורכספא

דב מימון

פרוטוקול

ישי פרנקל: בוקר טוב עו"ד לחובסקי, נשמח לשמוע את עמדותיך, יש לך שש דקות להביע אותן. יש לנו שתיים-שלוש דקות לשאול שאלות. בבקשה.

עו"ד אורלי ארז לחובסקי: אני מדברת מהר מטבעי, אז טוב. אז אני אתחיל באמת רק בקצרה מזה שכולם יודעים שנקודת המוצא של כל הנושא של, ישי פרנקל: רק תציגי את עצמך.

עו"ד אורלי ארז לחובסקי: כן. אני היועצת המשפטית של התנועה הרפורמית, אני עומדת בראש המחלקה המשפטית של המרכז הרפורמי לדת ומדינה. אנחנו מלווים את כל נושא ההפרדה המגדרית בכללותו, כבר בערך עשור וגם בחמש השנים האחרונות, את הנושא של המסגרות לחרדים. אז אני אתחיל ואומר שבאופן כללי, כל הנושא של הפרדה, כידוע, מעורר שאלות חוקתיות מאוד מאוד בעייתיות. יש לנו מצב של אפליה של סתירה לעקרונות יסוד של שוויון וכבוד והשאלה קודם כל האם זה מוצדק וביחס למחירים שאנחנו נאלצים לשלם, לעומת התועלת שהדבר הזה יוצר.

המטרה של המסגרות, כמו שמוסכם אני חושבת על כולם, היא בעצם להגדיל את מספר החרדים שמגיעים לאקדמיה, כדי להגדיל את שיעור המועסקים החרדים, כאשר הכוונה היא בעיקר להגדיל את שיעור הגברים החרדים שמועסקים, משום שזו הבעיה העיקרית של המשק הישראלי. והשאלה באמת מה, האם זה באמת מביא לכך, ומה המחיר שאנחנו משלמים.

אז קודם כל, מבחינת המחירים שאנחנו משלמים, אין ספק שיש פה פגיעה מאוד מאוד קשה בחברה בכללותה, בעצם העובדה שיש פה הפרדה משני סוגים. ההפרדה היא גם הפרדה בין הציבור החרדי לציבור הכללי, בעצם יצירת מסגרת נפרדת לחלוטין שבה אין מגע בין שתי

האוכלוסיות וגם ההפרדה המגדרית של נשים וגברים. כמובן שהפגיעה הזאת היא קשה במיוחד כאשר זה נעשה בין כתלי האקדמיה. מעבר לכך, יש פה פגיעות נוספות, הפגיעה במרצות שלא ניתן להן ללמד גברים, הפגיעה בגברים ונשים חרדים שרוצים ללמוד במסגרות מעורבות, אבל ברגע שיש מסגרות נפרדות, בעצם לא תהיה להם ברירה, אלא להמשיך ללכת למסגרות הנפרדות וכמו שנאמר במחקר עצמו, העובדה שברגע שיש מסגרות נפרדות שממשיכות את הנתק המוחלט מהאוכלוסייה הכללית, השילוב אחרי זה בעולם התעסוקה הוא קשה מאוד, יוצר הלם תרבות, ככה זה נאמר אני מצטטת ממחקר, דבר שאחרי זה מאוד מאוד מקשה את השילוב בתעסוקה, שבואו נזכור – זאת המטרה העיקרית שלנו.

עכשיו, אני רוצה לכפור בעובדה שיש פה בעצם, שנדרשת הפרדה כזאת, על-מנת להביא לשילוב בתעסוקה ואני רוצה להפנות לדוגמאות אחרות שאנחנו טיפלנו בהן. אנחנו, נאמר לנו בהמון המון הקשרים, שבלי הפרדה מגדרית, החרדים לא ייסעו באוטובוסים ולא ילכו לקופות-חולים ולא ישמעו רדיו ושלל, ולא יגיעו לכל מיני אירועים ציבוריים והנה הסתבר, ברגע שאחרי שאנחנו באנו וצעקנו על הנושא הזה הרבה הרבה שנים, ברגע שהמדינה באמת הפנימה את הנושא, פורסם דו"ח היועץ המשפטי לממשלה על הדרת נשים לפני שלוש שנים שאמר שהפרקטיקות, כל הפרקטיקות האלה שהזכרתי, הן אסורות משום שהן בעצם, קודם כל, לא הכרחיות כדי לשמור על הייחודיות המגזרית של החברה החרדית אבל גם פוגעות בצורה מאוד מאוד קשה בעקרונות היסוד.

ברגע שהמדינה אמרה – הדבר הזה הוא לא חוקי, התברר שהחברה החרדית יכולה להתמודד עם זה, היא יכולה לנסוע באוטובוסים, היא

יכולה לנסוע בוודאי גם ברכבת הקלה, כל מי שעולה ונוסע רואה שהדבר האפשרי.

עם תחנת הרדיו קול ברמה שיעורי ההאזנה רק עלו, קופות-חולים, כמובן שממשיכים להגיע, כך שהדבר הזה בהחלט אפשרי.

ואנחנו אומרים שהדבר הזה רלוונטי גם להקשר הזה. משום שהמגזר החרדי הוא לא מגזר מונוליטי. כמו שכולם יודעים, אנחנו לא מדברים על גוש שחור גדול, אלא שלל דעות ולמרבה הצער, בגלל האופן שבו החברה החרדית בנויה, הקולות שאנחנו שומעים הם קולות מסוג מאוד מאוד מסוים.

בהקשר של הפרדה אנחנו שומעים את המיעוט הקיצוני, שבעצם משתיק את הקולות האחרים ואני יכולה לתת לכם דוגמה מהקשרים אחרים, מההקשר של לימודי הליבה שהוא מאוד רלוונטי, כי הלילה עבר חוק, בקריאה ראשונה, חוק של הפטור מלימודי הליבה וזה מאוד מעניין שבעצם המל"ג, יש פה יד ימין לא יודעת מה יד שמאל עושה, כי שר החינוך בכובעו כיו"ר המל"ג עומד בעצם להרחיב את הפטור מליבה, בעוד שהמל"ג באה ואומרת – אוי, זה אסון, בואו נעזור להם להשלים ליבה, שכמובן הפתרון זה לאכוף את הליבה.

אבל הורים חרדים באים אלינו ואומרים – אנחנו רוצים שהילדים שלנו ילמדו ליבה, אבל אנחנו לא יכולים להגיד את זה, יש קשר שתיקה. אי-אפשר להגיד את זה, כי מה ששומעים זה באמת רק העמדה של המנהיגים החרדים שנוח להם לשמור את הציבור בבורות ובעוני והציבור הזה לא רוצה עוני יותר והסיבה הראשונה שיבואו ללמוד באקדמיה, בגלל שהציבור הזה רוצה שלילדים שלהם יהיה טוב יותר, הוא רוצה שלילדים יהיה מקצוע והוא רוצה שהילדים יוכלו לפרנס את עצמם. וזאת הסיבה שהם יגיעו בראש ובראשונה ללמוד באקדמיה ולא אם יש או אין הפרדה מגדרית.

מה שהיה פה בחמש השנים האחרונות הוא נוצר, נוצרה פה כן איזה שהיא מסה של חרדים שהצטרפו לאקדמיה והם מצטרפים לעולם התעסוקה והם מהווים בעינינו מודל לאחרים.

עכשיו, אותו המחקר שנאמר שרק 35% היו מוכנים ללמוד במסגרת מעורבת, קודם כל, אני לא יודעת בדיוק איזה מחקר, איך בדיוק הוא נעשה, אבל אני חושבת שגם זה כמות מאוד מאוד גדולה שיכולה להוות באמת את הסמן עבור אחרים.

אני רוצה להזכיר שבעצם המטרה העיקרית שדובר לגבי הגברים שהחסם העיקרי זה לא החסם התרבותי, זה דובר לגבי נשים, אלא פערי הידע. פערי הידע – בבקשה, לעשות מכינות, להשלמת השכלה, שאגב, יהיו פתוחות לכולם, ליוצאים בשאלה, לחרדים, לכל מי שיהיה מוכן, ללא הפרדה. אפשר יהיה להשלים את הידע ואז להשתלב בלימודים הרגילים ולטעמנו זאת דרך הנכונה, שתהיה שנת מכינה בהפרדה, שהיא תהווה את המעבר בין עולם החינוך הנפרד לעולם התעסוקה המעורב ותאפשר מעבר יותר חלק לעולם התעסוקה, אחרי לימודי תואר במסגרת הרגילה.

לגבי הנשים, נאמר שיש פה חסם תרבותי, אך אני רוצה להזכיר שהמטרה העיקרית היא לשלב בעיקר את הגברים החרדים בתעסוקה ולא את הנשים. הבעיה העיקרית של המשק הישראלי היא שיעור התעסוקה של הגברים החרדים ולא הנשים.

ואני יודעת שיש עוד כל מיני בעיות לחסמים תרבותיים. למשל, נשים ערביות. אני לא שמעתי שאף אחד הציע להקים קמפוס לנשים ערביות ואני חושבת שרק הרעיון של להקים קמפוס נפרד לערבים או ליוצאי אתיופיה, מעורר חלחלה, לכן לא ברור לי מדוע הדבר הזה עובר בצורה כל-כך חלקה באופן יחסי, לגבי חרדים.

אנחנו חושבים שהמודל הראוי הוא לעשות שנת מכינה, שאחריה יהיה שילוב בלימודים הרגילים.

אני רוצה עוד להגיד משהו לגבי מגבלת הזמן. אנחנו מדברים על חמש שנים בהם יש הפרדה. ברגע שיהיה חמש שנים נוספות, אנחנו נגיע לעשור של הפרדה, יהיה מאוד מאוד קשה להשיב את הגלגל לאחור. ההלם התרבותי של אותם חרדים שצריכים אחר-כך להשתלב בשוק התעסוקה, יהיה עוד יותר קשה. אנחנו הולכים ומבססים משהו שהוא כבר לא זמני. גם עכשיו אני מניחה שלא יהיה קל לבטל אבל בוודאי ובוודאי בעוד חמש שנים ולכן זה הרגע לעצור ולומר – אנחנו הגענו, עשינו מודל אחד, עכשיו אנחנו רואים מודל אחר שיביא באמת לשילוב ולהפסקה של החלוקה הדיכוטומית הזאת בין המגזרים השונים והציבורים השונים בחברה הישראלית.

ישי פרנקל: כל הכבוד על העמידה בזמנים. אבל רק כדי לוודא שהבנתי נכון – את בעצם אומרת את הדבר הבא, תקני אותי אם אני טועה – רבותיי, מסגרת שבה מהלך כל לימודי תואר ראשון, שלוש שנים הפרדה זה דבר שלא מקובל עליכם, הפרדה במסגרת המכינה, שנה ראשונה, היא כן מקובלת עליכם, בתנאי שהיא תהיה. למה השנה הראשונה כן?

עו"ד אורלי ארז לחובסקי: כי בעינינו, אנחנו מדברים על זה שצריך לנקוט איזה שהוא אמצעי שהוא מידתי, משהו שהוא גם אם יש בו פגיעה, היא פגיעה מידתית, היא הפגיעה המועטה ביותר, על-מנת להביא באמת לשילוב. עכשיו, אל"ף, אני מסכימה שיש את הנושא של פערי הידע, בוודאי לגבי הגברים החרדים ואני חושבת שזה פתרון ראוי, כי הוא באמת מהווה את אותו גשר מעבר.

באים אנשים, למדו כל החיים שלהם, לא ראו אף אחד, למדו במסגרת מאוד מאוד צרה ומוגבלת, שהם ראו רק אנשים מסוגם. אגב, זה נכון

לגבי רבים אחרים שמגיעים לאקדמיה. בואו ניתן להם את אותו מעבר חלק.

בעינינו, אם, כמובן שאני חושבת שהיה עדיף בלי, אבל אם הדבר נחוץ, אז זה הגבול העליון של מה ש,

ישי פרנקל: זאת אומרת, שנה אחת ולא שלוש שנים, הבנתי.

עו"ד אורלי ארז לחובסקי: כן. משום שאותה שנה אחרי זה מביאה, בשלוש השנים עדיין יהיה, ילמדו לצד רבים אחרים וכמובן שאז השילוב בתעסוקה יהיה הרבה יותר קל.

ישי פרנקל: בסדר גמור. עוד שאלה? שאלה קצרה, בבקשה, דב.

דב מימון: אם אני מבין אותך נכון, את טוענת שאם אנחנו נוותר על המסגרות הנפרדות, תוך כמה שנים התאמה, אחר-כך נקבל מספרים לא קטנים מהמסגרות הנפרדות. של חרדים שמשתלבים.

עו"ד אורלי ארז לחובסקי: אני לא אומרת שיהיו בהכרח מסות או יהיה יותר מאשר עכשיו. אבל אני אומרת שהתחלנו פה תהליך שאי-אפשר להחזיר אותו לאחור, משום שגם בחברה החרדית יש רצון ללכת עם התהליך הזה. גם בחברה החרדית כבר ללכת וללמוד או ללכת לעבוד, זה כבר לא אותו טאבו שהיה לפני חמש ובטח עשר שנים ולכן אני אומרת שהתהליך הזה ימשיך. וגם אם הוא יהיה במספרים קטנים יותר, זה המחיר שאנחנו צריכים לשלם בשביל לשמור על עיקרון השוויון.

ישי פרנקל: תודה רבה.

עו"ד אורלי ארז לחובסקי: בשמחה. תודה.

המועצה להשכלה גבוהה**שימוע לתוכנית הרב שנתית של ההשכלה הגבוהה לאוכלוסייה החרדית****מוזמנת:**

פרופ' אורנה קופרמן

נוכחים:

ישי פרנקל, יו"ר ועדת ההיגוי

רבקה ודמני, יו"ר מל"ג

דינה זילבר

רביד עומסי

יעל עטיה

הגר סלקטר

רותם ארנרייך

ליאת קישון רבין

אפרת זהב

עומרי גולן

יעל טורכספא

דב מימון

פרוטוקול

ישי פרנקל: ברוכה הבאה, פרופ' אורנה קופרמן, מהאוניברסיטה העברית.

פרופ' אורנה קופרמן: שלום לכולם,

ישי פרנקל: ברוכה הבאה.

פרופ' אורנה קופרמן: תודה שבאתם ואני מדברת בתור מישהי שהיא ראש המח"ר, באוניברסיטה העברית, סגנית הרקטור ואני אספר דווקא על זה שגם הפיתוי שלי להכניס את החרדים למערכת הוא עצום. אני יכולה להעיד על עצמי, אני מתווכחת עם ראשי חוגים ודיקנים, אני משכנעת אותם לעשות שעות אקדמיות, לכופף נהלים. אני מבטיחה להם שזה טוב בראייה הכללית ואני באמת מאמינה בזה. אני באמת חושבת שאני בולעת את הצפרדע של הפרדה מגדרית במכינה, אנחנו זורקים קורות חיים של נשים מורות ואני חושבת שזה שווה. ואני מניחה שאם זה קורה לי, אז זה סביר שזה קורה גם לכם, לפחות באותה עוצמה כי אנחנו כולנו מאוד מושקעים בעניין הזה, מאוד מושקעים רגשית ומאוד רוצים שהוא יצליח ואנחנו חושבים שהסייגים שאנחנו שמים לעצמנו, מספיקים. ומפעם לפעם יש לי פקפוקים. ואני מקווה שגם לכם. ומקווה שאת כל הטיעונים שלי אתם מכירים ואני גם הולכת להציג אותם בכתב, אז אני רוצה לדבר בדיוק על הדבר הזה, על עניין הפקפוקים.

אני רוצה לוודא שכשאתם הולכים לקבל החלטה, אז היא לא תהיה תוצאה של האינרציה שלנו ושל המושקעות הרגשית שלנו והרצון הגדול שלנו שהפרויקט הזה יצליח, אני רוצה שתפקדו, אני רוצה לוודא שאתם יודעים עד כמה ההחלטה הזו הולכת להיות חשובה ומשמעותית ובעיקר אני רוצה לוודא, וזה אחד הדברים שבעצם לי גרם לקבל את ההחלטה שלי להיות חד משמעית נגד תוכניות נפרדות מגדרית ומגזרית,

מעבר לרמת המכינה, זה חוסר הסימטריה בין הנזקים שהחלטות שונות יכולות לעשות.

ולמה אני מתכוונת? בואו נראה איזה נזק ייגרם אם תקבלו את דעתם של רבים וטובים באקדמיה ותחליטו ששמים את קו ההפרדה לפני תואר ראשון. אז מה יקרה?

אז אלפי חרדים שיכלו להתחיל את לימודיהם במסגרות שסימן שאלה רציני גם מרחף מעל האיכות שלהם והתועלת שלהם, אבל בואו נניח לזה רגע, אבל במקרה הכי רע, אז אלפי חרדים יאלצו למצוא סידור אחר, חלק מהם, ואנחנו יודעים שזה פחות או יותר שלישי. אנחנו, ייעשה מאמץ להשתלב בדבר האמתי, כן? ילך לאוניברסיטאות, זה אנחנו יודעים. שלישי בערך מהאלפים שנסגור להם את הדלת וזה יהיה נהדר, כן? כי נרוויח בדבר האמתי.

האחרים, ומדובר בחרדים שכבר קיבלו החלטה לשדרג את החיים שלהם, הם יאלצו למצוא פתרון אחר. מכונים להשקעה מקצועית או אוניברסיטה פתוחה, קורסים מקוונים וחלק באמת יאלצו לוותר על החלום הזה, אולי ויתור מוחלט על השדרוג, וזה עצוב, כן? זה שילוב גם של פחות חרדים שאנחנו מאוד רוצים בחברה הישראלית, זה מטריד, זה עצוב, אנחנו מאוד רוצים לעזור להם, אבל זה לא סופי, הם עוד יוכלו להתחרט. גם מדינת ישראל עוד תוכלו להתחרט, גם ות"ד מל"ג יוכלו להתחרט ומדובר בנזק סביר לגמרי. יש בו גם פן חינוכי ואני מקווה שאתם מסכימים שנגיד מדובר בנזק זעיר, לעומת ההחלטה לבטל לימודי ליבה במגזר החרדי.

ושוב, זה נזק הפיך. אם עוד כמה שנים נראה שלא הולך, שהם באמת לא באים אם אנחנו סוגרים להם את המחירים, תמיד אפשר יהיה לחשוב על החייאה של הפרויקט הזה של המחירים. אנחנו בחברה משתנה, הציבור החרדי משתנה, הוא לא הומוגני. כל הניסיון שצברנו בשנים

האחרונות מראה שיש סיכוי לא רע בכלל, שנפתע לטובה ואנחנו חייבים לתת פתרון, הזדמנות לפתרון הנכון. ממש מוקדם לקבור אותו. זה לא, כן, אנחנו, זה מה שאני מדברת על הכיוון הראשון, כן? זה נזק, אבל זה נזק שנראה לי לגמרי סביר.

לעומת זאת, הנזק שאתם עשויים לגרום אם כן תלכו על תוכניות נפרדות, מעבר למכינה, הוא עצום. זה החלטה שעלולה לדרדר משמעותית את כל מערכת ההשכלה הגבוהה בארץ, לפגוע בהשתלבות של החרדים בחברה, לתת לגיטימציה ואפילו גושפנקה להזנחה הפושעת של הילדים החרדים וממש, כואב לי הלב כשאני מדברת על הלימודי ליבה, ויש קשר בין הדברים האלה. ולחזק נורמות של הדרת נשים וחוסר שוויון במרחב הציבורי. היד שלכם אמורה לרעוד חזק חזק, אם אתם תקבלו החלטה כזו. ושוב, בניגוד לטעות בכיוון הראשון, זו החלטה שהיא לא הפיכה, זה בכייה לדורות, ממש. והיא נוגעת, גם אם באופן פחות ישיר, לחייהם של מיליוני בני אדם, לא פחות.

עכשיו, אנחנו, מתוקף תפקידנו כפעילים בתוכנית המח"רים, חשים צורך מיוחד לדאוג לאלפים שאולי ייפגעו באופן ישיר מטעות בכיוון הראשון, אבל אנחנו חייבים לחשוב בגדול. למעשה, אני חוששת שגם האלפים האלה, יצא שכרם בהפסדם, אבל יש לכם פה הזדמנות לקבל החלטה שתשאיר חותם של אור, עדות להתנהלות חכמה ורצינית, נקייה מאינרציה ומלחצים וזה מה שאני רוצה לבקש, שאנא פקפקו.

ישי פרנקל: אורנה, אני מבקש לחדד, אם אפשר, חשוב לי להבין. זו בעצם, אם אני מבין נכון, תקני אותי, מה שאת אומרת – רבותיי, קיום מכינות מופרדות וכו', היא כן כורח המציאות, אל תעשו את זה ברגע שנכנסים לשנה א' ומעלה.

פרופ' אורנה קופרמן: אהה.

ישי פרנקל: זו השורה התחתונה?

פרופ' אורנה קופרמן: כן.

ישי פרנקל: בסדר. אוקיי.

פרופ' אורנה קופרמן: אני חושבת שגם מבחינה אקדמית.

ישי פרנקל: סדר, בסדר.

פרופ' אורנה קופרמן: וזה מוכיח את עצמו יופי אצלנו ובאמת אני מדברת עם המון חרדים ובשבוע שעבר דיברתי עם ... שרוצה, שנפתח, אולי הוא דיבר גם אתכם, לביטחון ישראל, חרדים לביטחון ישראל, שיתוף פעולה עם השב"כ וזה, והם רוצים לבוא ללמוד אצלנו בתואר ראשון במזרח תיכון ולימודי אסלאם והוא אמר לי – אני מביא לך 40 כמו כלום.

דוברת: בכיתות נפרדות?

פרופ' אורנה קופרמן: לא. לא. אנחנו דיברנו על זה שאנחנו, לא יהיו כיתות נפרדות. אנחנו ניתן להם תרגולים נפרדים, בשנה הראשונה ויהיו הקלטות של הסמסטר הראשון, ככה שמי שירצה יוכל לבוא, זה 40, כן? זה לא, אני מודעת לזה שברגע שאנחנו עושים את זה בתואר ראשון, אנחנו מקטינים את המספרים, אבל זה שווה. מוקדם לקבור את האפשרות הזאת. תנו לה צ'אנס. תמיד אפשר יהיה עוד חמש שנים להחליט,

ישי פרנקל: הציאנס קיים, לא, שוב, זה קיים. המסגרת קיימת.

פרופ' אורנה קופרמן: לא לא לא. זה לא אותו דבר.

ישי פרנקל: למה?

פרופ' אורנה קופרמן: כי ברגע שיש להם אופציה ללמוד בהפרדה אז יש פחות לגיטימציה מהחרדים לעשות את זה, זה לא הסטנדרט. אתם יודעים מהמח"ר, שליש היו באים. אז אני חושבת ששליש, כמו שצריך, הרבה יותר עדיף מאשר המסות שעושות את זה עם סימן שאלה מאוד גדול.

אפרת זהב: למה לא הפרדה בתוך הקמפוס? זאת אומרת, למה לא כיתה נפרדת

בתוך הקמפוס?

פרופ' אורנה קופרמן: כי אני חושבת שכמעט כל אלה שמוכנים לבוא לתוך הקמפוס, ... גם לבוא לתוך הקמפוסים, הוא מאוד מאוד קשה, זאת אומרת, אנחנו יודעים. אז לעשות את הצעד, כאילו, בכלל אני חושבת שהוויתור הגדול הוא הוויתור על לימודי קודש, זה, ומי שעושה את הצעד הזה ומוותר על לימודי קודש, הוא כבר מאוד בשל להתפשרות בעניין המגדרי. העניין המגדרי זה, אני לא אגיד שזה המצאה, כן? ברור, ובעיקר אנשים, וגם יש נורא הבדל האם אנחנו מדברים עם התלמידים עצמם או עם ההורים והמורים והחברה שלהם. התלמידים, אני לא רוצה להגיד רובם סתם, אבל הם היו שמחים מאוד ללמוד, אבל לא נעים להם מהמשפחה והמסורת.

ישי פרנקל: אני אומר, אותה אוכלוסייה שאת נחשפת אליה, שהגיעה לאוניברסיטה העברית. אני לא יודע איזה אחוז מהאוכלוסייה החרדית הכללית.

פרופ' אורנה קופרמן: אז לא, אז קרן קמ"ח הם כן יודעים, קרן קמ"ח, המחקר של קרן קמ"ח, זה היה 21%.

ישי פרנקל: זה כן, זה כן, אני אומר, שמי שאת אומרת, כן.

פרופ' אורנה קופרמן: ויש סיכוי מאוד טוב שזה יגדל, המספר הזה. זאת אומרת, ... שיהיו הניצנים הראשונים, אני אומרת – קחו את הזמן, כאילו זה באמת צעד בלתי הפיך, רע. ואפשר יהיה לחזור אליו בעוד חמש שנים.

אפרת זהב: עוד פעם, תסבירי איך קשרת את ה,

פרופ' אורנה קופרמן: כן, עוד לא עניתי לך, לשאלה שלך.

אפרת זהב: כן.

פרופ' אורנה קופרמן: כן. אני חושבת שללמוד בהפרדה, גם אם לומדים בתוך הקמפוס, אז גם הלימודים עצמם נפגעים מאוד, אפילו מבחינת ה-לשבת בכיתה. מישהו שהולך להיות עובד סוציאלי ויושב בכיתה רק עם גברים ואחר-כך הולך לטפל בנשים והולך לדבר עם אימהות, הוא חייב להיות חשוף למגזר האחר. איזה מין הכשרה זאת, הכשרה שהיא חד מגדרית?

יש, אנחנו יודעים שבהשכלה הטרומ אוניברסיטאית, החרדים מופרדים. אנחנו יודעים שאחר-כך, בחיים, הם לא מופרדים. לנו יש את האחריות ואת הכוח לדאוג למה שיהיה באמצע. בואו נעשה את זה טוב.

ישי פרנקל: שאלה אחרונה, יעל.

יעל טורכספא: איך בעצם ההצעה שאת אומרת שונה ממה שהיה לפני האפשרות לפתוח את המח"רים, זאת אומרת, את אומרת – בואי ניתן להם להשתלב במוסדות להשכלה גבוהה, אבל גם קודם זה היה ולא הגיעו חרדים להשכלה גבוהה בגלל זה בכלל המל"ג אפשרה את ההפרדה.

פרופ' אורנה קופרמן: אז גם, הגיעו, הגיעו פחות, גם יש כל מיני תמורות בחרה החרדית.

יעל טורכספא: ההחלטה היתה שזה לא מספיק, רוצים להעלות את זה.

פרופ' אורנה קופרמן: אבל אנחנו גם באמת מאוד מחבקים את החרדים שמגיעים. נגיד, עניין המכינות הוא יחסית חדש, התמיכה הכלכלית, החיבוק החברתי, העזרה שיש לנו בשילוב שלהם, לימודי אנגלית. יש המון מה לעשות. גם, זה לא נגמר במכינה, אנחנו מאוד עוזרים להם וזה מצליח. תנו לזה צ'אנס, לאפשרות הזאת, זה באמת מצליח.

ישי פרנקל: שאלה אחרונה, רביד.

רביד עומסי: יש לנו הרבה שיחות. אני מכיר את ... והיא עובדת ברמה מסוימת אצל הגברים. קודם מכינה ואחר-כך זה, להשתלב בקמפוס. אבל מבחינת הנשים, גם הניסיון שלכם מוכיח שזה בלתי אפשרי. איך נותנים מענה לנשים חרדיות שרוצות להשתלב בהשכלה גבוהה, לתפישתך.

פרופ' אורנה קופרמן: זו שאלה מאוד טובה. זו שאלה טובה, אנחנו בינתיים לא הצלחנו, במודל של המכינה.

אני כן, אנחנו כן מתחילים לראות יותר וגם אני לא חושבת שמה שקורה עכשיו עם הנשים זה הצלחה. עכשיו, הן, יש כאלה שכן רוצות לבוא ואני חושבת שברגע שתהיה מכינה של הגברים, תהיה גם מכינה של הנשים. זה עניין של תהליך. תהליך שצריך לוודא שהוא יקרה באופן נכון.

יש לנו מעט, שכן רוצות, שכן מתעניינות. אנחנו כן חושבים לפתוח מחזור למכינה. אז בהתחלה זה יהיה מספרים קטנים. זה יהיה 20, ושלוחי ציבור יש לנו.

רביד עומסי: שלוש.

פרופ' אורנה קופרמן: מה?

רביד עומסי: שלוש כל מחזור?

פרופ' אורנה קופרמן: מה פתאום? מה פתאום? הגענו לחצי – חצי, עכשיו יש לנו כבר עשר.

רביד עומסי: אוקיי.

פרופ' אורנה קופרמן: ובמחזור הבא יהיו עוד עשר.

ישי פרנקל: בסדר גמור. אנחנו צריכים לסיים. תודה רבה.

פרופ' אורנה קופרמן: תודה לכם.

המועצה להשכלה גבוהה**שימוע לתוכנית הרב שנתית של ההשכלה הגבוהה לאוכלוסייה החרדית****מוזמן:**

פרופ' גיא קינדלר

נוכחים:

ישי פרנקל, יו"ר ועדת ההיגוי

רבקה ודמני, יו"ר מל"ג

דינה זילבר

רביד עומסי

יעל עטיה

הגר סלקטר

רותם ארנרייך

ליאת קישון רבין

אפרת זהב

עומרי גולן

יעל טורכספא

דב מימון

פרוטוקול

ישי פרנקל: ברוך הבא.

פרופ' גיא קינדלר: שלום לכולם.

ישי פרנקל: אם תוכל רק להציג את עצמך בקצרה.

פרופ' גיא קינדלר: שלום לכולם. אני גיא קינדלר, מהאוניברסיטה העברית. פרופסור למדעי המחשב, אם כי אני די מקורב למתמטיקה, ובעצם גם מה שאני אגיד בעיקר מסתמך על הניסיון שלי ממתמטיקה ומדעי המחשב ומקצועות הנדסיים. אני חושב שהרוב רלוונטי גם לדברים יותר שקשורים בחברה, אבל אני לא יכול לערוב לזה. זהו.

להגיד, מה שיש לי להגיד?

ישי פרנקל: כן, כן.

פרופ' גיא קינדלר: אז אני קראתי את מה שפורסם באתר הזה, זה כל המידע שיש לי ואני, מה שיש לי להגיד זה רק לגבי החלק של שילוב חרדים במסגרות ייחודיות, בתוך אוניברסיטאות מחקריות. אני חושב שזה רעיון גרוע מהרבה מאוד סיבות ואני בטוח שיש אחרי שידברו עליהן, עניינים של אפליה, אני חושב שזה לא צודק להרבה אוכלוסיות אחרות.

כן, אז כל הדברים האלה, אני לא אדבר עליהם. אני אדבר על דבר אחד ולדעתי העניין הזה, לכשעצמו, הוא מספיק בשביל לפסול את התוכנית כפי שהיא קיימת היום וזה שזה פשוט, זאת אומרת, אוקיי, לאוניברסיטאות, לאוניברסיטאות המחקר יש תפקיד והתפקיד הזה הוא ליצור מצוינות, לעשות מחקר, להכין את דור העתיד של החוקרים, של המורים, של המרצים, של התעשייה. זה תפקיד מאוד מאוד חשוב והאוניברסיטאות כרגע הן מאוד מאוד מוצלחות בזה וזה די, מסתכלים על כמה אוניברסיטאות מוצלחות יש בארץ לעומת האוכלוסייה. אם משווים את זה לארצות-הברית, למשל, ששם אמנם יש אוניברסיטאות

מוצלחות מאוד, אבל ביחס בין הכמות שלהן לגודל של האוכלוסייה הוא הרבה יותר גרוע מאשר בארץ. זה נס שנוצר בין השאר מזה שבארץ מאפשרים לפרופסורים לעבוד במה שהם מצטיינים בו, שזה מחקר והוראה מתקדמת של סטודנטים המצטיינים ביותר.

אני חושב שההפניה של המשאבים של האוניברסיטה, ואני לא מדבר על כסף בהכרח, אלא על זמן ועל משאבים ניהוליים. ההפניה של זה לטיפול באוכלוסיות ייחודיות, עם צרכים ייחודיים שהם לאו דווקא צרכים אקדמיים, וגם עם רצונות שהם לאו דווקא רצונות של הצטיינות באקדמיה, אני לא משים את עצמי מומחה לאוכלוסייה החרדית, אבל עד כמה שאני מבין, המטרה לפחות של רובם, היא למקסם את יכולת ההשתכרות שלהם. המטרה היא ראויה, היא בקורלציה עם המטרות הלאומיות של ישראל והכלכלה, אבל זה לא בהכרח המטרה של האוניברסיטה, זה לא מה שהיא נהגה לעשות.

התוכניות האלה זה שתי תוכניות נפרדות, עם כל מיני מאפיינים ייחודיים, הפרדה מגדרית, החוסר הכנה המשועע של רוב האוכלוסייה החרדית ללימודים, הצורך שלהם בתמיכה מיוחדת. כל זה, אומר שבשביל שהדבר הזה יעבוד, צריך להקצות לזה המון משאבים ולמרות שהמשכורת של המרצים בארץ היא נמוכה, יחסית, הערך של הזמן שלהם לכלכלה הוא הרבה יותר גדול ואפילו אם איכשהו אפשר יהיה לפתות אותם להקצות לזה משאבים, אני חושב שזה לא תהיה החלטה נכונה.

אני חושב שהפרופסורים עצמם, מהתרשמות אישית, יתנגדו לזה. אני לא חושב שזה יעבוד. בטח כשזה, אני אתן לכם דוגמה. אנחנו, אני במדעי המחשב, אנחנו שולחים סטודנטים שלנו ללמוד קורסים מתמטיים אצל המתמטיקאים, אנחנו לא מוכנים שהמתמטיקאים יפתחו קורסים נפרדים למדעי המחשב, כי אנחנו יודעים שברגע שזה יקרה, הרמה תרד

מכיוון שמלמדים סטודנטים שהם לא שלהם, האינטרסים שלהם הם כבר לא למקסם את האיכות של הקורסים האלה. ברגע שזה יהיה קורסים נפרדים לחרדים, זה פשוט לא יעבוד. הרמה לא תהיה הרמה הרגילה ולכן גם הערך שלהם בשוק העבודה לא יהיה אותו הערך.

זה ייצור בזבוז של משאבים מאוד חשובים וזה לא יעבוד. הסטודנטים גם לא יצליחו. תהיה נשירה. אני אומר לכם מראש – תהיה נשירה מאוד גדולה, כבר כרגע יש נשירה לא קטנה בחוג שלנו, אחרי שסטודנטים הצליחו מעולה בבגרות, עשו פסיכומטרי מעולה, זה פשוט קשה, הרמה היא גבוהה. אני מניח שהמטרה של העניין הזה, זה לא להוריד באופן משמעותי את הרמה אלא להעלות את הסטודנטים. אני לא חושב שזה, זה פשוט לא יצליח וחבל, יש המון המון פתרונות אלטרנטיביים שהם יותר טובים. אני מוכן לפרט עליהם, אבל זה לא הדבר העיקרי שבאתי להגיד.

ישי פרנקל: תודה. רק שאלה. אתה חידדת בצורה מאוד ברורה את מוסדות המחקר, את האוניברסיטאות הטובות בארץ ואתה אומר – חבר'ה, אל תסיטו אותם, את המשאבים העיקריים. אתה אומר אותו דבר לגבי מכללות או שאתה אומר – חבר'ה, האוניברסיטאות הן אוניברסיטאות מחקר,

פרופ' גיא קינדלר: לא, אני חושב שזה,

ישי פרנקל: מכללות אולי הן כן הכלי להנגיש?

פרופ' גיא קינדלר: אני חושב, אני בהחלט לא מדבר בהכרח על מכללות, כי התפקיד לפי איך שאני רואה את זה, של המכללות, זה בדיוק להכשיר אנשים לשוק העבודה, זה תפקיד אחר מאשר אוניברסיטאות. יש סיבה שיש להם שם אחר.

ישי פרנקל: זאת אומרת, בעצם, אם הבנתי נכון, תקן אותי, באוניברסיטאות – לא,

במכללות – יש מה לשקול.

פרופ' גיא קינדלר : במכללות יש מה לשקול. אני לא מומחה לענייני מכללות.

ישי פרנקל : בסדר, זה מה שרציתי להבין. בסדר גמור.

עוד שאלות לפרופ' קינדלר?

תודה רבה.

פרופ' גיא קינדלר : תודה רבה.

המועצה להשכלה גבוהה**שימוע לתוכנית הרב שנתית של ההשכלה הגבוהה לאוכלוסייה החרדית****מוזמנת:**

פרופ' דפנה יואל

נוכחים:

ישי פרנקל, יו"ר ועדת ההיגוי

רבקה ודמני, יו"ר מלי"ג

דינה זילבר

רביד עומסי

יעל עטיה

הגר סלקטר

רותם ארנרייך

ליאת קישון רבין

אפרת זהב

עומרי גולן

יעל טורכספא

דב מימון

פרוטוקול

ישי פרנקל: ברוכה הבאה. אם תוכלי רק להציג את עצמך ונתחיל.

פרופ' דפנה יואל: פרופ' דפנה יואל, אוניברסיטת תל-אביב, בית-הספר למדעי הפסיכולוגיה ובית-הספר סגול למדעי המוח. אוקיי.

אני אקרא, ברשותכם.

אין מחלוקת ששילוב חרדים וחרדיות בספירה הציבורית הישראלית, בתעסוקה ובהשכלה הגבוהה, הוא יעד לאומי מהמעלה הראשונה. השאלה היא איך נכון לעשות זאת.

לאור ההתפתחויות בימים האחרונים סביב לימודי הליבה, ברור שלווטר על לימודי ליבה לחרדים אינה הדרך אבל נחזור לענייננו. מפאת קוצר הזמן, אתרכז רק בפן אחד של תוכנית החומש החדשה – הפרדה מגדרית.

כמעט כל מה שיש לי לומר כתוב במסמך טיוטת עקרונות המדיניות שפרסמתם, שהפרדה מגדרית במרחב הציבורי היא תופעה שלילית, שמנוגדת לערכי היסוד של מדינת ישראל בכלל ושל האקדמיה בפרט ושהפרדה מגדרית מנוגדת גם לתכלית של הכנת הסטודנטים החרדים לשוק העבודה.

מול זה אתם טוענים, ההצדקה להפרדה היא תרבותית ונובעת מכך שחרדים וחרדיות לא יבואו ללימודים אקדמיים מעורבים וטוענים גם שאתם מתייחסים להפרדה באקדמיה כאל הסכמה חריגה וחד-פעמית ואני אטען שלשתי הטענות האלה, אין בסיס.

לגבי הטיעון הראשון. אתם מניחים שהפרדה מגדרית הכרחית כדי לאפשר שילוב חרדים בהשכלה גבוהה. לאורך כל המסמך אתם כורכים ללא שום הצדקה בין הפרדה מגדרית לבין חוסר המוכנות האקדמית והקדם-אקדמית של הציבור החרדי. לגבי האחרון, אין כלל מחלוקת.

לחרדים, בעיקר לגברים, אך גם לנשים רבות, אין את הידע המתאים כדי להתחיל בלימודים אקדמיים. המסקנה היא שעל מירב המאמצים להתרכז בהשלמת פערי ההשכלה של כל מי שלמד במסגרות חרדיות (כולל חוזרים בשאלה), עוד לפני תחילת הלימודים האקדמיים. לעומת זאת, כלל לא ברור שהפרדה מגדרית היא הכרחית ללימודים אקדמיים. ראשית, החברה החרדית היא הטרוגנית ואין בסיס להנחה שכל החרדים צריכים אותו דבר. לצערי, הן תוכנית החומש הנוכחית והן הקודמת, לא ערכו מחקר מקיף כדי לענות על השאלה הקריטית – מה דרוש כדי לאפשר לחרדים מהזרמים השונים, לרכוש השכלה גבוהה. במקום זאת, הניחו שהפרדה מגדרית היא תנאי הכרחי. לעומת זאת, מחקר מ-2006, של מלכי כהן וקאופמן שראיינו כ-600 חרדים, מצאו דווקא שהחסמים העיקריים הם פערי ידע, כמובן בעיקר לגברים ומידע על מסלולי לימוד ואפשרויות תעסוקה, קושי כלכלי, שמירה על אורח חיים חרדי וביטול תורה. גם במחקר שאתם הזמנתם ממלאך כהנר ורגב, 35% מהסטודנטים החרדים, הגברים, שהשתתפו במחקר, לא שללו לימודים במוסד מעורב במקרים שבהם אין תוכנית אלטרנטיבית, ונחזור לזה. בעוד שאין עדויות מחקריות לכך שהפרדה מגדרית הכרחית על-מנת לעודד שילוב חרדים בהשכלה גבוהה, ברור שמל"ג קפצה על ההנחה שהפרדה מגדרית או קפצה ממש לבצע הפרדה מגדרית במקום להתמקד ראשית בכל הדרכים להימנע ממנה בכל מחיר וגם ברור, הן מתשובות חרדים במחקר של מלאך ושות' והן מדוגמאות בתחומים אחרים, שמרגע שמסגרת של הפרדה מגדרית קיימת, היא מקשה מאוד על חרדים ואף על דתיים לא חרדים, לבחור במסגרת ללא הפרדה.

כלומר, פרקטיקת ההפרדה המגדרית שמבוססת על העמדות הקיצוניות ביותר בציבור החרדי עצמו, אומצה על-ידי הממשלה ואימוצה הוא שהופך אותה למציאות החיים של גברים ונשים חרדים ואולי גם לא חרדים, שיתקשו לבחור בלימודים מעורבים.

לגבי הטיעון השני. אתם מתייחסים להפרדה המגדרית באקדמיה כאל הסכמה חריגה, חד-פעמית ומוגבלת. כתבתם שההפרדה תחומה בזמן ולא תהיה נצחית, תחומה מבחינת הסדרי ההפרדה, רק בכיתות, תחומה במסגרות, רק לתואר ראשון ותחומה באוכלוסייה – רק חרדים ממש וכן טענתם שגדרי ההפרדה הולכים ומצטמצמים לאורך השנים.

מול הקביעות הנחרצות הללו, יש עובדות רבות הסותרות אותן. מבחינת התכנון, אין שום עדות בטיוטת תוכנית החומש השנייה, לתאריך יעד בו ייסגרו המסגרות המופרדות. ולא רק שאין צמצום של מסגרות בהפרדה, אלא יש הצעה להרחיב את ההפרדה ולהכניסה לקמפוסים עצמם.

בפועל, גם מהמחקר של המל"ג וגם מדיווחים אנקדוטליים מהשטח, עולה שהסדרי ההפרדה המתקיימים בפועל, רחבים ברוב המקרים מאלו שנקבעו כראויים על-ידי המל"ג. לא מדובר בהפרדה בכיתות אלא בהפרדה קיצונית וסטרילית בין גברים ונשים.

מהשטח גם יש דרישה להרחיב את הלימודים בהפרדה גם ללימודים לתואר שני וגם יש כבר היום במבחר הלימודים לתואר שני. יש לחצים מהשטח, הן מסטודנטים פוטנציאליים והן מהמוסדות עצמם, שלא מצליחים למלא את הכיתות, לפתוח את המסלולים הנפרדים גם לאוכלוסיות שאינן חרדיות במובהק ובין השאר קשה למלא את הכיתות, אז מכניסים וכמובן שאי-אפשר להתעלם מהקונטקסט הרחב של החברה הישראלית בשנים האחרונות, בהן הדרישה להפרדה רק הולכת ומתרחבת, הן מבחינת תחומי ההפרדה והן מבחינת האוכלוסייה

שרוצה הפרדה. למשל, מה שקורה במערכת החינוך הממלכתי דתי, שיש עלייה ניכרת באחוזו הילדים שלומדים בהפרדה מגיל צעיר וכמובן בצבא עם הדרישה של חיילים דתיים לא חרדים, להפרדה או להדרת נשים למשל בטקסים.

לסיכום, כיוון שאין מחלוקת שההפרדה בין נשים לגברים היא אפליה פסולה, שגם אם נוהגים בה, יש לשים לה גבולות ברורים, וכיוון שאין מחלוקת שהמכשול העיקרי העומד היום בפני החרדים הוא חוסר בידע הדרוש כדי להתחיל בלימודים אקדמיים, אני מציעה לשים את הגבול בין המכינה לבין ההשכלה הגבוהה, במקום כמו שהוא היום בין התואר הראשון לשני.

באופן ספציפי, אני מציעה שתוכנית החומש החדשה תכלול תוכנית לסגירת המח"רים במתכונתן הנוכחית בתוך שלוש עד ארבע שנים, כדי שהסטודנטים שיש היום יוכלו לסיים, הקמת כיתות מכינה ייעודיות לחרדים, שיכינו אותם ללימודים גבוהים בכל מוסד אקדמי, לא רק איפה שהם לומדים. לימודי המכינה יכולים להתקיים בהפרדה כדי להקל על החרדים את המעבר לספירה האקדמית וכן כיוון שההשכלה הכללית של הגברים החרדים בדרך-כלל חסרה יותר משל הנשים.

בנוסף, צריך להקים ולהפעיל מערך מידע וייעוץ מקיף ועדכני שיקטין את רמת אי-הוודאות והחשש של המעוניינים לפנות ללימודים אקדמיים, להקים מערך תמיכה חברתי דתי וסטודנטים חרדים, כדי להקל על השמירה על אורח החיים החרדי, כולל בתי מדרש, אם יש צורך כדי שהם יוכלו לשלב לימודי תורה בלימודי חול ובמקביל, ובלי קשר למה שאנחנו עושים פה בפנים, להילחם על מתן השכלה כללית, לימודי ליבה, לכל ילד וילדה במדינת ישראל. בעיני, גם זה תפקיד של המל"ג, לצעוק החוצה.

תודה.

ישי פרנקל: תודה. שאלות לפרופ' יואל?
הדברים חדים וברורים. תודה רבה.
פרופ' דפנה יואל: תודה לכם, בהצלחה.
ישי פרנקל: תודה.

המועצה להשכלה גבוהה**שימוע לתוכנית הרב שנתית של ההשכלה הגבוהה לאוכלוסייה החרדית****מוזמן:**

פרופ' דרור פייטלסון

נוכחים:

ישי פרנקל, יו"ר ועדת ההיגוי

רבקה ודמני, יו"ר מל"ג

דינה זילבר

רביד עומסי

יעל עטיה

הגר סלקטר

רותם ארנרייך

ליאת קישון רבין

אפרת זהב

עומרי גולן

יעל טורכספא

דב מימון

פרוטוקול

ישי פרנקל: בוקר טוב, פרופ' דרור פייטלסון מהאוניברסיטה העברית. דרור, יש פה

שש דקות עם טיימר ואחרי זה ככה שאלה או שתיים מהציבור.

פרופ' דרור פייטלסון: אני רוצה להתחיל בלהביע מחאה חריפה על איך שמנהלים את

העניין הזה, זה לא שימוע ציבורי. שימוע ציבורי צריכים להיות כל

הציבור וצריך לארגן מספיק זמן כדי שאנשים יוכלו לבטא את מה שיש

להם להגיד.

לגבי תוכנית המח"רים, תוכנית המח"רים היא פיתרון גרוע לבעיה לא

נכונה. אני אנצל את הזמן שנתנו לי כדי להרחיב על זה.

למה זה בעיה לא נכונה? בעיה לא נכונה כי שילוב חרדים, מה שאנחנו

רוצים זה שילוב חרדים בתעסוקה ובמידה מסוימת אולי גם בחברה,

אבל קודם כל בתעסוקה ולא בהכרח דרך השכלה אקדמית. השכלה

אקדמית זה מאוד חשוב ונחמד, אני מאמין בזה, אני אקדמאי, אבל

דברים כמו הקורלציה בין הכנסה לבין השכלה אקדמית, הם רק

קורלציה, כמו שאיתן רגב כותב במחקר, אין לנו מספיק נתונים כדי

לדעת שזה באמת אחד נובע מהשני. הרבה יותר הגיוני, לדעתי, שהם

שניהם נובעים מגורם שלישי, שהם פשוט אנשים שהם יותר פתוחים,

יותר רוצים להשתלב, יותר רוצים להתקדם, הם גם הולכים לאקדמיה,

הם גם מוצאים עבודות יותר טובות. זה שעשו את זה דרך האקדמיה, זה

לא אומר שזה ה, מה שנובע מזה, זה שאתם משתמשים במדד הלא נכון.

המדד של סטודנטים שמתחילים את התוכנית הוא מדד מטעה והוא

מדד שגורם להטעיות ולסטיות מהכיוון הרצוי, כי זה דוחף לכיוון של

הקלות, של הגדלת תוכניות, על חשבון המדד הנכון שהוא המדד של כמה

סיימו את התוכנית ויותר מזה, לא רק סיימו את התוכנית, אלא מצאו

תעסוקה מכניסה וטובה.

אם המדד היה המדד הנכון, שזה המדד של שילוב בין ... לתעסוקה, יכול להיות שהכיוון שהייתם הולכים בו, היה לגמרי שונה.

נקודה שנייה, למה הבעיה הזאת היא לא נכונה, זה שהבעיה האמתית היא בכלל מחוץ לתחום סמכותה של המל"ג. הבעיה האמתית היא מאבק כוחות פוליטי בין החברה החרדית, ככלל, או אולי יותר נכון המנהיגים הפוליטיים של החברה החרדית, לבין החברה האזרחית, המדינה וכו', מאבק שמתחיל בענייני הגיוס מהמהפך ואני אביא לכם קצת יש כאן גרפים של איתן רגב ממחקר מלפני שנתיים, לא עשיתי הרבה עותקים, אבל תראו מה זה.

הבעיה היא בעיה שקיימת בסך-הכל 40 שנה. לפני 40 שנה, בשנות ה-80, הגרף בצד ימין למטה, החרדים היו משולבים בתעסוקה. בקורלציה מדהימה עם המהפך, פתאום השילוב של החרדים בתעסוקה ירד למה שהוא כיום והגרפים האחרים מראים את הירידה המתמשכת בהשכלה של החרדים במשך השנים האלה. אין נתונים לכל השנים, אז מה שהם עשו זה טריק מאוד נחמד, הם הסתכלו על שנה אחת, על שנת 2008, שיש לנו מפקד אוכלוסין והסתכלו על קבוצות גיל שונות. אז הקבוצות גיל שב- 2008 היו 45 – 55 זה הקבוצות גיל שלי, ילידי 60, עדיין היו ברמות השכלה סבירות וכל עשר שנים רואים איך שזה יורד.

יש כאן הידרדרות מכוונת בכוונת מכוון של המנהיגים של הציבור החרדי ב- 40 השנים האחרונות. בסך-הכל 40 השנים האחרונות. זה לא מסורת מבית אבא של מאות שנים או דברים כאלו. והדברים האלה, המאבק הפוליטי הזה, הוא לא בסמכות המל"ג, אין למל"ג הרבה מה להגיד עליו, אין לה שום סיכוי במאבק הזה. אז זה למשל בעיה לא נכונה.

נקודה שנייה זה למה הפתרון הזה הוא גרוע. הפתרון הזה גרוע, קודם כל כי הפרדה מגדרית שנמצאת בבסיס הפתרון הזה, משחקת בדיוק לידי אותם בדלנים שגורמים להידרדרות בהשכלה של הקהילה החרדית. אנחנו מדברים על מחקר שבסקר של מקבלי מלגות קמת, שליש בערך אמרו שאם הם היו מוכנים ללכת לתוכניות רגילות אם לא היה משהו מופרד במקביל. אתם, ומאוד ייתכן, נותנים להם, לבדלנים ולמפרידים, את הכלים כדי להפעיל לחץ על אלה שמוכנים להשתלב, כדי שלא ישתלבו. בזה אתם גורמים נזק אמתי ליכולת ההשתלבות של אלו שרוצים את זה.

ההפרדה היא חלק מהבעיה. צריך להדגיש את זה. יש אגב, שוב, במחקר שלכם יש את העניין שבוגרי התוכנית, אפילו אלה שמצליחים לגמור את התוכנית, אחרי 50% נשירה, שזה מתקשר למה שאמרתי קודם על מה המדד שאתם בעצם מודדים, יש הבדל בין מספר מתחילים למספר גומרים. אפילו אחרי ה- 50% נשירה, אלה שגומרים את התוכנית, במסלול השמרני, מתקשים למצוא עבודה. למה? כי הם לא מכירים את הסביבה החילונית, הם לא יודעים איך להתייחס לסביבת עבודה נורמאלית.

הפרדה לכן רק דוחה את זה עוד יותר ועוד יותר מקשה עליהם אחר-כך להשתלב.

נקודה שלישית – ההפרדה הזאת היא לא ראויה ערכית. יש כאן יסוד של אי-שוויון בתנאי קבלה ועידוד של אוכלוסייה אחת לעומת אחרות, שמצטרף לעוד פגמים אחרים שיש במדינה שהם לא קשורים למלי"ג. אי-אפשר להתחמק, לדעתי, מזה שהבסיס של הפרדה מגדרית הוא אפליה מגדרית. יש, אני יודע שיש על זה הרבה ויכוחים וכבודה של בת מלך פנימה וכל מיני דברים כאלה, לדעתי הלא מוסמכת אולי בעניינים דתיים, זה שטויות. כמו שנשים הן פסולות לעדות, כמו שנשים לא

יכולות להיות רבות או דיינות, כל הדברים האלה, כמו שאומרים, אי-אפשר להתעלם מזה שנשים נחשבות נחותות בדת, לא רק בדת היהודית, בכל הדתות כמעט ויש כאן מאות אלפי נשים ובנות במדינה שמחונכות לזה שהן נחותות לעומת הגברים, באופן שוטף. אני לא חושב שהמלי"ג צריכה לתת יד לדברים כאלה.

ולא כל מסורת ראוי לטפח. מסורות משתנות עם הזמן ולמשל, לפני בסך-הכל עשר שנים, לא היה דבר כזה קווי מהדרין, עכשיו זה משהו שהוא מוסכם, אפילו משרד התחבורה מאשר את זה בכל מיני מקומות. לא היה בעיה של שירת נשים בצבא, כל מיני דברים כאלה, יש הידרדרות בנושא הזה של הדרת נשים. אל לה למלי"ג לתת יד לזה ולהצטרף לזה.

נקודה נוספת, התוכנית הקודמת כפי שהמחקר מוכיח, תוכנית החומש הראשונה נכשלה, היתה תוכנית חומש כדי לבדוק את המצב. אם אתם קוראים בעיון את המחקר, אז אי-אפשר, למרות שהסיכום שם הוא תמיד – כן, זה נפלא, זה נהדר, זה זה, זה לא באמת נראה כך מהנקודות. יש לי את כל הפרטים במסמך אני לא, כמובן לא אפרט יותר עכשיו ונקודה אחרונה ומאוד חשובה, למלי"ג אין את הכוח לבקרה אמיתית על מה שקורה בשטח. וכבר המחקר אומר את זה, אמנם בצורה מובלעת, אין שום מקום שנאמר בצורה מסודרת ומפורטת מה המצב של הפרדה מגדרית בקמפוסים השונים ובתוכניות השונות, אבל בין השורות די ברור שהדרישות של המלי"ג, שההפרדה תתקיים רק בכיתות, לא מתקיימות ואין שום סיכוי שהמלי"ג תעמוד מול החרדים בנושא הזה. כפי שראינו הדגמה בדיוק השבוע שחוק לימוד ליבה נעלם עוד פעם וזה מאבק כוחות בין החרדים שראוי שנתייחס אליהם בתור גוף, הם כמובן לא גוף, אבל אלה שנותנים את הטון ומתווים את הדרך שם לבין החברה החילונית ובפרט במקרה הזה – המלי"ג, זה לא, זה לא כוחות. אין שום

סיכוי שתצליחו לפקח על הדברים ולכוון אותם בכיוון שנראה לכם ראוי ונכון.

שני משפטים אחרונים, מה האלטרנטיבות שאפשר לעשות. אל"ף, הכשרה מקצועית, לאו דווקא אקדמית, זה דבר נורא חשוב שצריך להשקיע בו גם, ובי"ת, בבניין כאן ליד יש את האקדמיה למדע, שהיא לפי חוק המייעצת לממשלה בנושאי אקדמיה, כל הדברים האלה. אתם צריכים לשלב אתם ידיים וללכת לצעוק כל יום וכל שבוע בכנסת ובממשלה על לימודי ליבה, על כל הדברים האלה שהממשלה עושה לחרדים.

ישי פרנקל: שאלה קצרה, בסך-הכל פירטת את נקודות חוסר ההסכמה. דיברת, אני שואל את עצמי בעצם מה כן, בהצעה שלך. אתה מדבר על הכשרה מקצועית, לא אקדמית, בהקשר האקדמי, יש הצעה או כיוון, בהמשך לדברים שפירטת?

פרופ' דרור פייטלסון: הכיוונים, כמו שהמח"רים של הטכניון והאוניברסיטה העברית, הם מקובלים לחלוטין עלי, כלומר זה שיהיה, כיוון שהמצב הוא, תסלחו לי, חרא, אז צריך מכינות. אני בספק ששנה אחת זה מספיק, אבל זה ניתן למומחים אחרים, יותר גדולים ממני באמת לעצב את הדבר הזה, אבל מכינות שהן בהפרדה, שהן לאו דווקא בתוך האוניברסיטה, שהן מאפשרות מעבר ממכינה אחת לאוניברסיטה אחרת, כל הדברים האלה הם מובנים מאליהם ולדעתי זה השלמה למה שהיה לפני האוניברסיטה, זה יכול להיות מופרט, זה יכול להיות בכל מקום, אפשר להשקיע בזה, צריך להשקיע בזה, צריך לעשות את זה גם לחרדים, צריך לעשות את זה גם ליוצאים בשאלה. כל הדברים האלה הם בסדר גמור.

אין לי גם התנגדות סופר דרמטית שמוסדות שרוצים בזה יוכלו לעשות בקמפוס המרכזי כיתות מופרדות למקרים מיוחדים, כמו שלמשל היה בבית ברל, שטוענים שזה היה מאוד מוצלח. יכול להיות שבעוד מקומות.

אבל גם שם, הם אומרים – ההפרדה בכיתות היתה אפשרית, בגלל שמחוץ לכיתות, בגלל שהסטודנטים כן פגשו את אנשי הסגל משני המינים, מכל התחומים, ... היו בספרייה, נחשפו, והיו בסביבה האקדמית הרגילה.

אז שוב, לא הייתי, אני מתנגד לכפות את זה על כל המוסדות. למשל, אני אתנגד נחרצות לזה שבאוניברסיטה שלי יעשו את זה ככה. אבל אם יש מכללות שרוצות לעשות את זה גם ככה, בתור שלב ביניים, אני לא אעלה על בריקדות על זה.

ישי פרנקל: בסדר גמור. אוקיי. תודה רבה.

המועצה להשכלה גבוהה**שימוע לתוכנית הרב שנתית של ההשכלה הגבוהה לאוכלוסייה החרדית****מוזמן:**

עו"ד חגי קלעי

נוכחים:

ישי פרנקל, יו"ר ועדת ההיגוי

רבקה ודמני, יו"ר מל"ג

דינה זילבר

רביד עומסי

יעל עטיה

הגר סלקטר

רותם ארנרייך

ליאת קישון רבין

אפרת זהב

עומרי גולן

יעל טורכספא

דב מימון

פרוטוקול

ישי פרנקל: עו"ד קלעי, ברוך הבא. אם תוכל להציג את עצמך.

עו"ד חגי קלעי: טוב, אז אני אגיד בשתי מילים. אני עו"ד חגי קלעי, אני ייצגתי את העותרים, אני מקווה שלא אדרש, אבל נייצג אותם שוב, אם נידרש להגיע שוב לבג"צ.

אנחנו מברכים על השימוע הזה. השימוע הזה בעצם זה ההסכמה שלנו, במסגרת העתירה. אנחנו מקווים שהוא באמת יעשה בלב פתוח. אבל נגיד כבר עכשיו שאנחנו חוששים שהשימוע יהיה קשה מאוד לקיים אותו כסדרו, גם שש דקות בשביל להציג איזה שהוא טיעון, זה פרק זמן מאוד קצר, בטח לפני שבכלל הוגשו העמדות בכתב, זה אפילו זה לא איזה שהן השלמות, אלא זה רק הדברים.

אנחנו גם נגיד שכפי שהתרענו מזמן, בעצם מועד השימוע יצר מצב שדה-פקטו, במחטף אושרה עוד שנה, השנה הקרובה, שהיתה חלק מההסכמה שהיא תידון כבר ותאושרר לפני תחילת השנה, היא בפועל מתחילה בלי בכלל שיש תוכנית חומש ובלי שהיא מאושרת.

ולכן, בדקות הספורות שיש לנו, שהטיימר רץ, אני אתמקד בהיבטים הפרוצדוראליים, הפערים שלדעתי או לדעתנו, אתם צריכים להשלים או המידע הנוסף שאתם צריכים לקבל בכלל לפני שאפשר להגיע לדיון וכמובן אנחנו נשלים את כל הטיעונים לגופו של עניין בכתב ואני מקווה שהדברים יועמדו בפניכם.

אני מקווה שגם בפניכם העתירה שכבר הוגשה, וכמובן שכל העמדות שהושמעו שם, אנחנו חוזרים עליהן ואני אתמקד בשלושה דברים.

המסמכים הרלוונטיים שלא הוגשו, לא פורסמו, אני לא יודע אם הם בפניכם. היעדר ההתייחסות למוסדות מתוקצבים ותיקים ולמוסדות לא מתוקצבים שהם מפוקחים והיעדר חלופות שהוצעו.

נתחיל עם המסמכים. בעצם, לנו, לציבור לפחות, אני לא יודע מה נמצא בפניכם, הוצגו שני מסמכים משמעותיים בלבד – מסמך עיקרי מדיניות, והמסמך מחקר הערכה. מה שלא הוצג בשום שלב לציבור לפחות, זה התוכנית עצמה, זה רק עיקרי מדיניות לתוכנית, אבל לא ברור מהי התוכנית והם מאוד כלליים ולא מפורטים ולא הוצג,

ישי פרנקל: יש מסמך מדיניות.

עו"ד חגי קלעי: מה התוכנית?

ישי פרנקל: מסמך מדיניות.

עו"ד חגי קלעי: בוא נעשה את זה בדקות שהן על השאלות ותשובות, שאני אספיק. אני פשוט מרגיש את השעון בעורפי.

אז אני אגיד – פורסמו עיקרי מדיניות. אם אין מסמך נוסף, אם אין מסמך מדיניות אלא רק מסמך עיקרי מדיניות, אז היה כדאי להבהיר את זה ומסמך נוסף או מידע נוסף שביקשנו ולא הועבר בשום שלב, הוא הנתונים שעל בסיסם בוצע מסמך ההערכה ואני אזכיר שגם בפסק-הדין הנתונים האלה אמורים היו להיות מפורסמים לפני השימוע.

מסמך שלישי שלא הוצג וגם הוא נדון כבר בעתירה הקודמת הוא התקציב והתשובה שקיבלנו מכם מתברר שאין בכלל עדיין תכנון תקציבי של התוכנית הזאת ואנחנו ודאי לא ראינו את המידע הזה. אנחנו מקווים שזה בפניכם, אנחנו נגיד שלפחות לפי מסמך ההערכה שפורסם, יש בו פערים משמעותיים, גם מתודולוגיים והדברים גם בכמה מההצגות האחרות שהוגשו לכם, כבר פורטו.

כאן אני עובר למוסדות הקיימים ולמוסדות לא מתוקצבים. גם את הדברים האלו, ואני מקווה שנמצא בפניכם כל התכתובות הענפות שהיו במהלך השנתיים האחרונות.

יש בעצם שני סוגי גופים שבכלל לא נדונים בתוכנית החומש. האחד זה אותם גופים שאינם מתוקצבים, אבל הם מפקחים והם גם באחריות

מל"ג ובכלל אין התייחסות לגופים האלה, לא להשלכות של הפעילות של הגופים האלה על המשק, על האקדמיה, לפרקטיקות של הדרה והפרדה בגופים אלו ושנית זה גופים שקיימים כבר, ותיקים, שהם לא מח"רים, ולא נדונים. דוגמת הפלטפורמות ודוגמת מרכז לב שאנחנו כבר פנינו בעניינו והתשובה שניתנה לנו היתה שזה מרכז ותיק ולכן לא שואלים שאלות לגבי הפרדה מגדרית בגוף כזה. בעניינו זה לא מקובל, התוכנית צריכה לכלול את כל הגופים המפוקחים והרלוונטיים.

אם כן, אני עובר להיעדר הניתוח של החלופות.

אני חושב שכל הליך מנהלי צריך להציג בפני הגורם המחליט כמה חלופות אפשריות. ההתייחסות לחלופות, אם בכלל, היא שולית. לדוגמה, החלופה של מכינות, שאחרי שפנינו קיבלנו תשובה של שורה אחת, שהן לא עובדות. זה לא התייחסות רצינית. זה לא מיפוי של התכליות של התוכנית מול החלופות השונות ובעצם מה שמוצג בפניכם היום זה חלופה בינארית – כן או לא, בעוד שמן הראוי היה שיהיו בפניכם כמה מסלולים אפשריים שמבנייהם תוכלו לבחור את הטוב ביותר. זאת בפרט נוכח הכישלון היחסי של התוכנית, של הפיילוט עד כה.

ובהקשר הזה, אני אציין שגם לגבי הפיילוט עד כה, או ההצעה, נעדרים הרכיבים של הפיקוח ושל הבקרה. הם נעדרים מהתוכנית, בוודאי שאין כלים אפקטיביים שמוצעים. הכלי היחיד בעצם שמוצע הוא ביטול תוכניות ומוסדות לימוד שזה כלי דרקוני שספק אם בכלל אפשר להשתמש בו למעט במקרים מאוד חריגים.

הקו החם, לא ברור האם יש צפי שהוא בכלל יהיה אפקטיבי ובזאת, פחות או יותר, נגמר ארסנל הכלים שלו, עד להגן על הציבור ואני אסיים ואנחנו, באמת, אני לא אכנס לטיעונים לגופו, כי הזמן קצר, אבל אני אציין שאפילו שלא היתה ליבה, היתה שאלה שממנה התחיל כל הדיון

ובעצם העתירה והשימוע, האם מרצות יוכלו ללמד סטודנטים, לא ניתנה תשובה במסמך, שאלה כל-כך פשוטה – תהיה או לא תהיה הדרה של מרצות, תהיה או לא תהיה הפרדה בקמפוסים. כל השאלות האלה, אפילו תשובה אין עליהן ובטח דיון אין בדברים האלו. אז יש לי עוד 26 שניות, אבל אני אשאיר אותן לשאלות.

דינה זילבר: אבל עמדתך לגבי העניין של ... ההפרדה ... בתארים מתקדמים, אולי תגיד מילה?

עו"ד חגי קלעי: אז אני אגיד, אנחנו, כל המסלול היה לראות בזה פיילוט, תוכנית מצומצמת שמטרתה לכלול את הסטודנטים בסוף בתוך האוניברסיטאות. ההרחבה, גם ל- 10% שאינם חרדים וגם לתארים מתקדמים וגם ההצעה שלא התקבלה בסוף לגבי תארים לחינוך, מבחינתנו זה ממש מדגים את כישלונה של התוכנית שמחריפה ומחמירה ויוצרת הפרדה.

אני כן אגיד גם אשלים ואומר שלגבי התוכניות הלא מתוקצבות ששם בכלל אין הגנה או מניעה מזליגה של אוכלוסיות נוספות למסלולי ההפרדה, זה ממש דוגמה לכישלון התוכנית, בעינינו, וגם הקריאות שיש עכשיו בהקשרים של מוסדות לערבים בלבד, מוסדות, אני מניח שכבר שמענו, מוסדות נפרדים לאשכנזים ומזרחים. התוכנית הזאת, הפרדה מולידה הפרדה, היא ממש מוכיחה את זה בחמש השנים האחרונות ולכן קשה לנו עם זה. זהו. שאלות.

ישי פרנקל: יש תוכנית מפורטת של 20 ומשהו עמודים,

אפרת זהב: ויש פיקוח גם על הלא מתוקצבים.

עו"ד חגי קלעי: שנייה, אז אולי אני לא מבין משהו.

יש, קוראים לזה עיקרי מדיניות וזה אחרי שיש עיקרים, יש, מדיניות.

ישי פרנקל: לא, עקרונות. עקרונות המדיניות.

- עו"ד חגי קלעי : אין עוד, זה המסמך הסופי, המוחלט, זאת התוכנית?
ישי פרנקל : זה המסמך, כן. זה המסמך,
עו"ד חגי קלעי : כי עקרונות בדרך-כלל פורטים אותם לתוכנית.
ישי פרנקל : בסדר, אפשר אולי לשנות, ... [מדברים יחד]
עו"ד חגי קלעי : שלחתי מכתב ושאלתי את זה ולא קיבלתי תשובה. זאת אומרת, היה אפשר לענות.
ישי פרנקל : התשובה, עוד תשובה, מה שאפרת פה הדגישה, הביקורת, הפיקוח, ...
חל על מוסדות לא מתוקצבים כמו מתוקצבים, הרבה מאוד תוכניות. כל תוכנית אקדמית, כל מוסד, כולל עומר, לדוגמה, צריכה לבוא לאישור. אישור של ...
עו"ד חגי קלעי : אבל על-פי איזה,
ישי פרנקל : על-פי העקרונות שאנחנו משתמשים, עקרונות ... [מדברים יחד] של ות"ת.
עו"ד חגי קלעי : אם עכשיו נפתחות עוד 20 תוכניות, איך זה משתלב, אבל, ביעדים? התוכנית הזאת מבוססת על מספרים, על יעדים, על מספר,
ישי פרנקל : אני אנסה להסביר. יש ות"ת, ועדה לתקצוב ותכנון, ... תכנוניות ופרמטרים בתכנון הם מספר תוכניות בשטח נתון, עם גודל אוכלוסייה, אמרנו בצורה מאוד ברורה במסמכים, אנחנו לא אוהבים את ההפרדה. בעינינו, בהינתן החברה החרדית זהו כורח המציאות ואנחנו חותרים למנן אותה עד כמה שאפשר.
קח לדוגמה, אתן לך דוגמה, אם יבואו עכשיו באזור המרכז ובאון, ארבעה מוסדות שרוצים לפתוח תוכניות למשפטים, אמרנו להם – לא. אנחנו לא נסכים כיוון שכבר יש שתי תוכניות, סיפקנו במינימום צרכי אותה אוכלוסייה, פרסמנו תוכניות. זה כבר שוב ושוב ושוב. עשרות תוכניות נדחו בגלל שיקולים תכנוניים.
עו"ד חגי קלעי : עשרות תוכניות בהפרדה נדחו בגלל שיקולי התכנון או באופן כללי,

- ישי פרנקל: בגלל שיקולי התכנון.
- עו"ד חגי קלעי: הנושא הוא, הנושא הוא כזה – יש פה,
- יעל טורכספא: ... לא מתוקצבים. אם בתוכניות שהן לא בהפרדה מגדרית, אנחנו לא שוקלים שיקולי תכנון במוסדות שאינם מתוקצבים אלא הם יכולים לפתוח על-פי שיקולי היצע וביקוש ספציפיים שלהם, כי הם לא מקבלים כספי מדינה, וכי יש את חוק חופש העיסוק, דווקא בענייני חרדים, העניין כן נלקח לתשומת הלב וכן נבדק האם יש מספיק תוכניות. זאת אומרת, כל תוכנית שנפתחת, היא אחרי שמשתכנעים שכן יש צורך בתוכנית כזאת למגזר החרדי, בגלל ההפרדה המגדרית. זאת אומרת שדווקא כאן אנחנו כן פועלים בצורה שונה משאר,
- עו"ד חגי קלעי: אז בעצם זו תוכנית אבל נוספת על התוכנית הזאת שאנחנו דנים בה היום. אנחנו דנים בתוכנית,
- יעל טורכספא: לא לא, היא חלק מתוכנית כוללת את כל מערכת ההשכלה הגבוהה, מתוקצבים ושאינם מתוקצבים, המערכת המתוקצבת מקבלת תקציב עבור סטודנטים, בעוד שהמערכת שאינה מתוקצבת, לא מקבלת. אבל אותם כללים חלים בדיוק על,
- עו"ד חגי קלעי: אני אשמח אם ההחלטות האלה של הדחייה יובאו, אנחנו מבקשים אותם כל הזמן.
- יעל טורכספא: הם באמת לא ברורים לי גם מבחינה עובדתית. אני חושבת שאולי יש פה איזה שהיא אי-הבנה,
- [מדברים יחד] ...
- דוברת: המרכז האקדמי לב, זאת אומרת, זה כבר משהו, זה לא קשור לחרדים.
- עו"ד חגי קלעי: אני אגיד אבל משהו ואז זה חוזר לקושי. ...
- ישי פרנקל: מילה אחרונה, כי אנחנו צריכים לסיים.

עו"ד חגי קלעי: כן. אנחנו במשך קרוב לשנתיים, אני רק אגיד ככה – אנחנו במשך קרוב לשנתיים התכתבויות אתכם, באין ספור התכתבויות, ותשובות לא קיבלנו אף פעם.

עכשיו, לבוא ולהגיד אני מניח,

דוברת: מקבלים תשובה על כל מכתב.

עו"ד חגי קלעי: לא. אנחנו מקבלים תשובה שאין לנו משאבים לענות,

... [מדברים יחד]

עו"ד חגי קלעי: או אנחנו לא רוצים לענות. זה פחות או יותר,

יעל עטיה: יש מידע שהוא לא מצוי בפנינו. הפניות האחרונות גם היו כאלה שביקשו

מאיתנו להתחיל ולאסוף מידע ולעשות פה מחקרים שהם לא משהו

שאנחנו עשינו אותו ואנחנו גם לא חושבת שאנחנו צריכים לעשות אותו.

אבל אני לא חושבת שזה נכון לדון פה על פניה כזו או אחרת, אפשר גם

... [מדברים יחד]

עו"ד חגי קלעי: זה קצת תמוה שמגיעים לפה ואני מניח שנגיע, ויש לי תחושה שנגיע גם

לבג"צ ויבואו ויגידו – יש פה מידע שאנחנו יודעים ולא פרסמנו. כמו את

הביקורות וכו', שזה בידיכם.

... [מדברים יחד]

יעל עטיה: יש כל מיני דברים שאתה מעלה כאן שהם לא נכונים עובדתית.

ישי פרנקל: אין שום מידע נוסף. אין כלום. כלום.

עו"ד חגי קלעי: בשביל זה היינו צריכים שביית-המשפט יכפה עליכם לתת את התקציב.

נו, באמת, אנחנו לא חיים ב, אתם סירבתם בכל תוקף.

ישי פרנקל: טוב, טוב. תודה רבה.

רותם אנרייך: אני הייתי שמחה לדעת מה העמדה שלכם לגבי פתיחת תוכניות בתוך

הקמפוס. עד היום זה היה מחוץ לגדר ועכשיו אנחנו עוברים, יש פה

הצעה למודל חדש.

- עו"ד חגי קלעי : אני, זה לא שאלה שאפשר לענות עליה בשש דקות של דיון. אני לא יודע מה,
- רותם אנרייך : זה לא מפחית את הפגיעה, במובן הזה, שזה מצמצם איזה שהוא מינימום הפרדה,
- עו"ד חגי קלעי : מצד שני, זה יוצר את האפשרות שסטודנטים פשוט יירשמו לקורס אחד וילכו לקורס אחר ובפועל לא יהיה שום פיקוח ובקרה.
- רותם אנרייך : אז מה כן הדרך שאתם חושבים שהיא נכונה ...
- עו"ד חגי קלעי : אנחנו כתבנו את זה הרי בעתירה המקורית והיא הגיעה אליכם. כתבנו את הדברים. אנחנו חושבים שיש צמצום שהוא צמצום לכיתות, זה אפשרי במתכונות מסוימות, שהעדפת מכינות על פני מסלולים של כל השנים זה מצב עדיף, שמתן אפשרות להוראה למרצות זה דבר הכרחי ומחויב שבכלל אין למלי"ג סמכות לסטות ממנו. כל הדברים כתבנו. אנחנו גם נכתוב בהשגה, אנחנו פשוט, אני מודה שהשימוע הזה, בעיני הוא קצת מביש. זה לא סביר.
- יעל עטיה : היה גם שימוע בכתב, היה כנס,
- עו"ד חגי קלעי : עוד לא היה שימוע בכתב. השימוע בכתב הוא בעוד שבועיים.
- דוברת : השימוע בכתב פתוח כבר חודשיים,
- ישי פרנקל : חודשיים וחצי,
- ... [מדברים יחד]
- דוברת : שימוע אינו חייב להיות בעל-פה.
- עו"ד חגי קלעי : אני מודה על ה... תודה.
- ישי פרנקל : תודה רבה.

המועצה להשכלה גבוהה**שימוע לתוכנית הרב שנתית של ההשכלה הגבוהה לאוכלוסייה החרדית****מוזמנת :**

חוה ארנפלד

נוכחים :

ישי פרנקל, יו"ר ועדת ההיגוי

רבקה ודמני, יו"ר מל"ג

דינה זילבר

רביד עומסי

יעל עטיה

הגר סלקטר

רותם ארנרייך

ליאת קישון רבין

אפרת זהב

עומרי גולן

יעל טורכספא

דב מימון

פרוטוקול

ישי פרנקל:

חוה, שלום. תציגי את עצמך.

חוה ארנפלד:

אני עוסקת בתחום ההשכלה האקדמית לנשים חרדיות, יוזמת קבוצות נפרדות, כיתות נפרדות בתוך מכללות כלליות, להשכלה אקדמית. הרעיון שלי זה בעצם לקחת את ההפרדה צעד אחד נוסף ובמקום שיהיו בקמפוסים נפרדים, להביא אותם לתוך ה, להביא את הסטודנטים לאקדמיה, לתוך הקמפוסים הכלליים, ולקיים שם כיתות נפרדות כי יש קו אדום הכרחי שאותו לא יעברו, לא ילמדו בכיתה מעורבת בנים ובנות, נקודה. זאת אומרת, אם אנחנו מדברים על 90% מהנשים החרדיות, שעל האיסור ההלכתי הזה, בשום אופן לא יסכימו לעבור.

אז אני בעצם רוצה לדבר על הנושא של כיתות נפרדות לתארים מתקדמים, בעצם יש לנו אפליה שנייה כנגד הנשים החרדיות, אחד – יש יותר נשים חרדיות באקדמיה, שתיים – יש יותר נשים חרדיות שלמדו הוראה. 90% מהנשים החרדיות, סיימו תעודת הוראה, כחלק מהמסלול החרדי המוסלל, שבעצם הן כמעט מחויבות ללמוד תעודת הוראה, זה חלק מעסקת חבילה, גם כדי לזכות בשידוך ראוי.

אותן נשים חרדיות יש להן היום את האלטרנטיבה של השלמת תואר ראשון בחינוך, תוכנית האקדמיזציה שעומדת להסתיים אבל לעת עתה היא קיימת ובסך-הכל יצאו אלפי נשים חרדיות שמחזיקות ברשותן היום תואר ראשון בחינוך, מוכר על-ידי המל"ג, על-ידי המכללות לחינוך, או תואר ראשון במדעי החברה, של בר אילן וכאלה תוכניות.

האלטרנטיבה שלהן כרגע בלימודי תואר שני היא חסומה, בעצם יש לנו אלפי נשים עם תואר ראשון שרוצות להתקדם לתארים שניים ואז מה שקורה זה ככה – או שהן לא לומדות, כי אין להן את המקצוע המבוקש ואין להן בעצם מסגרת מתאימה נפרדת, או שהן הולכות ללמוד

במכללות לחינוך שההיצע שם הוא מאוד מאוד מצומצם. אנחנו מדברים על תואר שני ביעוץ חינוכי, תואר שני בניהול מערכות חינוך, זה כמעט שתי האלטרנטיבות, או תושב"ע ותנ"ך, מה שאומר שהן בעצם מוותרות על הפוטנציאל המקצועי שלהן, בשם המסגרת המתאימה. זה אומר שנשים שהיו יכולות ללכת ולהתפתח מבחינה מקצועית למקומות הרבה יותר רחוקים, לא מתאפשר להם ובעצם אנחנו עוזרים לרבנים, לכל המצב הזה של הדרת המגזר החרדי מהאקדמיה.

אני לא מדברת בשם עצמי, אני מדברת בשם אלפי סטודנטיות, אני זכיתי לקיים מסגרות לכמעט 1,500 סטודנטיות חרדיות בחמש השנים האחרונות ואני מתפתחת, הביקוש הוא כל-כך גדול, שיש לנו עוד ועוד תוכניות.

לצערי הרב, היום האפשרות היחידה שלי להביא סטודנטיות זה למכללת אורות ישראל, תואר שני בניהול מערכות חינוך או תואר שני ביעוץ חינוכי, שזה מכללה דתית, הן באות לשם, זה גם ככה נפרד ואני מרגישה, אני מרגישה חוטאת לאישה שאני מדברת אתה ואני חושבת שהפוטנציאל שלה היה ללכת לתואר שני ביעוץ ארגוני או מינהל עסקים או תרפיה או תוכניות אחרות, עבודה סוציאלית, והיא בעצם לא יכולה להמשיך, כי אין לה איפה ללמוד, אז כולן הולכות היום להיות יועצות חינוכיות בעל כורחן, ועוד פעם אנחנו יוצרים מצב של רוויה במגזר, יש לנו יותר מדי יועצות חינוכיות ובעצם לא מתאפשר ללימודים האלו.

אני באה לזעוק את זעקתן ולבקש את הבקשה – תיתנו לנו בסך-הכל שאנחנו מביאים כיתה נפרדת בתוך מכללה כללית, עדיין המצב הזה שסטודנטית חרדית יוצאת מאזור הנוחות שלה, נכנסת למכללה חילונית, כשלו רוב זה המפגש הראשון שלה עם אזור לא מוכר, עצם התהליך הזה, כשהיא עוברת אותו, הוא משפיע עליה מאוד.

אני גם רוצה לציין ולהדגיש שהנשים החרדיות מוכנות ויכולות ללמוד על-ידי מרצים. זאת אומרת, כל נושא הדרת המרצות שהיה חלק מההחלטה של בעצם מניעת הכיתות הנפרדות, היא לא רלוונטית כי הנשים החרדיות מוכנות ללמוד ממרצים וממרצות, אז כבר פתרנו את הבעיה.

גם בעיית הפערים הלימודיים, הנשים החרדיות מגיעות עם רקע, הן עושות גם לא מבחני בגרות, הן עושות מבחני סל, אז פערי הידע שלהן נמוכים. אם תבדקו בתוכניות, כשאני למדתי, הממוצעים היו גבוהים מהממוצע במכללות הקיימות. הסטודנטיות באמת שאפתניות, רציניות, מעוניינות מאוד ללמוד וכל מה שנשאר לנו היום זה להגיש להן בעצם תוכנית שתאפשר להן ללכת לקידום המקצועי ולמימוש האישי.

יש פרנקל: שאלה, אני עובר על, תודה שבאת. לא מעט מהדוברים פה דיברו בעצם על כך שקיום, בוודאי בתואר שני, קיום לימודים בהפרדה מגדרית, ממשך ומעצים את ההדרה, את הפגיעה, את חוסר השוויון. את לא מרגישה שבוזה שאת בעצם באה, מעודדת, תומכת – חבר'ה, בואו נפתח מסלולים לנשים נפרדים, את לא מעצימה ומגבירה עוד יותר פערים באי-שוויון?

חוה ארנפלד: אז אני אגיד לך. יש לנו, ככה, קודם כל, אנחנו מדברים על זה שהנשים האלה לא ילכו ללמוד במסגרת נפרדת.

יש פרנקל: מי אמר לך?

חוה ארנפלד: הן לא הולכות. הן אצלי ברשימות. לי יש היום רשימות של מאות סטודנטיות, כמעט 1,000 סטודנטיות, שרק מחכות שנודיע להן שיש תואר בתרפיה, תואר בייעוץ ארגוני.

יש פרנקל: ואם לעולם לא יהיה.

חוה ארנפלד: צלצלנו אליהן, הקיץ הזה,

יש פרנקל: ואם לעולם לא יהיה?

חוה ארנפלד :

אז הן לא לומדות. לא קרה כלום. לא לומדות.

יש לי מאגר של נשים שאנחנו מפלחים אותן כל עונה ואומרים – יש לנו ייעוץ חינוכי או ניהול מערכות חינוך, לא, אני מחכה לייעוץ ארגוני. אין? שלום. לא לומדות.

או הולכות ללימודי תעודה, אלטרנטיבה אחת, או הולכות ללמוד ייעוץ חינוכי, במכללה לחינוך, או לא לומדות. זה מה שאנחנו מקבלים. עכשיו, אני מאמינה שאלו שיכולות ורוצות ללמוד במסגרות מעורבות, הולכות ועשות את זה. כבר יש לנו היום את השכבה החרדית שכבר לא נאה לה ללמוד עם חרדיות ואנחנו, זה בסדר גמור. אנחנו מעודדים את זה ומי שיכולה והולכת ללמוד נפרד, זה הדבר הכי מבורך. אבל הן לא ילכו ללמוד. אז יש אלטרנטיבה.

או שלא ילמדו בכלל או שילמדו במכללות לחינוך. מה רצינו? את זה רצינו? לעשות את כולן יועצות חינוכיות? כי זה מה שקורה היום. אני, בשנים קודמות, יכולתי לפתוח תוכניות נוספות, אני מביאה את כולן היום לייעוץ חינוכי. הן הולכות, אין להן ברירה אחרת. לי זה מאוד טוב, מבחינת ביזנס, וואלה, אני שמה אותן במכללות לחינוך, תואר שני בייעוץ חינוכי, הכי נוח, הכי קל, הכי עובר. אני לא מאמינה בזה. אני מאמינה באקדמיה.

אני בחרתי לעסוק, נכון, אני בעלת אינטרס, יש לי עסק שמתפרנס מנושא האקדמיה. אני יכולה מחר להפוך את העסק, להוציא לימודי תעודה של בר אילן, לימודי תעודה של כל המכללות שפונות אלי. אני יודעת לשווק תוכניות, אני נלחמת בידיים וברגליים להמשיך לשווק אקדמיה, מתוך תפישה ואמונה שבלי זה, אי-אפשר להתקדם. זה המנוע והמנוף הראשון.

מגיעות אלינו סטודנטיות עם קלסרים עבי כרך שאומרות – היינו רוצות ללמוד, למדנו ולמדנו, בשלוחה של האוניברסיטה הזאת ולימודי תעודה כאלה וכאלה וכאלה, אין להן תואר, הן לא יכולות לעשות עם זה כלום. אנחנו לא מרוויחים כלום.

דבר שני, שמאוד מאוד חשוב לי להדגיש – בעצם היותה של אישה חרדית שיצאה ולמדה בכיתה נפרדת בתוך מכללה כללית כבר מבחינתה, מבחינת החוויה האישית שלה, היא כבר יצאה מאזור הנוחות. יש לי סטודנטיות שיוצאות היום למכללת לוינסקי, בתל-אביב. אז עצם זה שהן מסתובבות שם במסדרונות, עצם זה שהן מתחככות עם הצוות שהוא לא יודע להאיר להן פנים כמו שהן רגילות וקוד התרבות הוא אחר, החוויה הזאת כשלעצמה, כבר מוציאה אותן לדרך אחרת. ואם בסופו של דבר, בלי שאמרנו, בטקס יום הזיכרון שלישי מהסטודנטיות שלי נכנסו לטקס וישבו והיו שם, אז מבחינתנו, על הדרך, יש סטודנטיות שקיבלו עוד משהו, שלא היה קורה אם לא היינו נותנים להן את זה.

זה הפנייה שלי ואני מקווה מאוד שיאפשרו לנו לתת להן להתפתח מקצועית. כי היום הן פשוט חסומות. הן פשוט לא לומדות, נקודה. זה חד-משמעי.

ישי פרנקל: עוד שאלות לגברת ארנפלד?

חוה ארנפלד: תודה רבה.

ישי פרנקל: תודה רבה.

המועצה להשכלה גבוהה**שימוע לתוכנית הרב שנתית של ההשכלה הגבוהה לאוכלוסייה החרדית****מוזמנת:**

עו"ד חיה גרשוני

נוכחים:

ישי פרנקל, יו"ר ועדת ההיגוי

רבקה ודמני, יו"ר מל"ג

דינה זילבר

רביד עומסי

יעל עטיה

הגר סלקטר

רותם ארנרייך

ליאת קישון רבין

אפרת זהב

עומרי גולן

יעל טורכספא

דב מימון

פרוטוקול

ישי פרנקל: גב' חיה גרשוני, את מוזמנת לשבת. אם תוכלי בקצרה להציג את עצמך.

עו"ד חיה גרשוני: כתבתי תקציר, לא תכננתי כזה קהל, אבל ככה בנקודות שיישאר ביד.

ישי פרנקל: ודברים נשלחו, אגב, מהאתר שלנו? יש לנו גם תיעוד?

עו"ד חיה גרשוני: שלחתי,

ישי פרנקל: מצוין.

עו"ד חיה גרשוני: גם את מסמכי העבודה שלי.

ישי פרנקל: מצוין.

עו"ד חיה גרשוני: קוראים לי חיה גרשוני, אני עורכת-דין, למדתי את התואר הראשון שלי

בקמפוס החרדי בקריית אונו, השלמתי עבודה בתואר שני, כיום אני

כותבת עבודת מחקר באוניברסיטת תל-אביב ואני מאוד מאוד מעריכה

את עצם הדיון, הדבר הזה שאפשר לי כאישה כבר בגיל יותר מבוגר,

לקחת חלק בלימודים, לחוות אותם ואני רוצה דבר ראשון תודה, אתם

עושים דבר שהוא בעל ערך, בעיני.

אני רוצה להתייחס לשתי קבוצות. קבוצה אחת זה הנשים החרדיות

השמרניות, בעיקר המורות, והקבוצה השנייה זה הסטודנטיות

החרדיות.

בהקשר לקבוצה הראשונה, שהן לפי הנתונים שלכם, משפיעות על אחד

מתוך שלושה ילדים מהדור הבא בישראל. זאת קבוצה גדולה מאוד,

זאת קבוצה שלא מגיעה לאוניברסיטה כמעט, הן מסיבות אידיאולוגיות

והן בשל איסור של מוסדות החינוך החרדי, מתנגדים להעסקת מורות.

לא כולם, אבל יש התנגדות להעסקת מורות שהולכות ללמוד באקדמיה

ולא בכדי, זה שאלות עקרוניות.

הן מקבלות את הלימודים, מי שרוצה לומדת במרכזי השתלמויות.

מרכזי השתלמויות זה לימודים לא מוכרים, אני מרצה במרכזים האלו,

הם גם, הדרישות האקדמיות לא גבוהות. יש שם נשים עם פוטנציאל אדיר, בלי יכולת ביטוי בכלל, כי הן לא מגיעות החוצה.

אני, מאוד חשוב לי לתת הזדמנות לאינפורמציה שלהן, לידע שלהן וליכולות שלהן, להפוך להיות ידע צבור וציבורי. זה לא יעבוד באוניברסיטה, זה יעבוד באמצעות חיזוק מרכזי ההשתלמויות ובעיקר סיפור של שיתופי ידע, כתבי עת שפיטים, עידוד מצוינות. התחום הזה יכול מאוד לסייע לאותה קבוצה שהיא מאוד מאוד משפיעה ואני לא רואה דרך אחרת לחדור אליה. זאת הקבוצה הראשונה.

הקבוצה השנייה זה הנשים וכאן אני רוצה לדבר על הפערים המשמעותיים בין נשים וגברים בחברה החרדית, כשנשים לא נהנו ממלגות, אני שמחה לראות שהדבר הזה הולך להשתנות. הן פחות היו צריכות ... הלימודית. היו צריכות מאוד את ההפרדה המגדרית ויותר מהגברים.

בסופו של יום, הגברים שמלכתחילה גם בלי השכלה, השכר שלהם יותר גבוה מנשים, מה שאומר שהם לא בדיוק קבוצה שזקוקה לתמריץ, הם קיבלו את הכסף, קיבלו התאמה לימודית וההפרדה המגדרית זה הסוגיה שהכי חשובה לנשים, פתאום עליה קם הדיון ובסופו של יום זה לא קשור לוות"ת מל"ג, אבל גם בשוק התעסוקה אפשר לראות שהתשואה לתואר של גברים הרבה יותר גבוהה, יש להם רישות חברתית יותר חזק, הפערים הם מסורתיים ממילא ולהיות כחברה להעניק אותם, אני חושבת שזאת יכולה להיות בעיה גדולה מאוד, בפרט שסיפור ההפרדה המגדרית הוא לא בניגוד למלגות קיום והשלמה לימודית, הוא לא על חשבון הקופה הציבורית. זו שאלה ערכית שמותר לך, לי, לחשוב אחרת וזה לגיטימי לגמרי.

יותר מזה, הביטוי של ההפרדה המגדרית, הוא נתפש כניסיון חילון אצלנו ומייצר הרבה מאוד התנגדויות לאקדמיה, מעצים את

ההתנגדויות שקיימות בלאו הכי. לדעתי, חשוב שיהיו לימודים נפרדים, גם לקראת התואר השני, כי זה ייצר אופק לנשים שרוצות לצאת ללימודים ולהשלים את ההשכלה שלהן וחוץ מזה, אני חושבת שצריך למנוע ממוסדות מתוקצבים לקבל מלגות מגופים שהם מייצרים אפליה מגדרית ומעצימים את הפערים החברתיים.

ישי פרנקל: אז אני רוצה רק לחדד ולוודא שאני מבין.

זאת אומרת בתפישה של חלק מהדוברים, אלה שהיו קודם לכן, העובדה שיש לימודים בהפרדה מקדרית, יש בה משום הדרה ופגיעה בנשים. את בעצם אומרת ההפך? זאת אומרת, אם תבטלו את ההפרדה המגדרית, אז אתם פוגעים בנשים החרדיות.

את יכולה קצת להסביר?

עו"ד חיה גרשוני: בסופו של יום, כן. אני אספר לכם מהחוויה שלי. אני היום לומדת בלימודים מעורבים לצערי, לא קל לי עם זה. ההתמודדות התרבותית שלי, מעבר להתמודדות החברתית, זה שהלכתי זה שבירת תקרת זכוכית שאני עדיין מוציאה את הזכוכיות מהשערות, זה לא פשוט. ללמוד במעורב מבחינתי זה חדירה מאוד קשה אולי לאינטימיות שלי, לחוויה שלי כאישה. זה לא פשוט ואני חושבת שזה מאוד מאוד מרתיע אותנו, כקבוצה שרוצה לרכוש השכלה, להיכנס להשכלה הגבוהה.

דינה זילבר: את רואה בזה, בצד הקושי הברור מאליו, את רואה בזה גם איזה שהוא ערך אקדמי, שנניח לשכלל את היכולות שלך כחוקרת, כעורכת-דין לעתיד, או אם דווקא מתוך הקושי, את רואה גם איזה שהוא משהו שבסופו של דבר ישכלל אולי את היכולות שלך לבוא לידי ביטוי בין אם באקדמיה בין כפרופסיה?

עו"ד חיה גרשוני: את ההפרדה המגדרית? את הלימודים המעורבים?

דינה זילבר: דווקא את הלימודים המעורבים.

עו"ד חיה גרשוני: אז רק תיקון אחד. אני כבר עורכת-דין,

דינה זילבר : כן, לא, את אומרת שאת עושה תואר שלישי, לא?
עו"ד חיה גרשוני: אחרי. הבא. יש הפרדה מגדרית, יש לימודים, יש ראשון, יש שני,
עורכת-דין, עכשיו, קדימה.

דינה זילבר : מה את עכשיו עושה?

עו"ד חיה גרשוני: את המחקר שלי. אבל אני עורכת דין.

דינה זילבר : את הדוקטורט?

עו"ד חיה גרשוני: כן. אני כותבת,

דינה זילבר : תואר שני?

עו"ד חיה גרשוני: אני משלימה את התזה,

דינה זילבר : ועכשיו את משלימה את זה במסגרת מעורבת?

עו"ד חיה גרשוני: כן.

דינה זילבר : אוקיי. אז רציתי לשאול אותך, דווקא כמי שככה הצביעה, הגיעה,

עו"ד חיה גרשוני: אני, זה לא פשוט לי. מביך אותי לומר שהיום זה פחות מעיק עלי מאשר

בשנים שהתחלתי ללמוד, אבל זה איזה שהוא שינוי שנעשה. ברור

שהייתי מעדיפה ללמוד רק עם נשים. אני גם ... מה שנורא חשוב, דרך

אגב ושכחתי לציין, מאוד חשוב שיהיה מרצים ומרצות לנשים בפתרון

שכאילו יפתור את בעיית הבג"צ, באמצעותו יהיה רק נשים לנשים

וגברים לגברים, זה פגיעה כפולה, שמעתי את זה פשוט, זה פתרון שאני

שמעתי ממישהו, פגיעה כפולה ומכופלת ומשולשת, בנשים החרדיות.

דינה זילבר : מה הערך שאת רואה בלימוד מצד מרצים בין גברים ובין נשים? למה את

חושבת שיש בזה,

עו"ד חיה גרשוני: היצע.

דינה זילבר : היצע?

עו"ד חיה גרשוני: יש אנשי מקצוע בכל תחום, צריך, אנחנו ראויים לטובים ביותר. אנחנו

צריכים להיות הטובים ביותר בתחומנו ואנחנו ראויים גם למרצים

הטובים ביותר, למנחים הטובים ביותר ובצורה הזו להתקדם.

דינה זילבר : ומבחינת הלימודים, קבוצת הייחוס שלך, התלמידים האחרים שלומדים אתך, את רואה איזה שהוא ערך באינטראקציה של חברה מעורבת לצד הקושי, או שזה בעיקר חיסרון?

עו"ד חיה גרשוני : את מדברת על,

דינה זילבר : קבוצת העמיתים, התלמידים.

עו"ד חיה גרשוני : שאנחנו סטודנטים חרדים, חילונים,

דינה זילבר : בתואר השני. את למדת בתואר מעורב.

עו"ד חיה גרשוני : אני כרגע לומדת בקבוצות מעורבות.

דינה זילבר : כן. אני שואלת, האם את, לצד הקושי שתיארת, שאמרת שזה מאוד קשה ושהיית מעדיפה בכל-זאת ללמוד במסגרת נפרדת, האם לצד הקשיים שפירטת, את רואה גם איזה שהוא ערך בעובדה שאת לומדת בחברה מעורבת, מבחינת זה שזה מכין אותך אולי טוב יותר לעולם המקצועי, לשוק.

עו"ד חיה גרשוני : כמו שאתם רואים אותי, הגעתי מהשוק. הייתי שם כבר כמה שנים. שוק העבודה שונה לחלוטין מהחוויה הסטודנטאלית. שוק העבודה, אנחנו קורקטיים, אנחנו עושים את העבודה, עובדים עם נשים, עובדים עם גברים, אנחנו כולנו איזה שהוא עם אחד. לימודים זאת חוויה רגשית מאוד חזקה. מבחינתנו כנשים חרדיות שהתרגלנו ללמוד בנפרד, אנחנו חוות את זה מאוד חזק.

תראו, זה מאוד, אני שם, זה חוויה שהיא מעשירה, זה משהו שהוא מאוד אמוציונאלי, זה הרבה יותר פנימי מעבודה שאתה עושה אותה ואני עורכת-דין, אני נפגשת – שופטים, עורכי-דין אחרים, אני לא רואה בזה בעיה.

אפרת זהב : היו כאן גורמים בשיח הזה, שטענו שבמידה ולא תהיה את האופציה הזאת, ילמדו במסגרות מעורבות ואת בעצם מראה שברגע שלא היתה לך אופציה, למדת. השאלה שלי זה כמה נראה לך באמת זה אני לא

יודעת אם את יכולה לענות על השאלה הזאת, אבל האם באמת כשאין

ברירה, אז לומדים יחד, בצורה מעורבת?

עו"ד חיה גרשוני: אני – לא. ואני רוצה להגיד לכם, כמו שאמרתי להם בהתחלה,

אפרת זהב: איך לא? אבל את למדת, את כן.

עו"ד חיה גרשוני: התואר הראשון בהפרדה היתה הדרך היחידה שהביאה אותי היום

להרבה יותר פתיחות לצורות למידה שונות ואני רוצה להגיד שגם אני

מייצגת קבוצה קטנה, כשעדיין הרוב, אפילו הלימודים במתכונת

הנוכחית שלהם, הם מאוד מהותיים וזה לא פשוט. זה עוד דברים חוץ

מההפרדה שאנחנו צריכות להתמודד אתם.

דוברת: על מה את כותבת את התזה?

עו"ד חיה גרשוני: אתם לא רוצים שאני אתחיל לדבר על זה עכשיו, כי אני לא אגמור. על

הזכות לנישואין והורות של בנות עם מוגבלויות בחברה החרדית.

ישי פרנקל: וואו.

תודה רבה, עו"ד גרשוני, נתת לנו תיאבון לעוד. תודה רבה.

אפרת זהב: תודה רבה ותצליחי.

עו"ד חיה גרשוני: תודה רבה.

המועצה להשכלה גבוהה**שימוע לתוכנית הרב שנתית של ההשכלה הגבוהה לאוכלוסייה החרדית****מוזמן:**

ד"ר חיים סעדון

נוכחים:

ישי פרנקל, יו"ר ועדת ההיגוי

רבקה ודמני, יו"ר מל"ג

דינה זילבר

רביד עומסי

יעל עטיה

הגר סלקטר

רותם ארנרייך

ליאת קישון רבין

אפרת זהב

עומרי גולן

יעל טורכספא

דב מימון

פרוטוקול

ישי פרנקל: ברוך הבא. חיים סעדון, מהאוניברסיטה הפתוחה, לשעבר דיקן הסטודנטים, נכון?

ד"ר חיים סעדון: תודה רבה. אני אציג את האוניברסיטה הפתוחה לאחר מכן את הניסיון ולאחר מכן מה היינו רוצים ומה היינו מצפים לקבל את העזרה של הוועדה ושל המל"ג.

אני חושב שהאוניברסיטה הפתוחה, שהוקמה על-ידי המועצה להשכלה גבוהה ועל-ידי הממשלה, מצטיינת באיכות מאוד גבוהה, ברמה אקדמית מאוד גבוהה. יש בה מגוון מאוד גדול של תוכניות לימודים. יש בה מגוון של אפשרויות לימודים שהוא ייחודי לאוניברסיטה הפתוחה ולא קיים במקומות אחרים. יש אפשרויות לימוד שהם בין ברמה האישית, בין אפשרות של לימוד במוסדות לימוד קיימים, שבהם אנחנו יכולים להתאים את עצמנו לתוך תוכניות הלימודים הקיימות, למשל במרכזי לימוד של האוכלוסייה החרדית ויש אפשרויות גם של לימוד בתוך מרכזי הלימוד של האוניברסיטה הפתוחה.

אני חושב שהאוניברסיטה הפתוחה היא היחידה שכמובן עם היעדר תנאי הקבלה המיוחדים שיש לה, מתאימה לאוכלוסיות שונות, היא מתאימה לגילאים שונים, היא מתאימה למצבים אישיים שונים של סטודנטים או של מועמדים ללימודים והיא יכולה להיות גמישה אתם, גם בתהליכי הלימוד שהאוניברסיטה מקיימת.

לאוניברסיטה הפתוחה יש ניסיון עם הציבור החרדי. אנחנו הראשונים שהפעלנו בשנת 2006 את מה שנקרא תוכנית 120, שזכתה להצלחה לא קטנה יחד עם פרופ' עמירם גונן מהאוניברסיטה העברית בירושלים. אנחנו מקיימים לימודים בתוך מוסדות לימוד חרדיים ויש היום

באוניברסיטה הפתוחה מעל 800 סטודנטים חרדים שלומדים באופן עצמאי באוניברסיטה הפתוחה.

כל זה בעצם הופך את האוניברסיטה הפתוחה להיות המענה שנראה לי לאור כל הוויכוח שהיה ברשת אקדמיה סביב פרויקט החרדים של המל"ג, שנראה לי שהוא מענה קל, נראה לי שהוא מענה פשוט. נראה לי שהוא מענה נוח, נראה לי שהוא גם מענה זול לנושאים העקרוניים שעלו סביב לימודי החרדים באקדמיה בפרט.

האפשרויות ללמוד באוניברסיטה הפתוחה והאפשרויות שיש לאוניברסיטה הפתוחה, לא אמורות לפגוע כהוא זה בעקרונות שיש לאקדמיה.

מה שהיינו רוצים זה לקבל אור ירוק מהמל"ג, לעודד בעצם את הפוטנציאל שיש היום באוניברסיטה הפתוחה, יחסית לכל המוסדות האקדמיים האחרים, למצות את הפוטנציאל הזה ונשמח כמובן שהוועדה או מישהו מטעם הוועדה יבוא ויתרשם. אני חושב שגם חלקכם מכירים היטב את האוניברסיטה הפתוחה ואת הפוטנציאל הגדול שיש בה. היא אוניברסיטה שמסוגלת היום, באיכויות שיש לה, בלי לפגוע ברמה האקדמית, להציע שירותים טובים, שירותים של לימודים אקדמיים, בין חלקיים, בין מלאים, בין ... כמעבר לאוניברסיטאות אחרות, בין כהכנה שבהכשרת הסטודנטים להתחיל במקום אחד ולהמשיך, הכל בהתאם לאותן תוכניות שבהן אנחנו חושבים שהציבור החרדי גם יוכל לאחר מכן להתאים את עצמו לאפשרויות התעסוקה שקיימות במשק.

אני הייתי ממליץ ומבקש שתחזרו ותקראו גם את חוות-הדעת של פרופ' עודד נבון שהיה סגן הרקטור באוניברסיטה העברית, גם הוא ממליץ על לימודים באוניברסיטה הפתוחה, יחסית לשיטת המח"רים, שלפחות לפי עדותו, בעצם לא הנפיקה את הסחורה שהיתה מצפה לעשות.

אני חושב שאנחנו מסוגלים לעשות את זה, אני חושב שאנחנו מסוגלים לעשות את זה טוב ואני חושב שבאופן יחסי לבעיות ולמורכבות שמעלה הנושא של לימודי חרדים באוניברסיטה הפתוחה, באוניברסיטאות בכלל, לאוניברסיטה הפתוחה יש מענה שהוא בהחלט מענה טוב, ראוי, נכון, ושחשוב להיעזר בו.

השארתי שתי דקות לשאלות.

יש לי שאלה. שני נושאים. רביד עומסי:

אחד, אתה בוגר האוניברסיטה הפתוחה, אני יודע שהאוניברסיטה הפתוחה לא מותאמת לכל האוכלוסייה, היא מותאמת לחלק מאוד מסוים שיודע, שיודע ללמוד באופן עצמאי וזה פונה לפלח מאוד מסוים. הדבר השני זה שהאוכלוסייה החרדית, בניגוד ליתר האוכלוסייה, מגיעה כמעט בלי פערי ידע. זאת אומרת, אתה מביא מישהו שיש לו איזה שהוא בסיס, הוא יכול להתחיל ללמוד באוניברסיטה הפתוחה, ללמוד באמצעים המרוחקים. איך נותנים מענה לאוכלוסייה שמגיעה, בעיקר גברים חרדים, מגיעים כמעט בלי ידע בלימודים מרחוק, האם לאוניברסיטה הפתוחה יש כלים בשביל לתת לזה מענה.

ד"ר חיים סעדון: בהחלט כן. אני חושב שזה גם מה שעשינו בפרויקט המאה ה-20, אמרתי, המציאות מדברת בעד עצמה, שהיום, אמרתי, אם אני מסתכל על הסך-הכל, אם יש כ-800 סטודנטים שלומדים היום באוניברסיטה הפתוחה, שהגיעו בתנאי פתיחה, סימן שאנחנו כן יודעים למצוא את הדרך בין בעזרה בלימודי התשתית שהם זקוקים להם באנגלית ובמתמטיקה, אני ממש זוכר את התמונה של הסטודנטים החרדים שהגיעו, הראשונים שהגיעו בלי ABC לאוניברסיטה הפתוחה פה במלי בירושלים, כן? ואיפה הם נמצאים היום מבחינת היכולת שלהם ללמוד. יש את הפוטנציאל ויש את האפשרויות האלה כאן ובשונה ממה

שאמרת, אדרבה, אני חושב שדווקא הגישה האישית הזאת שיכולה לאפשר גם למי שזקוק ללמוד באופן פרטני בבית, יכול להגיע לדבר הזה. היום הכלים הם נורא פשוטים, הם נורא קלים, כן? אינטרנט פשוט יכול לעזור לכל אחד, שוב, שלא רוצה או לא יכול, כל אחד מסיבותיו הוא, להגיע לדברים האלה. להגיע ללימודים האלה בקלות, באופן יחסי, שזה קיים. ושוב, אם נקבל את האפשרות גם להיעזר בכס בפיתוח מכינות ובפיתוח התאמות מתאימות לפוטנציאל שיש באוניברסיטה הפתוחה, אז נוכל להתגבר על זה.

אני לא בטוח שכל כלי וכלי, זאת אומרת, שאנחנו תפורים בכל דבר ודבר. אבל הפוטנציאל לעשות את זה – קיים. צריך רק להגיע למצב שאנחנו, נותנים לנו את האפשרויות לקדם את זה, בלימודים מקוונים כאלה ואחרים, בהעשרה של לימודים מקוונים. כל האנגלית היום נמצאת על הרשת באופן מקוון באמצעות האוניברסיטה הפתוחה. הדברים הם באמת פשוטים, באמת פשוטים היום.

אז אני רוצה רק לחדד ולוודא שהבנתי באמת את השורה התחתונה. ישי פרנקל:

בעצם, מה שאני שומע פה – רבותי, האוניברסיטה הפתוחה היא פתרון שצריך להשקיע בו יותר ולטפח אותו יותר, בואו נבנה,

ד"ר חיים סעדון: שהמלי"ג יכול להשקיע בנו יותר בנושא הזה, כדי למצות או לשדרג את הפתרונות שיש לאוניברסיטה הפתוחה, שוב אני אומר, כדי לא לפגוע בעקרונות שיש לאקדמיה, בכל מה שקשור בלימודי חרדים וכמו שאתם יודעים, הנושא הזה מעורר בעיות מאוד קשות היום באקדמיה. אנחנו יכולים לתת לזה מענה. יכול להיות שזה לא יהיה מענה לכולם, אבל מענה לאוכלוסיות רבות בקצב שלהם בצרכים שלהם, זה בהחלט אם זה בסמינרים למורות, שזה אפשר לבוא וללמד שם את הקורסים של האוניברסיטה הפתוחה ואז כל הבעיה של הפרדה בין גברים לנשים בכלל לא קיימת, כי אנחנו מלמדים בתוך מוסד שקיים

כבר ממילא, ושמלמד את הדברים האלה ויכולם לנצל את היתרון היחסי שיש לנו בדברים האלה, יחסית לגורמים אחרים.

ישי פרנקל: בסדר גמור. אני, אני מוכרח להגיד שמתוכנן ביקור בספטמבר, ואני חושב שהוא יהיה יסודי ורציני ונשמח מאוד.

ד"ר חיים סעדון: אנחנו גם כמובן מאוד נשמח.

דב מימון: שאלה מבחינת הנשירה, אפשר לדעת, בהשוואה לאוניברסיטאות אחרות?

ד"ר חיים סעדון: אני אסביר ואני אומר את זה בכנות רבה. קשה לנו מאוד להשוות את אחוזי הנשירה, בגלל הקבלה הפתוחה של האוניברסיטה הפתוחה, מכיוון שאין לנו שום תנאי קבלה, אז איך אני מודד את הנשירה? אנחנו גם מעודדים סטודנטים ללמוד אצלנו גם חלקיות של תואר ואנחנו רואים בזה הכשרה מאוד טובה.

סטודנט שלמד באפיק מעבר ולא סיים אצלנו תואר, זה זכות שלנו. על פניו, באוניברסיטה אחרת הוא נושר, כי הוא עזב אותנו. אצלנו הוא לא נושר, אצלנו זה הזכות הגדולה שהיתה לנו, לתת לו את הגשר לאקדמיה, במקום אחר, כפי שהוא רצה אותה וכפי שהוא בחר אותה. וסטודנט שהשתלם בהשתלמות מורים ורצה בזה והעשיר את הידע שלו, זה הזכות שלנו. לכך בנויה האוניברסיטה הפתוחה.

ולכן, המושג של מדדי נשירה הוא מאוד קשה, הוא מאוד מורכב. אני יכול להתעמק בסוגיה ולהסביר אותה יותר. זה קשה. כן, הלימודים עצמם הופכים להיות או היתרון של הסטודנט שרוצה להתחיל ולסיים בנקודת הזמן שהוא בחר אותה, או יכול להיות גם המסננת האקדמית לומר – נכון שאני רוצה לימודים אקדמיים, אבל יכול להיות שאני גם לא מתאים ללימודים אקדמיים וגם זה דבר שנעשה אבל פה הסטודנט בוחן את היכולת שלו.

ולכן, בשונה מאוניברסיטה אחרת, שהוא כבר עבר את כל המסננות האפשריות ולא הצליח במקום מסוים, אז באוניברסיטה הפתוחה הדבר הזה לא קיים.

באוניברסיטה רגילה, אם לא סיימת בחוג מסוים ועברת לחוג אחר, אתה נחשב לנושר בחוג אחד אבל לא נחשב לנושר בחוג אחר, אתה מתחיל מחדש. באוניברסיטה הפתוחה אתה יכול להתחיל ניהול וכלכלה, להרגיש שאתה לא מסוגל, ולעבור לתקשורת וסוציולוגיה ונקודות הזכות יישמרו לך. אז אתה לא נושר במושגים האלה, כאן.

ולכן, בלי להתחמק מהשאלה, מושגי הנשירה הם מאוד מאוד מורכבים באוניברסיטה הפתוחה, באמת מורכבים ואני אשמח לתת גם נתונים וגם להרחיב את הסוגיה, בלי כחל וסרק.

ישי פרנקל: בסדר גמור. בסדר גמור. תודה.

ד"ר חיים סעדון: תודה רבה לכם.

המועצה להשכלה גבוהה**שימוע לתוכנית הרב שנתית של ההשכלה הגבוהה לאוכלוסייה החרדית****מוזמן:**

עו"ד אברהם יוסטמן

נוכחים:

ישי פרנקל, יו"ר ועדת ההיגוי

רבקה ודמני, יו"ר מל"ג

דינה זילבר

רביד עומסי

יעל עטיה

הגר סלקטר

רותם ארנרייך

ליאת קישון רבין

אפרת זהב

עומרי גולן

יעל טורכספא

דב מימון

פרוטוקול

ישי פרנקל: בבקשה. עו"ד יוסטמן, מקמ"ח. יש שש דקות שאנחנו מקפידים עליהם ואחרי זה אולי קצת שאלות, אז כדאי להתמקד בנקודות המרכזיות. אם תוכל רק להציג ולקפוץ למים.

עו"ד אברהם יוסטמן: לי קוראים עו"ד אברהם יוסטמן, אני סמנכ"ל של קרן קמ"ח, שיש לה שיתוף פעולה מופלא עם המל"ג והוות"ת בשנים האחרונות, בהקשר של מתן מלגות בעיקר, לסטודנטים ובהקשרים נוספים.

דובר: וסטודנטיות?

עו"ד אברהם יוסטמן: וסטודנטיות, ובהקשרים נוספים.

מה שבאתי לומר לכם כאן, אנחנו מרגישים בקרן קמ"ח שאנחנו לא יושבים משני צדי השולחן ביחס למל"ג ות"ת. זאת אומרת, אנחנו ראשית כל, מעריכים מאוד את העבודה של המל"ג והוות"ת בשנים האחרונות. אנחנו חושבים שהם עושים עבודה נפלאה, תורמים המון, מבינים את המטריה, לא מעט, פועלים ברגישות, במיוחד כשאני מדבר על רביד ובהחלט לקחו את המקום הזה למקום שהוא לא היה בו בעבר וקידמו את העניין כולו.

אם זה מה שאנחנו עושים בקרן קמ"ח, אז אנחנו בעצם נמצאים באותו צד של השולחן. כל מה שיש לי להגיד לכם ככותרת, זה שתי מילים – חיזקו ואמצו.

בהנחה שזאת הנחת העבודה שלכם בשנים הקרובות, ואתם מעוניינים כמונו, לעשות את הדברים, לעזור לאותו ציבור להגיע לאקדמיה, ללמוד, להתפרנס, לפרנס את משפחתו, לפרנס את סביבתו. כל מה שיש לי לומר, בשלב הזה, זה – חיזקו ואמצו. המשיכו במה שאתם עושים. עשיתם את זה טוב, תעשו את זה גם הלאה מצוין, אני בטוח בכך. תתעלמו מרעשי הרקע. אתם רגולטורים, אתם מחזיקים בתפקיד שלטוני ואין ספק

שאנחנו נמצאים במדינה שיש בה ברוך השם דעות רבות ומגוונות. עד היום עשיתם את הדברים בצורה נכונה. הלכתם באומץ כנגד הזרם. אני חושב שגם להבא אתם תוכלו לעשות את זה. אתם תוכלו להתעלם מרעשי הרקע ויש הרבה רעשי רקע, חלקם פחות נעימים, חלקם של גורמים חזקים.

לנו, כקרן קמ"ח, לדוגמה, אין הרבה מה להפסיד. תעשו כך, תעשו כך, מקסימום, כמו שרביד הזכיר, נהיה יותר נחמדים קצת כלפי ציבור הסטודנטיות, אולי, יהיה יותר תקציב לעניין. אבל בסופו של דבר, סביר להניח שהעבודה שלנו תישאר, אז יהיה פחות אקדמיה? יהיה יותר לימודים מקצועיים. אפשר לדבר על זה, אבל זה אופציה.

אני חושב שרעשי הרקע הם רעשים שאני מסופק עד כמה הם חיים ונושמים את המציאות כמוכם.

אתם נמצאים על התפר, אתם יושבים בין הציבור החרדי, הדוברים שלו או הפועלים בשמו, לבין האקדמיה, לבין משרד האוצר, תקצוב, מח"רים, כל הדברים הנפלאים האלה ואתם עושים את זה מצוין, תמשיכו הלאה. אל תיראו ואל תחתו.

בכל זאת ניכנס טיפה לעניין שלשמו התכנסנו לכאן.

ישי פרנקל: תוכנית החומש, כן.

עו"ד אברהם יוסטמן: תוכנית החומש.

אני חושב, שוב, שהשאלה הראשית היא, אם ככה ננסה למפות את התוכנית, יש את השאלה הראשית של הפרדה כעיקרון, שאני מתאר לעצמי שהשאלה הזאת בסופו של דבר, היא שאלה של זווית ראייה. שוב, החרדים יראו הפרדה כצורך, יבואו אנשים אחרים ויגידו – הפרדה היא לא צורך. ולכן, בקטע הזה, שוב, אני לא אלאה אתכם במניפסטים ארוכים, מה וכמה ולמה. אני רק אומר משפט אחד בהקשר הזה והוא

משפט אולי טכני, אפילו – צריך להפריד בעניין הפרדה. ומה להפריד?
להפריד את נושא המלגות מנושא המח"רים.
בסופו של דבר, אנחנו כתבנו, זאת אומרת, המל"ג, שוב, אני מרגיש קרוב
אז אני מרשה לעצמי להגיד אנחנו. המל"ג כתב אותם קריטריונים לשני
הנושאים – גם של המח"רים וגם של התקצוב ואני חושב שצריך להפריד
ביניהם. זה אומר שגם אם אנחנו מחליטים שאדם מסוים אינו יכול
לקבל תקצוב, עדיין הקבלה עצמה למח"רים והחסימה של המח"רים
בפני כל מיני אנשים שלא זכאים לבוא בשערי התוכנית, היא שגויה.
יש לכך הרבה הסברים, אפשר לומר שנכון יהיה לחזק את המח"רים
ודווקא להביא את אותם אנשים שאולי אינם זכאים למלגה. אבל למה
שילקו פעמיים בעצמם ולמה שילקו את האחרים? כשאני אומר ילקו את
האחרים, אני מדבר על כך שהמח"רים שמחים על כך שבאים אנשים
שיש להם רקע חזק יותר, אפרופו צאנו וחב"ד, או שהם בעלי תשובה.
אני נוגע עכשיו לשאלת מיהו חרדי ובהחלט צריך לבצע חשיבה על
הפרדה בין שני הדברים האלה.
אין ולא חייב להיות קשר בין הדברים. זו דעתנו.
דבר נוסף שאני אומר, באופן כללי, אני חוזר להפרדה. אנחנו מאמינים
ברמה אקדמית מצוינת, בהפרדה. הדבר הזה לא הוכח אמפירית,
מעולם. מעולם לא בוצע סקר או מחקר שאמר – רמה אקדמית נאותה
אינה יכולה לחיות בהפרדה.
הופרח לחלל האוויר – הפרדה מתנגשת עם השוויון, עיקרון השוויון
האקדמי שזו כותרת מקסימה. אבל היא כותרת מצוינת ל, אפילו לא
הייתי אומר למחקרים אקדמיים, לתקשורת.
במחקר אקדמי צריך מישהו שיבוא ויוכיח – ההפרדה פגעה באקדמיה.
זאת אומרת, הלימודים בהפרדה לא הצליחו. האם זה הוכח, כן או לא?
זאת השאלה שעומדת על הפרק.

דבר נוסף שאני רוצה לומר זה שהדבר הזה גם, אני לא רוצה להיכנס כרגע לשוויון זכויות, מידתי, לא מידתי. בעזרת השם, עוד הרבה משפטנים יערבבו כאן בסיפור הזה. אבל בסופו של דבר, אני חוזר לראשית דבריי. כשאנחנו מסתכלים על מכלול ההישגים, על מכלול ההצלחה שהיתה עד היום ושתהיה בעזרת השם, אני חושב שבוצעו כאן דברים שהם הגיוניים, שהם התכתבו עם המציאות. נמשיך להתכתב עם המציאות, נתקן אותה מפעם לפעם.

רק חמורים לא טועים ונעשה את הדבר הנכון והנדרש בעת הזאת, לציבור החרדי, למל"ג, לאקדמיה, ולמדינת ישראל.
תודה רבה.

ישי פרנקל: בסדר גמור. שאלות לעו"ד יוסטמן?

תודה.

עו"ד אברהם יוסטמן: תודה רבה. המשך יום מקסים.

ישי פרנקל: תודה, תודה.

המועצה להשכלה גבוהה**שימוע לתוכנית הרב שנתית של ההשכלה הגבוהה לאוכלוסייה החרדית****מוזמן:**

פרופ' יצחק (יאני) נבו

נוכחים:

ישי פרנקל, יו"ר ועדת ההיגוי

רבקה ודמני, יו"ר מל"ג

דינה זילבר

רביד עומסי

יעל עטיה

הגר סלקטר

רותם ארנרייך

ליאת קישון רבין

אפרת זהב

עומרי גולן

יעל טורכספא

דב מימון

פרוטוקול

- ישי פרנקל: בוקר טוב, פרופ' נבו מאוניברסיטת בן-גוריון.
- פרופ' יצחק נבו: בוקר טוב.
- ישי פרנקל: באנו לשמוע את דעותיך. רק תציג את עצמך מאיזה תחום.
- פרופ' יצחק נבו: שמי פרופ' יצחק נבו, אני מלמד פילוסופיה באוניברסיטת בן-גוריון, אני עוסק בין היתר בסוגיות של אתיקה ומדע, אתיקה ומדעי הרוח, האתוס האקדמי ודברים נוספים.
- ובכן, ההערות שיש בפי הן הערות השלמה למכתב קודם מיום 8.6.16 ששלחתי במייל לרשימה שלכם, בעקבות הקריאה לתגובות הציבור בנושא תוכנית החומש השנייה לשילוב החרדים באקדמיה. לאחר עיון במסמכים שנראו לך ובהם טיוטת עקרונות המדיניות לקראת התוכנית הרב שנתית להשכלה גבוהה ומחקרם של מלאך, מלאך כהנא, כן.
- פרופ' יצחק נבו: אוקיי. מפאת קוצר הזמן, אני לא אחזור כאן על מלוא הטיעונים שבחלקם הועלו גם על-ידי אחרים, ברצוני היום להדגיש את הנקודה הבאה. אבל אולי לפני שאני אדגיש את הנקודה שאותה אני רוצה להדגיש, אני רוצה עוד קודם לכן להדגיש שדבריי אינם מכוונים כנגד השכלת חרדים ואינם מכוונים כנגד הנגשת האקדמיה לחרדים, אבל הם כן מכוונים כלפי תוכנית החומש המסוימת הזאת, על המרכיבים המסוימים שיש בה.
- ובכן, אני רוצה להדגיש את הנקודה הבאה – מל"ג תמעל בתפקידה כרגולטור אקדמי ותמעל באמון הציבור, אם היא אכן תכפה על האוניברסיטאות או אפילו תאפשר לאוניברסיטאות ולמכללות את התוכנית להנגשת האקדמיה לחרדים מהסוג הזה, כמו תוכנית החומש השנייה, הכוללת סיכונים מהותיים למעמד התואר האקדמי ולאיכותו,

לרמת הלימודים ולתרבות ההשכלה החופשית שאיכות ורמה אלה תלויים בה ואשר הושגו בעמל רב במהלך דורות רבים של בניית ההשכלה הגבוהה בישראל.

אמנה את הסיכונים בהם מדובר. א. למעשה, יצירת מסלול אקדמי מקביל, נחות ברמתו, המאפשר לימודים סוג ב' או תואר סוג ב' לאוכלוסייה שאיננה בעלת הכישורים ההולמים לקליטה ולימודים אקדמיים הישגיים. לא שהיא מטבעה איננה בעלת הכישורים האלה, אבל מחינוכה הקודם, היא איננה בעלת הכישורים האלו.

מדובר כמובן באוכלוסייה שחינוכה הראשוני והמשני הוא תורני בלבד ואינו כולל לימודי יסוד במתמטיקה, אנגלית, מדעים והשכלה כללית, המהווים ציוד הכרחי ללימודים אקדמיים.

אוכלוסייה זו כמובן נזקקת לחינוך משקם ולסיוע ממשלתי אולם הטלת משימה זו על כתפי האוניברסיטאות והמכללות, שאין להן את הכלים הדרושים להתמודדות עמה, שכן הן אינן, האוניברסיטאות, אינן עוסקות בחינוך יסודי ותיכוני אלא בחינוך שלישוני, הבנוי נדבך על גבי נדבך על יסודות החינוך הקודם, מהווה פתרון שאינו נכון. הוא רווי סיכונים בשעבוד האוניברסיטאות והמכללות למשימה לא להם.

הקמת מסלולים כאלה נפרדים מן המסלולים האקדמיים הרגילים, לאוכלוסייה חסרת כישורים לימודיים בסיסיים, עלולה למשוך את ההשכלה הגבוהה למוסדותיה למטה במקום לאפשר לה להעלות את אוכלוסיית התלמידים למעלה, כמצופה ממנה.

מסלול לימודים נפרד מעין זה הנו מתכון בטוח לרמת לימודים נמוכה, להתערבות זרה בתכנים, בדרכי ההוראה ובסגל ההוראה ובסופו של דבר להענקת תארים והסמכה שאין נלווים להם. המומחיות הנדרשת לשירות הציבור אלא לכל היותר מומחיות נמוכה ובלתי מספקת.

כתוצאה מכך, וכאן כבר מדובר בסיכון לציבור כולו – ייגשו לשוק העבודה "מומחים" שרמתם המקצועית תהיה בינונית וכושלת. שילוב החרדים בשוקי העבודה הנה מטרה ראויה, אך אין הכוונה לשילוב במשרות ציבוריות ומקצועיות ללא מלוא היכולות והכישורים הנדרשים למילוי תפקידים ציבוריים מקצועיים אלה.

המועצה להשכלה גבוהה היא רגולטור אקדמי. תפקידה הוא להבטיח את קיומה ושגשוגה של ההשכלה הגבוהה למוסדותיה השונים, על-ידי פיקוח על תוכניות לימוד, תנאי קבלה, רמת למידה וכיוצא באלה. מל"ג משקיעה רבות בהערכה בינלאומית של תוכניות לימוד אקדמיות ומדי שנה מגיעות לארץ משלחות מומחים מן המעלה הראשונה, לבדיקת תוכניות הלימודים בדיסציפלינות אקדמיות שונות.

אני עצמי עסקתי בהכנה לקראת בדיקה כזאת במחלקה אצלנו, אבל נעזוב את הנקודה הזאת, כחלק מפרויקט הערכה מעין זה.

מטרת ההערכה הבינלאומית, כל בר דעת מבין, היא לשמור מכל משמר את הרמה האקדמית של ההוראה, לדאוג שהיא תהיה בסטנדרטים בינלאומיים, על-מנת להבטיח את יכולתה של האקדמיה לספק לחברה את המומחים הטובים ביותר, בעלי ההכשרה הגבוהה ביותר לשירות החברה בתחומים שונים – בריאות, הנדסה, מדע, פסיכולוגיה, עבודה סוציאלית וכל כיוצא באלה. בכך משרתת האקדמיה את החברה ובכך ממלאת מל"ג את תפקידה הרגולטורי.

והנה, בצד דברים אלה, עומדת מל"ג לכפות על המערכת או לאפשר למערכת תהליך הפוך בדיוק, תהליך של השחתה, של זילות הלימודים האקדמיים והענקת תארים שרמתם אינה יכולה אלא להיות נמוכה מן הדרוש, בשל היעדר הכשרה מוקדמת.

בין התוצאות השליליות שאותן יש להביא בחשבון בהקשר זה יש למנות גם את הידרדרותה הבינלאומית של ההשכלה הגבוהה.

ובכן, בדקה האחרונה, אני מדבר על נושא ההפרדה בין המינים, שגם אליו אני רוצה להתייחס.

ובכן, ההפרדה בין המינים פותחת פתח רחב לאפליה מסוגים שונים. אמנה כמה מהם: הדרת נשים. ייתכן שיש מקומות והקשרים בהם הפרדה מגדרית עשויה גם לסייע או אף להעצים קבוצות מסוימות של נשים, אך בהקשר בו אנו מדברים, הפרדת המינים במרחב האוניברסיטאי הציבורי אינה יכולה להיות מנותקת ממאמצים נוספים להדיר נשים בישראל, בעיקר חרדיות, באוטובוסים, במדרכות ערים מסוימות, בבתי קברות ובטקסי הלוויות, בייצוג פוליטי, בבתי דין ובהקשרים נוספים.

ההפרדה בין המינים הנה חלק ממאבק תרבותי כולל כנגד שוויונה של האישה הישראלית וטמונה בה פורענות קשה של יצירת מרחב ציבורי היררכי מפלה, המסיג את הדמוקרטיה הישראלית שנות דור אחורנית. כפיית הפרדה זו על האוניברסיטאות, פירושה גיוסן הפוליטי של האוניברסיטאות למתן לגיטימציה לאי-שוויון האישה.

לא ייתכן שמל"ג תיתן ידה לגיוס תרבותי פוליטי מעין זה של ההשכלה הגבוהה.

הדרת נשים באמצעות הפרדה מגדרית מיתרגמת מיד לאפליית מרצות בכיתות המיועדים לחרדים גברים. כל מדיניות אקדמית הקובעת כי מרצות לא תוכלנה ללמד כיתות מסוימות בשל מינן ומגדרן מהווה אפליה פסולה ושוב, לא יעלה על הדעת שמל"ג תיתן לכך יד.

אפליה נוספת הנוצרת מניה וביה עם הקמת המסלולים המיוחדים לחרדים הנה אפליית היוצאים בשאלה, שלא יוכלו להיות חלק מתוכנית שילוב החרדים, אך לא יקבלו שום שירות אחר.

טוב. יש בתוכנית סיכונים מהותיים לאקדמיה, למעמדה הבינלאומי, לערך התואר, לתוקפו של התואר, למומחיות שאותה אקדמיה אמורה

להעניק לציבור ולשירות הציבור. יש סיכונים מהותיים מאוד למגוון הדעות, לחילופי הדעות החופשיים באוניברסיטה, יש סיכונים מאוד מאוד מהותיים לתרבות האקדמית שרק במסגרתה, כתרבות חופשית, שוויונית, שבה כל דעה נשמעת ולכל אדם יש את הזכות גם ללמוד וגם ללמד וגם להשמיע וגם להישמע, כל אלה עומדים לסיכון, מתוכנית שאיננה מביאה בחשבון את דרישותיה של האקדמיה.

מל"ג כרגולטור חייב לחסום סיכונים מהסוג הזה לאקדמיה, זה תפקידו, עליו להיות חיץ בין מדיניות הממשלה שיש לה עניין ראוי בקידום החרדים. על כך אין מחלוקת. חיץ בין מדיניות הממשלה כאשר היא נעשית שלא בתום לב, ביחד עם פטור גורף מלימודי ליבה לתינוקות של בית רבן, בין מדיניות כזאת ובין המוסדות האקדמיים שצריכים לשמור על התרבות האקדמית, האיכות האקדמית והרמה האקדמית הבינלאומית שאותה השיגו באמת בעמל, בעמל גדול.

תודה. תודה רבה. ישי פרנקל:

רק הערה אחת, אין לי שאלה, חשוב מאוד מאוד להבהיר, מל"ג לא כופה שום דבר, לא כפייה ולא פגיעה מכל דרך שהיא, יוצאים קולות קוראים, אוניברסיטאות ומכללות שמעוניינות – עושות, כאלה שלא – לא. חלק בחרו, חלק שלא, אין שום פגיעה ושום כפייה מסוג כל סוג שהוא.

פרופ' יצחק נבו: כן.

ישי פרנקל: חשוב מאוד להבהיר את זה.

פרופ' יצחק נבו: לא, אבל צריך, צריך להגיד, אבל יש כפייה, יש כפייה מותנית, כי מל"ג מאפשרת תוכניות שבתוכן כופות, למשל, שמרצות לא יכולות ללמד,

ישי פרנקל: אני מבהיר שוב, מל"ג הבהירה בצורה חד-משמעית.

פרופ' יצחק נבו: אוקיי.

ישי פרנקל: ... שלא ייעשו. אני רק אומר, התוכניות קיימות. חשוב לי לבהיר את זה.

דובר: רק תיקון אחד, עוד תיקון אחד.

פרופ' יצחק נבו : כן.

דובר : המענה שאנחנו נותנים לחרדים זהה גם למענה ליוצאים בשאלה. זאת אומרת, גם יוצאים בשאלה מקבלים בדיוק את אותם שירותים, הם לא צריכים הפרדות, כמובן, אבל את כל המענה הלימודי, הם מקבלים. חשוב להגיד את זה.

ישי פרנקל : אוקיי. יש שאלות, רבותיי?

לא. תודה רבה, פרופ' נבו.

פרופ' יצחק נבו : אוקיי, תודה.

המועצה להשכלה גבוהה**שימוע לתוכנית הרב שנתית של ההשכלה הגבוהה לאוכלוסייה החרדית****מוזמן:**

מאיר יעקובוביץ'

נוכחים:

ישי פרנקל, יו"ר ועדת ההיגוי

רבקה ודמני, יו"ר מל"ג

דינה זילבר

רביד עומסי

יעל עטיה

הגר סלקטר

רותם ארנרייך

ליאת קישון רבין

אפרת זהב

עומרי גולן

יעל טורכספא

דב מימון

פרוטוקול

ישי פרנקל: אם תוכל בקצרה להציג את עצמך.

מאיר יעקובוביץ': צריך להציג את עצמי?

ישי פרנקל: כן, כן, בקצרה.

מאיר יעקובוביץ': שמי מאיר יעקובוביץ', אני נמצא שמונה שנים כמנכ"ל מכללת מבחר,

בבני-ברק, על גבול רמת-גן. לפני כן כ- 30 שנה ניהלתי את אולפנת חורב

בירושלים, שימשתי כמפקח במשרד החינוך, אני בעל תואר MA בחינוך.

נוח לי לפתוח, אתמול היה לנו ערב מאוד מרגש במכללה. 252 בוגרות של

אוניברסיטת חיפה קיבלו תארים, תארים ראשונים, תארים שניים.

מתוכן, קבוצה גדולה של מצטיינות, מצטיינות יתרות, בקטגוריה של

חיפה ואני שמח לציין שכולן עובדות ומפרנסות.

לפני כחודש קיימנו טקס הענקת תארים לבוגרי החוג למחשבים של

מרכז אקדמי לב, מתוכם בערך כ- 30 חבריה קיבלו את התואר, תשעה

היו מצטיינים בהצטיינות יתרה. כולם עובדים בחברות היי-טק

המתקדמות ביותר, משולבים ומרגישים מאושרים.

בימים הקרובים יש לנו סיום מחזור ראשון של בוגרי הטכניון בהנדסה,

בגאודזיה. כולם כבר התקבלו לעבודה, חלקם בצה"ל, חלקם בכל מיני

מסגרות אחרות וגם יסיימו בקרוב. המחזור הראשון של סיעוד גברים

אצלנו, עם אקדמית תל-אביב, 38 תלמידים ואני חושב שזו פעולה

חלוצית בחברה החרדית, מעבר למסלול של סיעוד נשים שיש לנו כ- 60

בכיתה, כבר מחזור ראשון סיים, השתלבו באיכילוב, באסותא, במעייני

הישועה וכו'.

אנחנו מרגישים שמכללת מבחר, ב- 15 שנות קיומה, שהוקמה בזמנו

על-ידי הרב ד"ר אברהם פוס ז"ל, שראה חיוניות למצוא דרך של

מקורות פרנסה לחברה החרדית לצאת מקושי לפרנס את המשפחות.

המכללה נחשבת כמצליחה, יש לנו היום כ- 1,500 סטודנטים, גברים ונשים. אף על פי שבשלוש-ארבע השנים האחרונות, לא אישרו לנו אף תוכנית חדשה. אלמלא זה, יכולנו להיות היום עם 2,000 תלמידים. יש לנו אלפי בוגרים, שסיימו את לימודיהם, משולבים בעולם העשייה, הן בחברה החרדית, הן בחברה הכללית ואני חושב שמכללת מבחר היתה חלוצה ותרמה תרומה משמעותית לשילוב החרדים בלימודים האקדמיים והעשייה.

כיוון שאין לי הרבה זמן, אז אני רוצה לציין נקודה ראשונה. אני רוצה לבקש שיאפשרו לנו להמשיך להתקיים במתכונת הקיימת, כפלטפורמה. היא הוכיחה את עצמה ואין טעם לעצור רכב שנוסע בעלייה והוא מצליח, הוא מממש את החזון שהממשלה הטילה בעצם, לאפשר לחרדים להשתלב בעולם התעסוקה ובעולם האקדמי. אנחנו עושים את זה.

אנחנו גם מבקשים לאפשר לבוגרים שלנו להמשיך את הלימודים המתקדמים של תואר שני אצלנו, כפי שקיים אצלנו, בעיקר במקצועות הטיפולים, מקצועות החינוך. אלמלא זה, הם לא יכולים ללמוד את המקצוע הזה, כי אלו הם תארים שקיימים רק בתואר שני. תרפיה באמנות, תרפיה בפסיכודרמה, ייעוץ חינוכי, אי-אפשר ללמוד בתואר ראשון. אז חייבים לאפשר להם לרכוש את המקצועות הללו ולתת טיפול בחברה החרדית שנפתחה סוף סוף לקבל טיפול לילדים, שזקוקים. וזה לא היה בעבר.

הנקודה השלישית שאני רוצה להעלות היא, אני יודע שכבר העניין נדוש ועייף, הגדרת מיהו חרדי. אנחנו עומדים בפני מצב מאוד קשה, מפני שהאנשים פונים ל, החל משר החינוך וכלה כאן לוות"ת, הוות"ת שולח אותם חזרה. יש למנהל המכללה 10% החרגה, הוא יכול להסתדר, שייתן לכם תשובות.

אבל יש לנו מאות פניות של בעלי תשובה, שיושבים מולנו ופורצים בבכי. הם אומרים – עשיתי מהלך כזה בחיי, שיניתי, בעלי יושב ולומד כאברך כבר 15 שנה, אני רוצה כעת לצאת ללמוד, לפרנס את המשפחה. אומרים לי – את לא יכולה כי את בעלת תשובה.

או אם היא חב"דניקית, אומרים – מה חטאתי שההורים שלי, בכיתה ט', שלחו אותי ללמוד במסגרת של פיקוח ממ"ד.

ישבה אצלי תלמידה אתמול בבוקר, בוגרת שלי מחורב, אתם מבינים את המבוכה שלי. וחורב זה בפיקוח ממ"ד. ואני כבר לא אספר לכם מה, בערבים מה אני מקבל טלפונים. היא באה – יש לה 11 ילדים, הבת של ד"ר איתמר ורהפטיג. והיא באה עם עולל בן שבועיים, שאני אקבל אותה לתרפיה באמנות. היא אומרת – עשיתי את כל ההשלמות. אני אומר לה – אני לא יכול. היא אומרת לי – המנהל, איך אתה עושה לי את זה? אמרתי – ידיי קשורות.

אני פונה בקריאה בשלושת הממדים האלה. אנא, תאפשרו למכללה שמצליחה להמשיך לפעול במתכונת שהיא היתה עד היום והיא הצליחה והיא מיישמת את החזון שהמל"ג והממשלה מבקשת מאיתנו ולא יכול להיות שתהיה סתירה פנימית שמצד אחד, יש מסר – צריך לעשות הכל להוציא את הציבור החרדי ללימודים אקדמיים ולתעסוקה ולהשתלב בחברה הישראלית, כי דעו לכם, כל מי שלומד באקדמיה משתנה. משתנה. הוא לא אותו אדם. הוא מחובר יותר לחברה הישראלית, הוא לא עוין את החברה הישראלית, כמו כשהוא מגיע אלי.

ומצד שני, קושרים לנו את הידיים ואת הרגליים עם כל מיני הגדרות ואני מבין את עולם המשפט, אבל כיוון שאני קצת מכיר אנשים בעולם המשפט, יש מרחב תמרון בעולם המשפט.

אני מודה לכם.

ישי פרנקל: תודה רבה. שאלות לרב יעקובוביץ'?

דב מימון : יש לך הגדרה אלטרנטיבית?

מאיר יעקובוביץ' : כן, יש לי הגדרה אלטרנטיבית. אני מבקש, כמו שמאפשרים לנו, ואתם סומכים עלינו, לנהל מוסד שתקציבו הוא בעשרות מיליונים בשנה, ואתם סומכים עלינו, תסמכו עלינו שאנחנו נקבל רק חרדים. ותבקרו אותנו. ביקורת פתע. אני יודע מה זה לנהל עסק, אני מנהל 40 שנה. אם נותנים לי הגדרה – אתה תקלוט רק חרדים, הצוות שלי יודע בדיוק מי נקרא חרדי.

אז זה שהיא למדה באולפנה בהרן, בכיתה ט' או היא למדה באולפנת סגולה, או שהיא למדה בתיכון קוגל בחולון והיא חזרה בתשובה, והיא כעת חרדית וכל ילדיה לומדים במערכת החינוך של בית יעקב ותלמודי תורה, אנחנו נעמוד בביקורת. אז תסמכו עלינו.

כי אני לא אוכל להתמודד עם הגדרות משפטיות. לכן אני מעביר, מעביר את זה למישור ניהולי. כי בהגדרה משפטית אני מבין את המורכבות.

דב מימון : אתה בעצם מציע להוסיף את ההגדרה הנוספת, שילדיה, ילדיו לומדים במסגרות חרדיות?

מאיר יעקובוביץ' : נתתי, אבל זה לא פותר את הבעיה לגבי, נניח, אם זאת בחורה שלא התחתנה ואין לה עוד ילדים, אני חייב להתחשב בה. נתתי את זה כדוגמה, כפרמטר, שכשאני אקבל אותה, והיא יושבת מולי שיש לה שמונה ילדים, לומדים בבית יעקב, לא לומדת ליבה, אבל היא לא חרדית. אבסורד. היא בקהילת חב"ד, והיא, הם יושבים מולי והם פשוט פורצים בצחוק. הוא אומר – אני לא חרדי? אז מי חרדי?

אז נתתי את זה כפרמטר. אבל אני חייב גם להתחשב בבת רווקה או שהיא החליטה לא להינשא והיא רוצה לבוא ללמוד. אני אומר – תסמכו עלינו. אתם סומכים עלינו בהרבה דברים ומי שלא ממלא את תפקידו באמונה, איך אומרים? יזוז.

ישי פרנקל : תודה רבה הרב יעקובוביץ'.

מאיר יעקובוביץ': שלום וברכה. יהי נועם השם עליכם.

ישי פרנקל: תודה.

המועצה להשכלה גבוהה**שימוע לתוכנית הרב שנתית של ההשכלה הגבוהה לאוכלוסייה החרדית****מוזמנת:**

פרופ' מארן ניהוף

נוכחים:

ישי פרנקל, יו"ר ועדת ההיגוי

רבקה ודמני, יו"ר מל"ג

דינה זילבר

רביד עומסי

יעל עטיה

הגר סלקטר

רותם ארנרייך

ליאת קישון רבין

אפרת זהב

עומרי גולן

יעל טורכספא

דב מימון

פרוטוקול

ישי פרנקל: פרופ' ניהוף, ברוכה הבאה.

פרופ' מארן ניהוף: שמי מארן ניהוף, אני פרופ' בחוג למחשבת ישראל ואני חשבתי שדווקא נקודת המבט שלי מתוך לימודי היהדות, אולי תהיה מעניינת במיוחד עבור הוועדה.

דוברת: מאיזה מוסד?

פרופ' מארן ניהוף: באוניברסיטה העברית, כמובן.

בחוג שלי, אנחנו מלמדים גישה היסטורית, ביקורתית, למסורת היהודית ואנחנו גם משלבים בחוג לפעמים תלמידים חרדים ואני בעצמי זכיתי להדריך ואפילו באמת היו לנו יחסים מאוד קרובים, כי הוא היה תלמיד מבריק, שבא מהמגזר החרדי וגם אחרי הלימודים, אחרי שהוא זכה בהרבה מלגות MA, הוא גם חזר למגזר החרדי והקים ישיבה שמשלבת לימודי ליבה מההשכלה הכללית. והניסיון שלי היה מאוד חיובי, התלמידים שהגיעו מהמגזר הזה הם היו נכונים וצמאים מאוד לידע שאנחנו מציעים להם והם למדו יחד בנים, בנות, והם התגברו על הקושי שלהם באנגלית ואותו תלמיד מבריק שבאמת היה לו פוטנציאל להמשיך באוניברסיטה, אז הוא בדיוק למד אצלי בדיוק בזמן שכל השאלות של המסלול הנפרד, קמפוס נפרד, בעצם עלו ואני באמת רוצה לשתף אתכם שהוא אמר לי בפירוש שהוא מאוד מאוד מתנגד לכל סוג כזה של תוכנית.

הוא ראה בזה פשרה לא רציונלית, לא מובנת אפילו בכלל, של עקרונות האקדמיה. הוא אמר שהמגזר שלו צמא מאוד לאקדמיה האמתית, בלי פשרות ובלי פינות מעוגלות. הוא גם אמר לי שמתוך התחושה שלו, יש היום בנוער החרדי הרבה מאוד אנשים שצמאים ורוצים לבוא ושאסור לנו להתפשר על משהו שהוא לא האקדמיה האמתית, עם כל העקרונות

שלנו והוא גם חשב שלמשל את הילדים שלו, אחרי שהוא נחשף לאוניברסיטה, הוא שלח למסגרות חרדיות שכבר משלבות השכלה כללית ולימודי ליבה והוא חשב שבעצם צריך להתחיל את השילוב בשלב הרבה יותר מוקדם, כדי לאפשר בעצם את השילוב בתעסוקה.

אני לוקחת את הדוגמה הזאת ממש מבפנים, כדוגמה שנראית לי מאוד חשובה, כי לכאורה, העולם החרדי והמחקר הביקורתי של הדת היהודית, לכאורה, יש כאן ניגוד מוחלט של אינטרסים והעובדה היא שיש הרבה מאוד מקרים שבעצם הדבר משתלב מאוד יפה לשביעות הרצון של שני הצדדים ואני חושב שאין שום סיבה לשנות משהו מן הדבר הזה.

אני רוצה גם לדבר קצת כמורה, על ההפרדה המגדרית שלדעתי היא גם בעצם גוררת הפרדה ואפליה בתחומים נוספים.

עצם העובדה שכמומחית ליהדות הלניסטית, שאני היחידה בארץ, ברור לי שאם, וגם בתחומים אחרים מן הסתם יש הרבה מאוד נשים בסגל האקדמי שהן המומחיות לתחום הזה ואין גברים שיעשו את המלאכה במקומן. ברור מאוד שאם אנחנו נקים תוכניות שהן מופרדות ושבנים ילמדו את הבנים ונשים ילמדו את הנשים, אי-אפשר, אי-אפשר בכלל, מעצם העובדה, להציע תוכנית מאוזנת, שהיא בעצם מתבססת על שיקולים אקדמיים אלא תמיד יהיה איזה שהוא, יהיו תמיד פשרות כי הרי צריך לחפש לבנים את הבן ולנשים את הבת, וזה לא, זה לעולם לא תהיה כאן חפיפה בין הצרכים המגדריים לבין הצרכים האקדמיים הטהורים.

ולכן, יש כאן אחיזת עיניים והדבר, התוכנית בפני עצמה, היא לא יכולה לעמוד בשום קריטריון של אקדמיה טהורה ולכן עלינו להגן על העקרונות של האקדמיה, ללא פשרות וכאן אני באמת, משפט סיכום, אני באמת אגיד – אני רואה כאן את האקדמיה במעמד של הגנה

שצריכה להגן על ה, אם אנחנו מסתכלים על הכוחות הפוליטיים בשוק, האקדמיה כאן היא במגננה. היא צריכה להגן על העקרונות שלה, מול בעצם מגוון רחב מאוד של כוחות שחלקם כספיים גרידא, קואליציוניים, דתיים ואחרים.

ואני מאוד מבקשת לקחת את זה לתשומת לבנו, כי ההשכלה הגבוהה היא בעצם הליבה של החברה הישראלית והשגשוג שלה, של הדמוקרטיה שלה, לדורות הבאים.

ישי פרנקל: שאלות לפרופ' ניהוף?

דב מימון: שאלה קצת ... דקארט, כמעט כל ההוגים שאנחנו מכירים מתקופה מסוימת, למדו במסגרות עם הפרדה מגדרית. זה לא מנע מהם לפתח מחשבה ביקורתית.

פרופ' מארן ניהוף: כן. אבל אתה מדבר על תקופה שנשים בכלל לא היו בתמונה. לא יכולת, לא היו אוניברסיטאות שהיו בהן פרופסוריות. זה כאילו להגיד שהאדם הקדמון גם לא הלך לאוניברסיטה, אז בואו נבטל את האוניברסיטאות, כי אז לא היו כאילו, בסדר, האדם הקדמון היה מאושר, כי לא היו אוניברסיטאות. אז מה זה מלמד אותנו היום? שום דבר. אנחנו כבר לא שם. זה תקופה שאנחנו התקדמנו ממנה.

ישי פרנקל: כן.

דב מימון: אני לא הייתי מספיק ברור, כנראה.

אני מתכוון שמחשבה ביקורתית אפשר לחשוב אותה גם בלי, גם במסגרת של הפרדה מגדרית. זה לא מונע. ואני שמעתי ממך כאילו שזה פוגע באיכות של המחשבה הביקורתית.

פרופ' מארן ניהוף: כן. אני לא אשלול שיש תמיד יחידי סגולה, שבכל תנאי ובכל מצב, ימצאו את הדרך לא רק לחשוב בצורה ביקורתית, אלא גם להעלות על הכתב ולכתוב ספרים ביקורתיים. כן, תמיד יש גאונים שהם יוצאים מן הכלל, אין לי שום ויכוח עם זה. אבל כשיטה שאנחנו בעצם מדברים על

שיטת חינוך, על שיטה ללמד גישה למדעים, כולל מדעי הרוח, אני חושבת שיש סתירה מהותית כי יש כאן מגבלה של כוח אדם, על בסיס מגדרי ולא על בסיס אקדמי והשיקול היחידי שבעצם יכול להנחות את הגישה הביקורתית, היא הביקורת והחיפוש אחרי האמת. אם האמת במקרה נמצאת בידי אישה, אז אי-אפשר למנוע את הוראת האמת, כי במקרה היא אישה ולא גבר.

ישי פרנקל: מובן. בסדר גמור. בסדר גמור.

תודה רבה.

המועצה להשכלה גבוהה**שימוע לתוכנית הרב שנתית של ההשכלה הגבוהה לאוכלוסייה החרדית****מוזמנת:**

פרופ' מלכה שפס

נוכחים:

ישי פרנקל, יו"ר ועדת ההיגוי

רבקה ודמני, יו"ר מלי"ג

דינה זילבר

רביד עומסי

יעל עטיה

הגר סלקטר

רותם ארנרייך

ליאת קישון רבין

אפרת זהב

עומרי גולן

יעל טורכספא

דב מימון

פרוטוקול

ישי פרנקל: ברוכה הבאה, פרופ' שפס.

פרופ' מלכה שפס: תודה.

ישי פרנקל: שש דקות להציג לנו את העמדה ואם תוכלי גם להציג את עצמך נשמח לשמוע.

פרופ' מלכה שפס: בסדר. אז שמי מלכה שפס, אני פרופסור למתמטיקה באוניברסיטת בר-אילן, מייסדת התוכנית למתמטיקה פיננסית, לשעבר דיקנית למדעים מדויקים וחרדית בהשקפתי.

עמדתי לגבי התוכנית לשילוב חרדים בקמפוס היא שזה ישתלם לכם שסטודנטים יישארו חרדים, כי החרדים האחרים יעמידו את המסגרת במבחן התוצאות. יצטרכו לראות איך יוצאים התלמידים.

לו הייתם בעלי ריף הדולפינים באילת, רציתם להכניס להקה חדשה של דולפינים לבריכת האילוף שלכם, אני לא יודעת איך בדיוק הייתם משכנעים אותם לעזוב את הים החופשי ולהיכנס לשם. אולי יספיק לשים שם הרבה דגים קטנים? מדבר אחד אני כן משוכנעת, לא הייתם מכניסים לבריכת האילוף שני כרישים מפחידים.

אתם לא בעלי ריף הדולפינים, העיסוק שלכם הוא בתוכנית לחומש הבא, אשר דוגלת בלימודים חרדים בקמפוסים האקדמאים. במידה שהכוונה זה להעלות את הרמה האקדמית, מה טוב. במידה והכוונה היא להביא לידי התבוללות של הסטודנטים החרדים במסות של סטודנטים כללים – מה רע. לדעתי, זה גם לא יצלח. הדולפינים שלנו לא טיפשים. ירגישו ששמו להם כרישים.

הכריש המפחיד ביותר הוא כריש ... אמונה. יש מקצועות שבהם יש אתגרים, אמונה, בעצם חומר הלימוד. מי שלא מעוניין בהתמודדות מתמדת, יכול לבחור במקצועות פרווה כמו מתמטיקה או הנדסה.

הבעיה הרצינית ביותר היא מרצים שמכניסים את דעותיהם האישיות לתוך השיעור, בלא קשר לחומר הנלמד.

הכריש השני הוא מה שקראתם בתוכנית החומש, אופציה של כיתות משותפות.

החברה הכללית היא חברה מעורבת ואנחנו רגילים לקבל את הדבר כטבעי ומובן. יש ללא ספק סכנות.

כשבעלי היה דוקטורנט בהרווארד, פרופסור אחד במחלקתו, גירש את אשתו, כדי לשאת סטודנטית שלו ועוד פרופסור גירש את אשתו ונשא את מזכירת המחלקה. אנחנו רגילים לקבל את הסכנות האלו, כמחיר של חברה מעורבת. החרדים – לא.

היו תמיד יחידים והיום יש יותר, שמוכנים להשתתף בכיתה מעורבת. ... אופציות לפני שנתיים, היו לי ארבע בנות, נשים חרדיות, שלוש מהן ישבו בפינה כאילו עזרת נשים, בסוף הכיתה ואחת ישבה באמצע, בין שני גברים חילוניים.

אבל רובם המכריע של החרדים, לא ייכנסו למסגרת שתאפשר התיידדות והתחככות יום יומית עם הנשים.

הדולפינים החכמים שלנו שרדו 3,000 שנה בלי להתיוון, בלי להתאסלם, בלי להתנצר ובלי להתבולל. כל הדולפין ..., יבדקו את המסגרת החדשה ואחרים יציצו לראות מה קורה. אם תכניסו את הכרישים לבריכת האילוף שלכם, וגופות הקרבנות יתחילו לצוף למעלה, הדולפינים האחרים יוותרו על הדגים הקטנים, יחזרו לים החופשי.

לדעתי, זה הפסד גדול מאוד.

בסיום, המלצתי היא שתדאגו שמרצים לא יחרגו מגבולות החומר הנלמד וכל תואר שנפתח בהפרדה בין גברים לנשים, ימשיך כך עד סיום התואר.

הצלחת המסגרת החדשה תלויה בכך שיישארו חרדים ובהצלחתם יהיו מקובלים גם אצל החרדים כמודלים לחיקוי.

ישי פרנקל: שאלות לפרופ' שפס?

דב מימון: יש לי שאלה שהיא לא בדיוק על מה שאת אמרת.

לגבי החרדיים האמריקאים.

פרופ' מלכה שפס: כן.

דב מימון: האם הם נמנעים להיכנס לשיעורים מעורבים באוניברסיטה? החרדים

האמריקאים, גם גברים וגם נשים?

פרופ' מלכה שפס: כן.

דב מימון: האם הם נמנעים? האם הם נמנעים?

פרופ' מלכה שפס: יש הרבה פתרונות. למשל, לנר ישראל, כמעט כולם לומדים, הם לומדים

בג'ון הופקינס, שהיה פעם רק לגברים. יש להם הסכם עם ג'ון הופקינס

כבר 30 או 40 שנה ואני מכירה הרבה אנשים שלמדו לפי שיטה זאת.

יש הרבה תוכניות שבנות לומדות בכיתות נפרדות, כן, וגם בברוקלין

קולג', יש מסגרות של לימוד אחרי, בערב כאילו, אחרי הישיבה, שגברים

יכולים ללמוד שם וזה נפרד. יש גם כאלו שנכנסים לאוניברסיטאות

רגילות.

דב מימון: שמענו פה מכמה אנשים שהתערבו פה שאמרו שאם אנחנו נסגור את כל

התוכניות הנפרדות, בסך-הכל החרדים בארץ ייכנסו לשיעורים

המעורבים באוניברסיטה, כי אין בחירה,

פרופ' מלכה שפס: אני לא חושבת.

דב מימון: מה אנחנו יודעים,

פרופ' מלכה שפס: הבחירה זה לא ללכת לאוניברסיטה.

דב מימון: התלמידים האמריקאים, מהתקדים האמריקאי.

פרופ' מלכה שפס: האמריקאי, כן, אז אין כל-כך,

דב מימון: יותר מ- 30% מהחרדים נכנסים,

פרופ' מלכה שפס: אין לי מושג. אבל, אבל, לא יודעת כמה מהמסגרות הן נפרדות שם, באמריקה. אני יודעת, גודיס ישראל, היה תמיד עסוק בלהמציא דרכים שאנשים יכולים לקבל תואר בלי סכנות נפשיות, מהסוג הזה. הם פשוט יוותרו, יוותרו.

אם אין דרך לעשות את זה, שנראה קשה, הם יוותרו.

דב מימון: זה מה שרציתי לשאול.

ישי פרנקל: בסדר גמור. תודה רבה.

המועצה להשכלה גבוהה**שימוע לתוכנית הרב שנתית של ההשכלה הגבוהה לאוכלוסייה החרדית****מוזמן:**

פרופ' מנחם מאוטנר

נוכחים:

ישי פרנקל, יו"ר ועדת ההיגוי

רבקה ודמני, יו"ר מל"ג

דינה זילבר

רביד עומסי

יעל עטיה

הגר סלקטר

רותם ארנרייך

ליאת קישון רבין

אפרת זהב

עומרי גולן

יעל טורכספא

דב מימון

פרוטוקול

ישי פרנקל: פרופ' מאוטנר מאוניברסיטת תל-אביב, ברוך הבא. אם תוכל רק להציג את עצמך בקצרה.

פרופ' מנחם מאוטנר: מנחם מאוטנר, הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת תל-אביב.

אוקיי. אני רוצה להציג שני טיעונים נגד ההפרדה בין המינים באוניברסיטה. טיעון אחד הוא פנימי לאוניברסיטה וטיעון אחד נסמך על עקרונות היסוד של התיאוריה הפוליטית הליבראלית. הטיעון הפנימי של האוניברסיטה אומר שלאוניברסיטה יש שלושה תפקידים – השגת דעת לשמה, שהיא נבדלת מהשגת דעת אינסטרומנטלית, שימור הדעת והפצת הדעת. אבל התפקיד הראשוני של האוניברסיטה, הוא השגת דעת לשמה.

התהליכים של השגת דעת לשמה מחייבים שכל מי שמסוגל לתרום להשגת הדעת הזו, דעת לשמה, ישתתף בתהליכים האלה, בין אם בדיונים המתקיימים באוניברסיטה ולאחר מכן במחקר, כתיבה וכו'. אי-אפשר להדיר שום אדם משום תהליך אוניברסיטאי, שבו האוניברסיטה חותרת להשגת דעת לשמה. אי-אפשר להדיר שום אדם מהדיונים המתקיימים באוניברסיטה שבהם האוניברסיטה מבקשת להשיג דעת לשמה וכאשר אנחנו מפרידים בין המינים, זאת אומרת שבחלק מהדיונים, בדיונים של האוניברסיטה, חלק מהאנשים הרלוונטיים – נשים מצד אחד וגברים בצד אחר של הדיונים, אינם משתתפים וממילא, תהליכי השגת הדעת לשמה של האוניברסיטה, יוצאים פגומים ויוצאים חסרים.

הטיעון השני שלי הוא טיעון שעוסק בעקרונות היסוד של המדינה הליברלית. המדינה הליברלית מושתתת על שני ערכים גדולים, העיקרון

הראשון הוא עיקרון החירות, Liberty, מכאן ליברליזם, והעיקרון השני הוא עיקרון השוויון.

המדינה הליברלית מצווה להקפיד על עיקרון השוויון בשתיים משלוש הספירות שבהן מתנהלים החיים של בני אדם. היא מצווה להקפיד בקפדנות על קיומו של עיקרון השוויון בפוליטיקה, זאת אומרת כולם רשאים להשתתף בהליך הפוליטי ובאופן בסיסי המדינה אמורה לדאוג באופן שוויוני לצרכים של כל האזרחים שלה. אז הפוליטיקה של המדינה הליברלית חייבת להיות שוויונית.

שתיים, החברה האזרחית. החברה האזרחית זה אותם אתרים שבהם אנחנו מבליים את יומנו, כאשר אנחנו יוצאים מן הבית בבוקר ושבים אליו בערב. זאת אומרת, קודם כל מקומות העבודה, מקומות הלימוד, מקומות הבילוי, תיאטראות וכו'. באתרים האלה של החברה האזרחית, המדינה הליברלית מצווה לקיים את עיקרון השוויון, גם כן בצורה קפדנית ובלא חריגים ולכן הרבה מהחקיקה שלה באמת מכוון לכך. למשל, כל החקיקה שרוצה למנוע אי-שוויון במקומות העבודה על בסיסים של מגדר, נטייה מינית, השתייכות לאומית, דתית וכו', או החקיקה שלנו נגד, נגד אפליה בכניסה למועדונים, מקומות בידור וכו'.

אז אני מסכם, באתרים של החברה האזרחית, המדינה הליברלית חייבת לשמור על עקרון השוויון.

המקום היחיד, הספירה היחידית, השלישית, שבה המדינה הליברלית צריכה לפי הבנתי להתפשר על עיקרון השוויון ולסבול אי-שוויון, הוא בפרטיות של בני-האדם. המדינה הליברלית נותנת ערך גבוה מאוד לבחירות של בני אדם ומצד שני, גם מקדשת את הספירה של הפרטיות. ולכן, בספירה של הפרטיות, המדינה הליברלית מתירה סטייה מעיקרון השוויון. אם אדם אומר – זו דירתך, אני יוצא לשנת שבתון, וכעת אני עומד להשכיר אותה ואינני מוכן להשכיר אותה ליהודי, לערבי, להומו,

לנשים וכו', המדינה הליברלית יכולה להגיד – אתה אדם מגונה בעינינו, אבל היא לא תכפה על האדם הזה את עיקרון השוויון. היא תתיר לו לעשות את זה.

תאגיד, בניגוד לאדם פרטי, חייב לשמור על עיקרון השוויון וזה משני טעמים. אל"ף, תאגיד הוא לא שחקן של הפרטיות, הוא שחקן של החברה האזרחית. תאגיד שמשכיר דירות. ושתיים, המדינה הליברלית נוהגת כבוד מופלג בבחירות של בני-אדם, והרבה פחות כבוד בתאגידים. לכן, בספירה של הפרטיות, מותר למדינה הליברלית לסטות מעיקרון השוויון, אבל בספירה של החברה האזרחית, היא חייבת לשמור עליו מכל משמר. זה עיקרון יסוד לצד עיקרון החירות של המדינה הליברלית. והאוניברסיטה היא אתר מרכזי וחשוב של החברה האזרחית של המדינה הליברלית, ולכן היא חייבת לשמור גם עליו.

עכשיו, הנקודה השלישית והאחרונה, שתי נקודות אחרונות במהירות. אחת, הקלקולוס התועלתני, אני מבין לגמרי שיש אינטרס עליון למדינת ישראל, מבחינה כלכלית ואולי מבחינות אחרות, לשלב חרדים בהשכלה הגבוהה ואחר-כך במקומות העבודה המתוחכמים, ברור לגמרי. אבל הקלקולוס התועלתני איננו יכול לפגוע במדינה הליברלית, בעקרונות היסוד של המדינה. בדיוק כמו שאנחנו יכולים להגיד – טוב שנרשע חף מפשע, זה טוב לתועלת הכללית שלנו להרשע את פלוני, למרות שהוא חף מפשע. אי-אפשר לעשות דבר כזה במדינה ליברלית. כמו שאנחנו יכולים להגיד – טוב להוציא להורג בתוך גבולות המדינה הליברלית מישהו, התועלת הכללית תשופר בעקבות זאת. אבל אנחנו אומרים – לא, אתה יכול להוציא להורג בתוך תחומי המדינה אך ורק אחרי שכן-אדם הועמד למשפט בפני שופטים ששומרים, עומדים בתנאים של אי-משוא פנים והוא נהנה מהערובות הפרוצדורליות של המשפט הפלילי.

זאת אומרת זכות הייצוג, חזקת החפות, הצורך של התביעה להוכיח את האשם מעבר לכל ספק סביר.

אז ... התועלת הכללית תמוקסם אם נוציא אותו להורג בתוך גבולות המדינה, אבל אנחנו לא נסטה מהעיקרון הזה. כמובן, מדינות מוציאות להורג באמצעות ארגוני הביון שלהן, מחוץ לגבולות המדינות שלהן. אבל בתוך המדינה, בשום אופן לא.

ומעמדו של עיקרון השוויון הוא בדיוק כמו הדברים שאמרת. אתה לא יכול להרשיע חף מפשע, ואתה לא יכול להוציא להורג אדם בלי משפט. נקודה אחרונה. אני מכבד לגמרי וכל מי שמכיר את הכתיבה שלי יודע את זה, את התרבות של כל קבוצה לא ליברלית שחיה במדינה הליברלית ואני מבין לגמרי שהקבוצה החרדית מקיימת חוסר שוויון בין נשים וגברים, בכל אתר ואתר של החיים שלה. בעיני זה מאוד מאוד בעייתי, קודם כל, בזה שהם מדירים את נשותיהם מלימוד תורה, לא אכנס לזה, אני מרשה לעצמי להגיד, פרסמתי מאמר של 80 עמודים נגד הדבר הזה. אבל אני מקבל אותו, אני לא אומר שהמדינה הליברלית צריכה לכפות על החרדים את עיקרון השוויון שלה, בתוך חייהם. ולכן גם יש לי פתרון מעשי. אני לא מוכן שההשכלה החרדית, בתוך האוניברסיטאות, תכרסם ולו במעט בעיקרון היסוד הליברלי של השוויון בין בני אדם בתוך הספירה של החברה האזרחית.

אבל מכיוון שהחרדים ממילא מקיימים חוסר שוויון בין נשים לגברים או יותר נכון הפרדה, גם חוסר שוויון חריף, אבל הפרדה, אני בהחלט בעד זה שהם ימשיכו לקיים את ההפרדה הזאת גם בתוך מוסדות ההשכלה הגבוהה.

זאת אומרת, אני מסכם, וזהו המשפט האחרון שלי, כולי בעד זה שחרדים ייהנו מהשכלה רבה ככל האפשר, צריך לקיים מוסדות לימוד של השכלה גבוהה בשביל הקבוצה החרדית, אבל בתוך הספירה של

החברה החרדית, לא בתוך הספירה של החברה האזרחית הליברלית ובוודאי שלא בתוך האוניברסיטה.

ומילה ממש אחרונה אחרונה. אני מתנגד מכלל העקרונות האלה לכך שתהיה הפרדה בין המינים באוטובוסים של אגד. אוטובוסים של אגד הם חלק מהספירה של החברה האזרחית של המדינה הליברלית. אבל אני לגמרי בעד שיהיה לחרדים אוטובוסים משלהם, שבהם הם יקיימו את ההפרדה שהם מבקשים לקיים, בין גברים ונשים. נשים מאחורה, הגברים מקדימה. אני קורא לזה קהילה חרדית על גלגלים. אוקיי?

אז אותו דבר אני אומר, אני בעד זה שיהיה שכלה לחרדים, אבל בתוך בניינים ומוסדות, המיסוד הוא חשוב כאן, שמתקיים בתוך הקבוצה החרדית ושנלמד בה כולנו, אנשי אקדמיה, אבל הם לא יכולים שאנחנו בתוך האוניברסיטה שלנו, שהיא גם אוניברסיטה וגם חלק מהחברה האזרחית, נפגע בעיקרון השוויון.

תודה.

ישי פרנקל: מובן וחד. שאלות לפרופ' מאוטנר?

דב מימון: קודם כל, אנחנו ממש מגיעים לדיון עקרוני בערכים. אני מבין ממה שאתה אומר שאתה לא היית מתנגד אפילו להקמת אוניברסיטה חרדית, שתשמור על הפרדה מגדרית בתוך עצמה.

פרופ' מנחם מאוטנר: לא אמרתי. אוניברסיטה, לא, אני מתנגד.

אוניברסיטה איננה יכולה לקיים הפרדה בין בני אדם. אז אוניברסיטה חרדית, אני בעד, ואני גם בעד אוניברסיטת בר-אילן, שהיא אוניברסיטה דתית, יש הרבה מאוד אוניברסיטאות דתיות בעולם, אין לי שום בעיה עם זה, מתוך נקודת המבט הליברלית. אבל אם זו אוניברסיטה, היא חייבת לבוא ולהגיד – כל מי שרוצה להשתתף בתהליכי השגת הדעת ויש לו מה לתרום להם, מוזמן. אגב, בדיוק כמו בישיבות של העם היהודי.

כל מי שרוצה לבוא ללמוד – ישב ויפתח ספר וילמד ויתבטא ואף אחד לא

מוגבל, אין שם מעמדות ואין שם מחסומי כניסה.

דב מימון : כלומר, אתה לא מתנגד למכללות חרדיות.

פרופ' מנחם מאוטנר : אני לא מתנגד למכללות חרדיות, אבל מכללה חרדית איננה

אוניברסיטה, היא בית-ספר מקצועי. כתבתי את זה בנייר העמדה

שהגשתי לכם.

בית-ספר מקצועי מלמד מקצוע. אוניברסיטה זה מקום שבו אנחנו

עושים את הדבר האנושי היקר מכל יקר הזה והוא הניסיון להעשיר את

רוחנו ולתת מענים לשאלות יסוד של קיומנו בעולם.

דב מימון : אני רוצה פשוט לקבל אישור ממך, כי אתה ממש מבחינתי סמכות

מבחינת החשיבה הליברלית.

אתה לא רואה פגיעה בערכים הליברליים, במדינה הליברלית, הקמת

מכללה חרדית, שכוללת בתוכה הפרדה מגדרית?

פרופ' מנחם מאוטנר : אני לגמרי בעד. אין לי בעיה. אבל זה לא יהיה אוניברסיטה.

ישי פרנקל : לא, זה ... הכשרה מקצועית, עם תואר BA פוטנציאלית, אבל זה לא

אוניברסיטה.

דוברת : בקמפוס של אוניברסיטה-?

פרופ' מנחם מאוטנר : בתוך הקמפוס שלנו?

דוברת : לא. כמו המח"רים שיושבים מחוץ לאוניברסיטה, ויושבים בתוך

הקהילה החרדית והם נפרדים.

פרופ' מנחם מאוטנר : אין לי שום בעיה עם זה. החרדים מקיימים הפרדה בין המינים

ואפילו אפליה לרעת נשים, בחיים שלהם. אני לא בא לכפות עליהם את

הערכים הליברליים שלי. אני מקבל את זה. ולכן אני אומר – בתוך

החיים הפנימיים שלהם, שיקיימו לימודים אוניברסיטאיים, עם צוות

שבא מהאוניברסיטאות, אבל זה יהיה בתוך החיים הפנימיים של

הקהילה החרדית, זה לא יכול להיות חלק מהספירה של החברה האזרחית הליברלית, ובוודאי שזה לא יכול להיות חלק מהאוניברסיטה. אוניברסיטה לא יכולה להגיד – רק חלק מהאנשים,

רותם אנרייך : מכללות הן לא חלק מהחברה האזרחית באותה מידה?

פרופ' מנחם מאוטנר : המכללות הן חלק מהחברה האזרחית ואם מכללות מקיימות את זה בתוך ה, אם השאלה היא אם הן רשאיות לקיים הפרדה בתוך החברה האזרחית, התשובה היא לא. אבל אם הם פועלים בתוך החברה החרדית, אז כמו כל הפרדה אחרת שמתקיימת שם, שאני לא רוצה להתערב בה, מתוך מניעים ליברליים, גם את זה צריך לאפשר.

אפרת זהב : רגע, אני רוצה אבל לחדד משהו שנאמר פה,

ישי פרנקל : צריכים לסיים. שאלה אחרונה.

אפרת זהב : עוד פעם, אם יש אוניברסיטה חילונית שרואה בחשיבות של השכלה גבוהה, מצוינות אקדמית גבוהה, ומכינה עושה קמפוס נפרד לחרדים, זה בסדר, מבחינה פילוסופית?

פרופ' מנחם מאוטנר : בוודאי. אם אנחנו אבל נגיד שזה חלק מהחיים של החברה החרדית.

אפרת זהב : כן.

פרופ' מנחם מאוטנר : לא חלק מהספירה של החברה האזרחית של המדינה הליברלית.

אפרת זהב : בסדר גמור.

פרופ' מנחם מאוטנר : וזה לא יהיה אוניברסיטה, אם זה יקיים דיונים נפרדים. זה יהיה משהו אחר. אוניברסיטה זה מקום שצריך להיות פתוח לכל מי שבא ואומר – מעניין אותי להשתתף בתהליכים האלה וגם יש לי אולי מה להגיד.

אפרת זהב : אבל אוניברסיטה יכולה לעסוק בשלוחה הזאת.

פרופ' מנחם מאוטנר : שלוחה – אני בעד. אבל זה לא יהיה אוניברסיטה.

אפרת זהב : כן, כן, בסדר.

ישי פרנקל : כן, בסדר.

פרופ' מנחם מאוטנר : אני כולי בעד השכלה גבוהה לחרדים.

אפרת זהב : בסדר גמור.

פרופ' מנחם מאוטנר : אבל אני רוצה לשמור על עקרונות היסוד של המדינה הליברלית ושל

מה זה מוסד האוניברסיטה, כמוסד.

ישי פרנקל : מאוד מובן. תודה רבה, פרופ' מאוטנר.

פרופ' מנחם מאוטנר : תודה רבה לכם. תודה.

המועצה להשכלה גבוהה**שימוע לתוכנית הרב שנתית של ההשכלה הגבוהה לאוכלוסייה החרדית****מוזמן:**

משה שינפלד

נוכחים:

ישי פרנקל, יו"ר ועדת ההיגוי

רבקה ודמני, יו"ר מל"ג

דינה זילבר

רביד עומסי

יעל עטיה

הגר סלקטר

רותם ארנרייך

ליאת קישון רבין

אפרת זהב

עומרי גולן

יעל טורכספא

דב מימון

פרוטוקול

ישי פרנקל: משה שינפלד, ברוך הבא. אם תוכל קצת להציג את עצמך, משה. ברוך הבא.

משה שינפלד: שלום רב. בוגר מערכת החינוך החרדית, אני אמוץ על הכלל שפותחים בכבוד אכסניה, אז אני דבר ראשון אודה לכם על ההזמנה, אתם תבינו עוד רגע למה זה ממש לא ברור מאליו.

שמי משה שינפלד, אני בוגר ישיבת חברון והאוניברסיטה העברית, בישיבה למדתי גמרא, באוניברסיטה למדתי תואר תלת חוגי בפיסיקה, מתמטיקה ומדעי המחשב. היום אני לומד תואר שני במדעי המחשב באוניברסיטה העברית ועובד כמפתח אלגוריתמים במובילאיי. אני אחד המייסדים והיום גם מכהן כיושב-ראש של עמותת יוצאים בשינוי שפועלת להבטחת זכויות היוצאים בשאלה מהחברה החרדית, זה בעצם ההקשר שבו אני מגיע.

הדברים שאני עתיד לדבר עליהם, אני חושב, שונים מאלה של רוב הדוברים בשני מובנים – אחד, אני לא אעסוק בשאלה שממה שהתרשמתי היא מעסיקה את רוב האנשים וזה השאלה של האם יש מקום להפרדה מגזרית ומגדרית במסלולי לימוד באקדמיה. אני הולך לעסוק בשאלה אחרת וזה המקום של היוצאים בשאלה בתוכניות לשילוב החרדים או כמו שאני רוצה להציע את זה – בוגרי החינוך החרדי במערכת ההשכלה הגבוהה.

רק למען הסר ספק, כשאני אומר יוצאים בשאלה, אני מתכוון אנשים שגדלו בחברה החרדית, למדו במערכת החינוך החרדית והיום אינם חרדים ויכול להיות שהם דתיים, מסורתיים או חילוניים, זה לא משנה. עד לפני כמה שנים, רק למען הסר ספק, כל התוכניות שהיו, היו אך ורק לחרדים, זה מה שהיה במודעות של אנשים ובעצם זה המקום שממנו

אנחנו הגענו וזו הנקודה שעליה אני רוצה לדבר וזה מוביל אותי בדיוק לדבר השני – ההבדל השני ביני לבין כנראה הרבה דוברים זה שאני לא רק אגיע כאיזה שהוא קטגור שבא בטענות, אני גם מוכרח להגיד שאני אסיר תודה לדברים שראיתי פה. בעיקר יצא לי לעבוד מול רביד וראינו התקדמות בוות"ת שהיא גדולה בהרבה מזו שראינו בכל משרד ממשלתי אחר, אבל עדיין אני חושב שהדרך ארוכה ועל זה אני רוצה לדבר.

אני אסביר במילה על המקום של העמותה שלנו.

אנחנו קמנו לפני שלוש וחצי שנים. המטרה המוצהרת שלנו היתה בעצם השפעה על קובעי מדיניות, להסב את תשומת לבם לזה שאנשים שגדלו בחברה החרדית והיום הם לא חרדים בעצם נופלים בין הכיסאות בכך שהם סובלים מפערי השכלה כמו כל חרדי, בנוסף לזה, יש להם גם ברוב המקרים קושי של היעדר תמיכה כלכלית מהמשפחה והקהילה, אבל זה לא בדיוק אחריות המדינה ומצד שני, התוכניות, כל תוכניות השלמת הפערים לחרדים היו סגורות בפניהם. זה המקום שבו בעצם אנחנו פועלים.

באופן סימבולי, בערך באותה תקופה, בית-המשפט העליון בעצם נדרש לשאלת מיהו חרדי, בהקשר של בג"צ בית שולמית, כאשר שם בג"צ הגיע כמובן מהכיוון ההפוך, של נשים שראו את עצמן כחרדיות, ניהלו אורח חיים חרדי, אבל למדו במוסד חינוך שהוא הוכר כממלכתי דתי ולימד לבגרות והן רצו לקבל את הסיוע שמקבלים החרדים. העמדה של הוות"ת שהתקבלה על-ידי בית-המשפט העליון היתה שהקריטריון הרלוונטי הוא לימודים במוסד חינוך חרדי בשנות התיכון, כיוון שהתוכנית נועדה להשלים פערים, אז מי שסבל מהפערים הוא זה שזכאי לה. אנחנו כמובן מתעניינים בצד השני של המטבע – אנשים שלא מקיימים אורח חיים חרדי, אבל צברו את הפערים.

הצלחנו לעשות דברים מסוימים. למעשה, התוכנית שמוצעת עכשיו, של מסלולי שילוב של חרדים בתוך מוסדות האם, היא למעשה כבר יש לה פיילוט שקרה מתחילת שנה הזו באוניברסיטה העברית, בעקבות פעילות שלנו. אנחנו לא עשינו את זה למען שילוב החרדים, אלא למען שילוב היוצאים בשאלה, אבל זה קרה בפועל וכן, אחרי הרבה עבודה שלנו, הוות"ת אישר את זה ותקצב את זה וזה הצליח ואנחנו הגשנו תוכנית עבור 50 איש והתברר שכבר בשנה הראשונה היו 70 איש, אפילו לא הערכנו נכון כמה אנשים יש. אגב, לא כולם יוצאים בשאלה, חלקם הקטן חרדים שכבר רצו ללמוד במסלולים משולבים ופשוט לא היתה להם תוכנית והם לא נהנו מהסיוע של הוות"ת ובזכותנו הם כן נהנים.

מצד שני, אני לא יכול להתעלם מהעובדה שמדובר בתוכנית שאנחנו היינו צריכים לבנות, להציע, לקדם, לדחוף. אנחנו היינו פה מעין קבלן ביצוע מטעם עצמו, וזה מצב שאני חושב הוא לא סביר.

כלומר, המצב שבו יוצאים בשאלה מקבלים זכויות בגלל שהם שומעים על משהו של חבר חרדי שלהם ואז באים אלינו ואומרים לנו – תקשיבו, יש דבר כזה ואז אנחנו צריכים להגיע לגוף הרלוונטי ולהגיד לו, ואז אומרים – נכון, אתם זכאים, זה לא,

ישי פרנקל: אני שנייה רוצה לעצור אותך, מר שינפלד, זמננו קצר, חשוב לשמוע הערות ספציפית על התוכנית, מחשבות לא כל-כך,

משה שינפלד: אוקיי, אז אני אתמקד.

האמירות שלנו הן ככה – דבר ראשון, התוכנית חייבת לשנות את השם שלה, כי זה מקום, הקשר שבו הצדק צריך להיראות ולא רק להיעשות, כדי שהתוכנית תהיה תוכנית לשילוב בוגרי מערכת החינוך החרדית, לא חרדים, תודעתית זה משפיע מאוד.

דבר שני, כשמדברים על תוכניות השילוב, לא להתחיל את כל הדיון רק סביב השאלה האם חרדים ירצו ללמוד בתוכניות בתוך אוניברסיטאות

והאם זה יהיה מופרד, אלא לדבר במודע על כך שיש הרבה יוצאים בשאלה שכבר הולכים או רוצים ללכת למסלולי הלימוד המעורבים והם יכולים ליהנות, כי הוות"ת מסכים לתת להם את הסיוע הזה. אנחנו חושבים שהיוצאים בשאלה בפרט ויכול להיות שגם החרדים בכלל, צריכים לקבל דגש יותר גדול על סיוע נרחב יותר בזמן המכינה אולי אפילו על חשבון התואר, בגלל שהקושי בהשלמת הפערים כשאין לך גב כלכלי הוא מעבר לרק מימון הלימודים ושיעורי העזר, צריך גם מלגות קיום ואני יודע שזה דבר חריג, אבל כל הסיפור הזה הוא חריג והוא חשוב, לטעמי, יותר אפילו מהתואר עצמו. ונקודה אחרונה שבאמת צריך לגרום לזה להישמע כלפי חוץ, הוות"ת צריך לומר את זה בפה מלא גם כלפי חוץ ולפעול לדאוג לזה שתוכניות שמיועדות ליוצאים בשאלה גם ייפתחו ולא רק לחרדים. תודה.

ישי פרנקל:

אז שוב, אני רוצה לחדד, אם הבנו נכון.

דבר ראשון, אתה אומר – רבותיי, אני רוצה שיירשם בוגרי מערכת החינוך החרדי. אתה מדבר על אפשרות לסיוע רחב יותר, בשלב המכינה. נכון?

דבר שלישי – פרסום יתר של התוכניות?

משה שינפלד:

פרסום יתר וגם יוזמה מצד הוות"ת, כלומר, בדיוק, אני לא יודע להגיד בדיוק באיזו מידה הוות"ת עבד מול כל הגורמים האחרים שפתחו את עשרות המסלולים לחרדים, אבל אני כן יודע שהיה שם יותר ממה שאמור ליוצאים בשאלה, שוב, כי הדבר הזה לא היה בשיח. וזה צריך להשתנות וזה כבר מתחיל להשתנות, למרבה השמחה.

ישי פרנקל:

אז חשוב לי לציין, שוב, אני מניח שקראת,

משה שינפלד:

הייתי בלחץ זמן.

ישי פרנקל: לא לא, אני מניח שקראת, חשוב לי לומר, אנחנו מדברים על כן או לא יוצאים בשאלה, אנחנו מדברים חד-משמעית על הגברת הדגש על תוכניות משלבות, בצורה חד-משמעית, מודל האוניברסיטה העברית הופץ ליתר האוניברסיטאות, אלה דברים שמדוברים ונאמרים בצורה מאוד ברורה במסמכי תוכנית החומש.

משה שינפלד: ומה שאני רוצה בעצם להוסיף על זה, זה שכשמדברים על התוכניות המשולבות, לדבר מראש על כך שהתוכניות האלה, הן פלטפורמה אפשרית לכך שמי שייהנה מהם הם יוצאים בשאלה, במוכוון. זה גם ישליך על ההיקף של האנשים שיכולים להיעזר, כלומר, אם התוכנית המשולבת באוניברסיטה העברית היתה נפתחת רק עבור חרדים, סביר שהיא לא היתה נפתחת, לא היו מספיק אנשים, בזכות היוצאים בשאלה, זו תוכנית שעברה את ההישגים וזה צריך להיות מוכוון לזה. כלומר, לא לפתוח רק אם יש הסכמה לכיתות נפרדות, כי היוצאים בשאלה לא רוצים ובוודאי לא צריכים את הכיתות הנפרדות וכן הלאה.

ישי פרנקל: בסדר גמור.

עוד שאלות?

דב מימון: האם יש היום איזה שהיא אפליה, האם יש הטבות שקיימות לחרדים בתוכניות המשלבות, שלא קיימות ליוצאים בשאלה?

משה שינפלד: אז הנקודה היא כזו – הצדק, דה יורו – קיים, לא דה פקטו, במובן, בשתי דוגמאות עיקריות. אחד – קרן קמ"ת, וזה דבר שממש לאחרונה בדקתי ותיקנתם, הציגה את עצמה כל הזמן כלפי חוץ כמי שמסייעת ומעניקה את המלגות, כולל המלגות של הוות"ת, רק לחרדים, כך שיוצאים בשאלה אפילו, אם הם היו מגיעים לשלב שבו הם כבר היו עולים לוועדה, גם אם שם באמת לא היתה אפליה, אין לי דרך לענות על זה, אבל אני לא אחשוד בחברי הוועדה שם, אבל יוצאים בשאלה לא ידעו להגיע לשם, כי אנשים שענו במוקדים אמרו להם שזה רק לחרדים

ובאתר היה כתוב במפורש שזה מלגה לגברים חרדים ובזכות הבקשה שלנו, הם דאגו והם, אתם דאגתם והם שינו את זה. זה דבר אחד. משפט.

ואותו דבר גם מבחינת התוכניות. כל התוכניות, עד התוכנית הראשונה שאנחנו פתחנו באוניברסיטה העברית, היו תוכניות במסלולים נפרדים, במוסדות חרדיים, שלגיטימי לגמרי שהם לא היו מוכנים לקבל יוצאים בשאלה שהתנהלו כיוצאים בשאלה, כי הם היו צריכים לשמור על הצביון. אז גם אם באופן רשמי הוות"ת היה מוכן לעזור לכולם, פרקטית זה לא קרה. אז היוצאים בשאלה הופלו דה-פקטו.

הותם אנרייך : אתה דיברת על תוכניות משולבות, תוכניות משולבות זה כיתות רגילות לחלוטין בכל הקמפוס, הרי אין לחוזרים בשאלה איזה שהוא רצון, אני מניחה, ללמוד באותן תוכניות מופרדות מגזרית ומגדרית.

משה שינפלד : נכון. המקום היחיד שבו יש מקום לתוכנית נפרדת, ללימודים נפרדים, זה משהו שיש לנו אישור לזה באוניברסיטה העברית, אבל עדיין לא השגנו מספיק אנשים בשביל לפתוח את זה, וזה קדם קדם מכינה. כלומר, יש מכינה רגילה, מכינה קדם אקדמית, יש קדם מכינה של שלושה חודשים נוספים לכל מי שמגיע עם בגרות לא מלאה. חלק לפחות מהיוצאים בשאלה, צריכים איזה שהוא קדם קדם מכינה של חודש, להשלים את הפערים של מתמטיקה ואנגלית, אם הם מגיעים עם כלום. כי חלקם מגיעים ככה. אז זה המקום היחיד שבו זה. מעבר לזה, שיעורי עזר, ליווי, תמיכה, האוניברסיטה הוסיפה גם דברים שהם לא כלכליים כמו 25% תוספת זמן למבחנים, דברים כאלה.

ישי פרנקל : מצוין. תודה רבה.

משה שינפלד : תודה לכם.

המועצה להשכלה גבוהה**שימוע לתוכנית הרב שנתית של ההשכלה הגבוהה לאוכלוסייה החרדית****מוזמן:**

פרופ' עודד נבון

נוכחים:

ישי פרנקל, יו"ר ועדת ההיגוי

רבקה ודמני, יו"ר מל"ג

דינה זילבר

רביד עומסי

יעל עטיה

הגר סלקטר

רותם ארנרייך

ליאת קישון רבין

אפרת זהב

עומרי גולן

יעל טורכספא

דב מימון

פרוטוקול

ישי פרנקל: פרופ' נבון, ברוך הבא. אם תוכל להציג את עצמך והבמה שלך.

פרופ' עודד נבון: שמי עודד נבון, אני היום פרופסור לגאולוגיה, גם קודם הייתי ולפני שבע שנים, הייתי סגן הרקטור ובמסגרת הזאת הקמתי את המח"ר באוניברסיטה העברית, את התוכניות השונות לחרדים וגם עוד תוכניות באוניברסיטה.

אוקיי, אני אקרא מהנייר, זה הולך לי הכי מהר וזה שש דקות.

האקדמיה הישראלית הקדימה את הקמת המדינה, הגיעה להישגים נפלאים בפיתוח אוצרות רוח בהבנת היקום, הטבע, האדם ובפיתוח טכנולוגיות. נבנה כאן מפעל מדהים ששופע מאורו על חיינו, זוכה להכרה ולכבוד עולמיים ומשחק תפקיד מרכזי בהתפתחות מדינת ישראל.

ב- 30 השנה האחרונות נמצאת האקדמיה בנסיגה, שנובעת בעיקר מאי-הכרה של השלטון בערכה וחשיבותה ובהתאמה – מתת תקצוב של המוסדות. לכן, חובה עלינו עוד יותר לשמור על מה שנבנה ומה שאנחנו מחזיקים בשיניים, למרות התקצוב הנמוך.

התכנסנו כאן היום לדון בתוכנית שמטרתה הגברת השתלבות החרדים בשוק העבודה הישראלי. הלימודים האקדמיים הם אחד מהאמצעים להשגת המטרה. התוכנית הזאת נהגתה במשרד האוצר משום מה, לא במשרד החינוך. היא נמדדת בתקציבים ובמספרי בוגרים ולומדים.

משום מה, ות"ת ומל"ג קיבלו את התפישה הזאת שבאה ממשרד האוצר וניגשו לביצוע. היטיב להגדיר זאת פרופ' טרכטנברג שבפגישה עם חרדים במכון לב שבה השתתפתי, אמר – אנחנו רק רוצים ללמד אתכם, לא לשנות אתכם.

היחס של הטיוטה, של העקרונות ודו"ח מלאך, ללימודים האקדמיים, ממשיכים את ההתייחסות לאקדמיה כאל אמצעי שכזה, מין דרך לייצר בעלי מקצוע חרדיים, בעלי תואר אקדמי, משום מה.

אל מול היחס החרדי ללימודי קודש כאל מטרה נשגבת, נציגי האקדמיה הישראלית מוכנים לבוא לדיון שרואה באקדמיה גוף להכשרה מקצועית במקרה הטוב או סמכות להענקת תארים נחשקים ויש כאלה שבאים בעיקר בשביל התואר. לחשש מפני שינוי פני האקדמיה, מה זה יעשה לאקדמיה, מה זה יעשה שאנחנו יוצרים מערכת השכלה גבוהה חרדית, כן? אנחנו, שאנחנו צועדים לקראת זה, זה מה שדינה בר שלום למשל רוצה, לא ניתן מספיק משקל.

האם אנו שוב בעגלה מלאה מול עגלה ריקה? מחד – ראשי ציבור שבוטחים בדרכם וקובעים – הטובים ילכו לגמרא, מי שלא יכול ללכת לגמרא, אז אנחנו נעלים עין ואולי נאפשר לו בלי הרשאה, ללכת וללמוד ולרכוש מקצוע. ומהצד השני, נציגי אקדמיה שמוכנים לקבל את הכללים שקבעו החרדים, לזרום איתם אל העניינים המעשיים, ללא כל דיון ערכי אמת.

האם זה נכון לפתוח מכינה לחרדים שלא תלמד את הבסיס הפילוסופי של המדע? מה רוחב האופקים שאליו צריכים תלמידי תואר ראשון להגיע, מהו המסר, מהם הערכים שהאקדמיה חייבת להנחיל לכל הבאים בשעריה? זה לא רק תואר, זה לא רק איש מקצוע, זה לא רק פסיכולוג, יש פה גם ערכים שלא נכנסו לדיון מאז שהוא התחיל ועד היום.

האם אנו בדרך למכללות חרדיות ואוניברסיטה חרדית? איפה אנחנו רוצים לעצור את ההפרדה המגדרית? כל השאלות האלה בעצם עולות עכשיו פה בשימוע או ברשת של האקדמיה, דברים כאלה לא כל-כך דנו

בהם, ישר ניגשו – בואו נראה איך אנחנו עושים מהר מהר, כמה שיותר חרדים, מקצוענים.

ובתווך, כשאני לא מתעלם מהם בכלל, יש אנשים צעירים בני הקהילה החרדית שרוצים השכלה, רוצים ללמוד, להתפתח, לרכוש מקצוע ואפילו לקדם ולשפר את תנאי החיים של בני הציבור החרדי והם בין הפטיש והסדן. אנחנו צריכים להתעשת, אנחנו צריכים לשמור על ערכינו הברורים. צריך לדאוג לצעירים החרדים וצריך לדאוג לכלכלת המדינה, אבל לא רק לכלכלה אלא גם לדמותה של החברה בישראל.

אפשר לנצל את ההזדמנות שצעירים חרדים רבים באים בשערנו ולבנות בעזרתם גשר בין החברה החרדית והחברה האזרחית בישראל. זה יקרה רק אם נשמור על מעמדה של האקדמיה וערכיה, תוך כבוד לערכי התלמידים החרדים.

תוכנית המח"רים של המלי"ג מתעלמת מחובתה של האקדמיה להנחיל את ערכיה. לא רק אוצר ידע שימושי, אלא סט שלם של ערכים, החל בכפירה בתיאוריות קיימות במדע וניסיונות חוזרים לנפצם, עצמאות מחשבתית, אי-קבלת סמכות, שוויון, הומניזם, חשיבות האדם החושב ומפרש בשכלו את העולם. עולם ערכים זה חשוב לרואה-חשבון ולפילוסוף, למשפטן ולחוקר, לרופא ולאיש הרוח, הוא חייב להיות חלק מהעסקה. זה לא יכול, אי-אפשר לעבוד פה רק במספרים וכמה אנשי מקצוע הכשרנו.

ההנהגה החרדית לא היתה מסכימה לעולם להכשיר חרדים בהליך מקוצר לרבנות או אפילו לא כמשגיחי כשרות, עם מכינה של שלושה חודשים ולימודים של שלוש שנים, שבהם התלמיד שומר על אורח חייו החילוני. היא אפילו לא מסכימה למורים חילונים בבית-ספר. אז דו-שיח – כן, כבוד – כן, אבל התבטלות – לא.

ואם יאמרו האומרים – אנחנו מלמדים בהפרדה מלאה, אבל במהלך הלימודים יש אפשרה והתלמידים מתחילים להיפתח, על כך אענה – יופי. בואו נתחיל במכינה מופרדת, נדאג להפלת המחיצות כבר שם, מחיצות בין חרדים ולא חרדים, קו ברור צריך לעבור בכניסה ללימודי התואר. מכאן והלאה, אנו שווים כולנו – נשים וגברים, חרדים וחילונים. המפגש ההדדי חשוב לנו, חשוב לחילוני להכיר את דרך החשיבה החרדית, המפגש שראינו באוניברסיטה, בין צעירים חרדים שלומדים בקורסים הרגילים לבין התלמידים, הוא מדהים ואפילו המורים נדהמו מכל מיני נקודות מבט חדשות. זה שיש חרדים בקורס, זה מפרה אותו. חשוב לחילוני להכיר, אמרתי, המפגש מפרה ואנו עומדים על לימודים בצוותא ולא לימודים בהפרדה.

אנו חייבים להציג את רוחו החופשית של המדע לציבור שלם שאינו מודע לה. אנו רוצים במפגש בין שתי חברות לומדים ששונות זו מזו. אני חושב שהוא עשוי להיות פורה לשני הצדדים, אם יעשה תוך קבלת האחר וכיבוד ערכיו, משני הצדדים. אני לא מוכן לוותר על זה.

תוכנית המח"רים של המל"ג מבקשת את הבלתי אפשרי – לקחת מערכת אוניברסיטאית שקוצצה קשות ולשלוח אותה ללמד, עכשיו אני עובר לדברים פרקטיים. ללמד את תוכנית הלימודים שלוש פעמים – בתוכנית רגילה לגברים ולנשים.

דיברתי לפני מספר שנים, כשהייתי סגן רקטור, עם מנהל בית-הספר לרוקחות. רצינו שהם יפתחו לחרדים, שהם יקבלו חרדים. הוא נורא שמח, בדיוק הערבים גילו את ירדן, ירדו לו התלמידים, הוא אמר – יש לי מלא מקומות. זה גם מקצוע מבוקש בקהילה, ממש זיווג מוצלח. אבל אין לו סגל שילמד את התוכנית שוב ושוב ושוב. זה יהיה שימוש לא נכון בחוקרים של בית-הספר. אפשר למצוא דוקטורנטים או דוקטורים שסיימו ואינם מסגל החוקרים, אבל אז ירדנו ברמה. מבחינת

האוניברסיטה העברית, לדעתי, הדבר הזה לא קביל. אולי יש אחרים שמוכנים לרדת ברמה, אבל החרדים סובלים מזה. גם אם נמצא, כשאתה מרצה לקבוצה עם ידע חסר, היא לא תדמה לזאת שניתנת בכיתה מעורבת. כשכל הכיתה לא מבינה אותך ומסתכלת עליך בעיניים עגולות, אתה יורד ברמה ומסביר להם כדי שהם יבינו ולבסוף עלות התוכנית המשולשת היא גדולה ובמקום להשקיע במעטפת לתלמיד החרדי, אנחנו דואגים במין מעטפת שתסגור את הבנים מהבנות, משאר האוכלוסייה.

התוכנית התקבלה בחלק מהמוסדות, כי רוב המוסדות מרוששים וזקוקים לכל מקור הכנסה. אני מאמין שגם הנשיא שלי לא חושב שקמפוס חרדי ליד האוניברסיטה יחזק את המחקר או את המעמד הבינלאומי של האוניברסיטה, שלזה אנחנו צריכים לדאוג. לא רק, אבל גם לזה אנחנו צריכים לדאוג.

יש לשילוב החרדים פוטנציאל להתחזקות האוניברסיטה, הם בהחלט יכולים להפרות את הדיון ולתרום נקודות מבט חדשניות.

אנחנו כאוניברסיטה צריכים לדאוג למעטפת תומכת אקדמית חברתית רוחנית וכלכלית, בוות"ת צריך להעמיד את התקציבים. אם תהיה מעטפת טובה, יותר תלמידים יסיימו, לא יהיה 50% נשירה וכשהם יצליחו, הם גם יבואו.

אז צריך לתגבר את המכינות, גם תקציבית, כי אני יודע מהאוניברסיטה העברית שבשביל לתת תשובה פרטנית זה לא עובד, במכינות ובמכללות ובאוניברסיטאות צריך להקים מרכזים לתמיכה גם בלימודי אנגלית, גם אקדמית, גם חברתית רוחנית וגם כלכלית. התמיכה צריכה להיות גבוהה מזו שניתנת לתלמיד ישיבה במצב סוציו אקונומי דומה. צריך לתגבר את הלימודים באוניברסיטה הפתוחה, שזה דבר נפלא. יש לתגבר את אפיקי המעבר מהאוניברסיטה הפתוחה לאוניברסיטאות.

וללימוד המשותף יש יתרונות רבים, הוא מבטיח לחרדים לימודים ברמה שווה. אף תוכנית מח"רים לא מצליחה לשמור על רמה שווה, למרות מה שאומרים. הוא פותח את מגוון הקורסים והמקצועות לתלמיד החרדי, הוא מאפשר שמיעה של מגוון דעות, הוא מאפשר יצירת רשת קשרים בין חרדים לתלמידים אחרים, שתעזור במציאת עבודה ולפתרון בעיות בין תרבותיות אחר-כך. ויושג חיסכון עצום במבנים ובכוח-אדם, מזה שלא נלמד שלוש פעמים וחשוב מאוד לעצור את ההפרדה המגדרית לפני שתגיע למשרדי הממשלה, למקומות עבודה, לבתי-חולים ועוד.

ההפרדה במח"רים היא הישג אדיר לחובבי ההפרדה, היעד הבא יהיה כנראה בתי-חולים בהדסה או באיכילוב, מחלקות נפרדות לחרדים, למה לא? זה בדיוק מה שהם רוצים פה. אז אם המח"רים לא ייסגרו בחומש הקרוב, זו תהיה הפרדה לדורות, לדעתי, ולא נוכל לחזור מזה, כמו שיש לנו מערכת חינוך מופרדת ואם נעשה את זה, החרדים ימשיכו להגיע, המדינה, החרדים וגם הנשים והאוניברסיטאות – ירוויחו מזה בגדול.

ישי פרנקל: תודה. שאלות לפרופסור? לא? תודה רבה. דברים חדים.

זה נשלח אלינו במייל, אני מקווה, כן?

פרופ' עודד נבון: זה לא.

ישי פרנקל: תשלח, תשאיר לנו שיהיה. תודה.

פרופ' עודד נבון: מאה אחוז, רק שימו את זה באתר אחר-כך.

ישי פרנקל: כן.

פרופ' עודד נבון: אוקיי. להתראות.

ישי פרנקל: תודה.

המועצה להשכלה גבוהה**שימוע לתוכנית הרב שנתית של ההשכלה הגבוהה לאוכלוסייה החרדית****מוזמן:**

פרופ' עידן שגב

נוכחים:

ישי פרנקל, יו"ר ועדת ההיגוי

רבקה ודמני, יו"ר מל"ג

דינה זילבר

רביד עומסי

יעל עטיה

הגר סלקטר

רותם ארנרייך

ליאת קישון רבין

אפרת זהב

עומרי גולן

יעל טורכספא

דב מימון

פרוטוקול

ישי פרנקל: שלום, פרופ' שגב, ברוך הבא.

פרופ' עידן שגב: שלום.

ישי פרנקל: אם תוכל להציג את עצמך בקצרה ואנחנו נשמח לשמוע. הדברים מוקלטים.

פרופ' עידן שגב: רצינו שיהיו מוקלטים. מעולה.

פרופ' עידן שגב, ראש המחלקה לנוירו-ביולוגיה, חקר המוח, באוניברסיטה העברית. שש דקות. אז קודם כל, אני אגיד בצורה מאוד קומפקטית את נקודת המוצא שלי.

נקודת המוצא הבסיסית היא שתפקיד האוניברסיטה, כאוניברסיטה, זה לשנות את העולם. התפקיד המשני זה גם להרחיב השכלה לעם ולאומה ולאנשים, אבל התפקיד המרכזי, וכך נראית האוניברסיטה, זה לפרוץ פריצות דרך חדשות. להפוך את העולם, לקדם אותו, להביא אותו למקומות חדשים כמו שהולך לקרות בעשרות השנים הבאות, רובוטים שיטפלו באנשים זקנים, גנטיקה פרטנית לחולים, כל מה שאתם רוצים. זה קורה רק באוניברסיטה וזה תפקיד האוניברסיטה, זה התפקיד שלי וזאת נקודת המוצא. כל השאר, זה משני ולא תפקיד האוניברסיטה, העיקרי.

כדי להגיע לזה, כחוקר מוח, אני יכול לספר לכם, בשביל ליצור דרמות בעולם, אתה צריך מוחות מעמיקים, רב תחומיים, שנחשפים אל אופציות שונות. אנחנו יודעים ממחקרים על עכברים שאם אתה מגביל אותם איזה שהיא הגבלה, מתוך סביבה מוגבלת וידועה מראש, אז הם לא יגיעו להישגים, העכברים, בלהכיר את המבוך, בלהגיע למקומות חדשים, בלנסות דברים חדשים, אלא הם יחזרו על אותה תבנית, אם העולם שלהם יהיה מצומצם. וזה מה שאני חושב קורה בעולם החרדי,

הוא מצומצם, הוא לא מאפשר להם להיפתח אל העולם הרחב, הוא מגביל את המוח שלהם ואני אומר לכם באופן מקצועי כחוקר מוח, אנחנו עושים דבר אסור למוח.

וחוץ מזה, יש שם אנשים נורא אינטליגנטים, כמו בכל חברה, ואנחנו רוצים שהם יבואו לאוניברסיטה, אותם חרדים, העילויים שביניהם, שייבחרו מתוך הקבוצות, אחרי שילמדו ויהיו מדענים והם יפרצו את הדרך, מה שלא קורה היום בעולם החרדי. אין פריצות דרך, מבחינתי. אולי יש פריצות דרך פנימיות, אבל לא פריצות דרך שמשנות את העולם. אוקיי. אז זאת נקודת המוצא.

אז אני מסכם – תפקידי לפרוץ דרך, לשנות את העולם. אני צריך מוחות טובים, בשביל שהמוח יהיה טוב, הוא צריך להיות רב תחומי, רב גוני, אינטראקטיבי. אי-אפשר לסגור אותו בשום מובן. הוא צריך להיות אחר, שונה. כי העולם לא יכול להישמר כמו שהוא נשמר לפני 3,000 שנה ואסור לו להישמר כי תפקידנו, כאדם, בניגוד לחיה אחרת, זה לשנות אותו. קופים לא משתנים כבר שלושה מיליון שנה, בני-אדם משתנים בקצב עצום, זה מה שמיוחד במוח שלנו.

אוקיי, אז זה הרקע. בסדר?

עכשיו אני כמובן מוכן לקבל חרדים ואני אפילו מוכן שיהיו מכללות חרדיות בתוך האוניברסיטה העברית, מחוץ לאוניברסיטה העברית, מה שאתם רק לא רוצים, בתנאים שלי. והתנאים שלי זה שזה יהיה פתוח לכל מוח, כמורה. אם יש לי פרופסורית שהיא טובה בגנטיקה מולקולרית, היא צריכה ללמד את שתי הקבוצות, אין בשום מצב שהידע שלה לא יעבור לשתי הקבוצות, כי זה חוסם, כמו שאמרתי, את האופציה של שתי הקבוצות האלה, גם של המורה, שאגב מתפתח תוך כדי הוראה, וגם של התלמיד, כי הוא שומע מאישה או מגבר, או לא

חשוב ממני, את הידע שלו. אז אין מצב שהאוניברסיטה, בשום פנים ואופן, תאפשר הגבלה, כי זה בסתירה למה שאמרתי.

ישי פרנקל: מבחינת המורים, רק אני מחדד.

פרופ' עידן שגב: מבחינת המורים.

ישי פרנקל: כן.

פרופ' עידן שגב: אני מוכן בקושי, זה בסתירה מאוד קשה למה שאמרתי קודם, שבגלל העולם החרדי, הם יפרידו. זה רע להם. אני מבין את המשיכות הנוראות המיניקות בין אחת לשנייה, וזה פוגע מי יודע במה, אני לא יודע מה להגדיר את זה, אבל בסדר. יש להם את האתוס שלהם. אני מוכן לקבל הפרדות לא בתוך האוניברסיטה. במכללות שניצור, אני מוכן שהם ילמדו לחוד. אני מוכן אפילו לבוא ללמד שם, גברים ונשים לחוד, אבל אני לא מוכן שקולגה שלי בשום פנים ואופן לא תוכל ללמד מה שאני כן יכול ללמד.

אז אם אני מלמד גברים ונשים, גם פרופ' מונה סורק, חתנית פרס ישראל בקרוב לגנטיקה מולקולרית, תוכל ללמד בשניהם. אני לא יכול ללמד מישהו שקולגה שלי לא תוכל ללמד, כי זה בסתירה מוחלטת וגם העלבה שלה ושלי.

זה הכל. זה פשוט. אין, אין דבר אחר. זה רק זה, כן? המוחות המיוחדים ישנם שם, אנחנו רוצים אותם. לצערי, הטובים ביניהם כנראה יישארו בתוך העולם שלהם, כי הם גם רוצים את הגאונים שיישארו שם, זה הפסד מבחינתי, מה אני יכול לעשות? אני אנסה לשכנע אותם לבוא אלי, כי קורים אצלנו דברים, לדעתי, הרבה יותר מעניינים. אבל אני רוצה אותם. אני מוכן אפילו להתפשר על הפרדה ביניהם, אני לא מוכן להתפשר על הפרדה בינינו, בשום פנים ואופן לא תהיה הפרדה, אין שום סיכוי שתהיה הפרדה כי אף אחד מאיתנו לא יסכים. אם מישהי רוצה

שיפרידו אותה כפרופסורית, אני לא אגיד לה מה לעשות, כמובן, אבל אני לא חושב שזה יקרה הרבה. הסיכוי הוא מאוד קטן.

.That's it

דינה זילבר : שאלה. מה לגבי דילמה שהמלי"ג מתלבטת בגינה, להרחיב את ההפרדה הקיימת היום גם לתארים מתקדמים. כרגע זה חל רק על תואר ראשון. האם אתה חושב שבתאריך מתקדמים,

פרופ' עידן שגב : את מתכוונת במכללה הזאת?

ישי פרנקל : באותה מכללה חרדית מופרדת.

פרופ' עידן שגב : באותה מכללה חרדית שאנחנו כאוניברסיטה נפקח עליה?

דינה זילבר : כן. האם אתה חושב שצריכים לעצור את אותה הפרדה שאתה מוכן ככה להשלים אתה, רק בתואר הראשון, אבל בתארים מתקדמים, בגלל ה,

פרופ' עידן שגב : הצרכים שלהם.

דינה זילבר : לא, הפוך, בגלל ... המוגברת של הערכים המדעיים והקרבה של התארים המתקדמים ליכולת לשנות את העולם, צריכים, המלי"ג צריכה לעמוד על הגבול שעד עכשיו היא עמדה עליו ולפיו בקושי בתואר ראשון, אבל לא מעבר לזה. זאת אומרת, אם יש הפרדה או שהתנאים שפירטת, חלים גם,

פרופ' עידן שגב : תראי, קשה לי, אמרתי קודם – קשה לי מראש שקבוצות מוחות מופרדות. אני חושב שהפריה הדדית, מרגע של מפגש, במפגש, הוא חשוב. אני לא חשבתי האם זה צריך להיפסק פה או לא פה. אני לא יודע איך לעשות תואר שני בכלל, אני לא יודע באיזה תחומים, כן? כי אם הם באים לאקדמיה, אם הם באים אלי לאוניברסיטה, ברור שהם חייבים להתערב. כמו אצלי במעבדה. אם היא לא רוצה ללחוץ לי את היד כגבר, אז בסדר, שלא תלחץ לי את היד. אבל היא חייבת לשבת עם הסטודנטים שלי. אם זה אצלי.

- אם יש איזה מבנה אחר של מכללות שבהן יש תארים מתקדמים, והמכללות האלה הן חרדיות,
- דינה זילבר : בלימודים יותר מתקדמים, עיונית. יכולים להיות תארים מתקדמים בהפרדה ... [מדברים יחד]
- פרופ' עידן שגב : עם המגבלה של, כן.
- דוברת : מחקריים.
- פרופ' עידן שגב : כן. אם הם יתפתחו למוֹרָה ומוֹרָה והם רוצים שם ללמוד לתואר מתקדם למשהו והמוֹרָה והמוֹרָה יכולים ללמד, אבל הם אל יסכימו, הם לא יסכימו שמורה ומורה ילמדו גם גבר וגם אישה,
- ישי פרנקל : לא, זה לא נכון.
- פרופ' עידן שגב : כן? כן? נהדר, פנטסטי.
- ישי פרנקל : יש מוסדות והמל"ג עומד על זה שלא תהיה שום אפליה מי המורים, חס וחלילה.
- פרופ' עידן שגב : נפלא. שלא תהיה אפליה.
- ישי פרנקל : שלא תהיה, חס וחלילה.
- פרופ' עידן שגב : הנשים תקבלנה, הגברים יקבלו מורה עומדת,
- ישי פרנקל : אם לא, אז לא תהיה. לא יהיה,
- פרופ' עידן שגב : הו, נהדר, פנטסטי.
- רותם אנרייך : אנחנו שמענו היום שבבית ברל זה באמצעים מקוונים,
- פרופ' עידן שגב : לא, מקוונים זה טריק דיגיטאלי, שיש לו מגבלות גדולות ואתה צריך אינטראקציה ולשאול עכשיו את המורה, לא דרך ההוא שמרצה. אני, יש לי הרצאות בקורסרה עם 120,000 סטודנטים, בעולם. זה לא כמו שאני עומד מול 20 איש.
- ישי פרנקל : איכות ההוראה היא,
- פרופ' עידן שגב : זה לא אותה רמה.
- ישי פרנקל : עוד שאלה, יעל, בבקשה.

- יעל טורכספא : עלו פה טענות של כל מיני אנשים שהופיעו בפנינו, שדווקא ההצעה של לעשות את ההפרדה, פרופ' עידן שגב : ההפרדה ביניהם?
- יעל טורכספא : ההפרדה המגדרית, היא כן עדיפה בתוך הקמפוס ולא בקמפוסים נפרדים, כי נגיד כמו שאמרת, ככל שאתה פותח לאנשים עולמות יותר גדולים ואם הם יהיו בתוך הקמפוס, אתה מניח שהם דווקא אולי יצאו סטודנטים עם, סטודנטים יותר טובים, שלמדו יותר וכן היו בתוך קמפוס אקדמי וכן למדו.
- פרופ' עידן שגב : אבל הם מופרדים, את אומרת. הם מופרדים מאיתנו.
- יעל טורכספא : הם מופרדים מגדרית. זאת אומרת, עלתה הצעה שלא רק לקיים לימודים כמו שהיה עד עכשיו מחוץ לקמפוס, אלא לאפשר גם הפרדה מגדרית, בכיתות נפרדות,
- פרופ' עידן שגב : זה אני לא מקבל בשום פנים ואופן. זה לא, לא נקבל את זה.
- יעל טורכספא : תסביר, אם אתה יכול לחדד לי,
- פרופ' עידן שגב : זה בסתירה לאתוס. אתוס אקדמי הוא שאין הפרדה על שום בסיס.
- יעל טורכספא : אז מה ההבדל, אם זה בקמפוס נפרד או בתוך הקמפוס?
- פרופ' עידן שגב : כי זה לא, זה לא, אני מוכן ללכת למקום זר, אחר, שלהם, לא שלי.
- יעל טורכספא : אבל מה זה שלהם? זה עדיין קמפוס של האוניברסיטה.
- פרופ' עידן שגב : זה לא קמפוס של האוניברסיטה.
- יעל טורכספא : זה קמפוס של האוניברסיטה.
- פרופ' עידן שגב : זה לא, אני לא אסכים שזה יהיה קמפוס של האוניברסיטה, לא. זה קמפוס שהאוניברסיטה תומכת בו, עם מורים מסוימים, אני למשל לא אסכים, אלא אם כן תהיה התערובת שהוא הזכיר ואם כן, אני מוכן ללכת ואפילו ללכת לכיתות נפרדות וללמד פעם גברים ופעם נשים. אני אפילו מסכים לעשות את זה, בסתירה איומה למה שאני חושב. רק כי אני רוצה לקרב אותם ואני רוצה שהם יהיו חלק מהעולם שלנו. זה רע

מה שקורה, עם החוק החדש, נגד הזה, נורא. אבל אני לא מוכן שזה יהיה בתוך הקמפוס שלי, כי זה שובר לי משהו מאוד בסיסי כי אני מתחיל לבנות הפרדות בתוך המבנה המעורב, האינטראקטיבי הפתוח, תהיה שם איזה קבוצה אחרת. אין קבוצות אחרות בתוכנו. היא אחרת per definition. כי כבר יש כיתה אחת פה, בתוך הקמפוס שלי, בתוך הקמפוס שלי נכנסות נשים שהן רוצות באופן חופשי, סטודנטיות יוצאות, אין מקומות סגורים, אין. אין כיתה סגורה שאי-אפשר להיכנס אליה, אלי. אני לא יכול להגיד לסטודנטית א' – תיכנסי, ולסטודנט ב' – לא. בגלל שאתה זכר או נקבה או שאתה רשום בקורס אצלי או לא, אין דבר כזה. פתוח.

אז לכן, זה יכניס לי דברים חדשים שאני לא מוכן לקבל אותם.

ישי פרנקל: עוד מחאה חריפה מאוד,

פרופ' עידן שגב: מחאה.

ישי פרנקל: גם התעשיין, איש תעשייה, תעשייה, עוסק בשינוי העולם,

פרופ' עידן שגב: שמעתי ככה, כן.

ישי פרנקל: לא רק האקדמיה, גם התעשייה משנה את העולם.

פרופ' עידן שגב: בוודאי. אבל היא מתבססת על ידע שבא מהאקדמיה. הבסיס של

הננו-טכנולוגיה, בגנטיקה,

ישי פרנקל: כן, כן, כן.

פרופ' עידן שגב: הוא מתחיל שם,

ישי פרנקל: יש גם את הצעדים ...

פרופ' עידן שגב: יש הפריה הדדית.

דב מימון: שי, אני רוצה כן לאגר אותך בשאלה.

ישי פרנקל: אחרי זה, ניפרד מהפרופסור.

פרופ' עידן שגב: להישאר או לא, לשמוע את השאלה המאתגרת?

ישי פרנקל: לא לא, אחרי זה.

- דב מימון : לא, אותך אני צריך. אתה, אתה מדבר שזה פוגע באיכות המחקר.
פרופ' עידן שגב : מה? מה – זה?
- דב מימון : שאתה לא, שאנשים לא נפגשים, שהם לא נפגשים בכל התחומים.
אתה מסכים שבקבוצה אינטר-דיסציפלינארית, שיבוא פה בן-אדם שיבוא מגיאוגרפיה וכימיה ואחד יבוא מתחומים של פיסיקה ואחד יבוא רק מתחום התלמוד, שהוא רק למד רק תלמוד כל החיים שלו, יכול להיות שאפילו האיכות המוצר של המחקר שלך יהיה יותר טוב?
- פרופ' עידן שגב : כן. אבסולוטלי – כן. הוא יביא לי זווית חדשה, עם דרכי חשיבה שונות משלי. גם אני תקוע בעולם שלי. אני מאוד אשמח שמישהו אינטליגנטי, ויש לנו הפיסיקאי הישראלי שמקבל עכשיו פרס אמת שבא מהעולם החרדי, אתה רואה את העוצמה החד-פעמית של המחשבה הנקייה, של יכולת ההתפלפלות, הלוואי שיבואו אלינו אנשים כאלו. אבל שישבו עם הסטודנטיות שלי גם.
- ישי פרנקל : בסדר גמור. תודה.
פרופ' עידן שגב : תודה רבה.
להתראות, בהצלחה. יש לכם תפקיד חשוב.
- ישי פרנקל : תודה.
פרופ' עידן שגב : מאוד. להתראות.

המועצה להשכלה גבוהה**שימוע לתוכנית הרב שנתית של ההשכלה הגבוהה לאוכלוסייה החרדית****מוזמן:**

פרופ' ראובן גרונאו

נוכחים:

ישי פרנקל, יו"ר ועדת ההיגוי

רבקה ודמני, יו"ר מל"ג

דינה זילבר

רביד עומסי

יעל עטיה

הגר סלקטר

רותם ארנרייך

ליאת קישון רבין

אפרת זהב

עומרי גולן

יעל טורכספא

דב מימון

פרוטוקול

ישי פרנקל: ברוך הבא, פרופ' גרונאו, מהאוניברסיטה העברית. נשמח לשמוע את דבריך.

פרופ' ראובן גרונאו: האמת היא שאחרי שקראתי רבים מהתזכירים שמונחים בפניכם, כולל התזכיר שהוכן לכבוד הישיבה הזאת, נראה לי שעדותי מיותרת. אני הרגשתי צורך לבוא הנה, מתוך שעסקתי בנושא מאוד דומה מטעם ות"ת מל"ג, דהיינו התוכניות המתוקצבות. באותן תוכניות אנחנו לפי בקשתה של חגית מסר, הוצאנו את החרדים, אבל בקריאה שנייה, כן באותה עת, באמת הוצאנו את זה, אל"ף, לפי בקשתה, בי"ת, מתוך שבאמת נראה לנו שפרויקט לאומי חשוב, אבל במחשבה שנייה, אולי לא היינו צריכים להוציא את זה, כי אותן בעיות שהתעוררו בהקשר לתוכניות הייעודיות, עשויות בבוא היום, אם לא תקפידו, להתעורר בהקשר של תוכניות לחרדים. יש שם את אותם מאפיינים, קהל יעד מוגדר, פיצוי לאוניברסיטאות או למוסדות שהוא פיצוי, תגמול יתר ובעניין זה יש אולי שונות בין המוסדות ההשכלה הגבוהה, אבל הכסף מעוור את עיני כולם והתערבות של גופים או התערבות פוטנציאלית של גופים שעומדים מאחורי קהל היעד ואנחנו הקפדנו מאוד לבנות מנגנונים שיבטיחו שאמנם התוכניות לקבוצות הייעודיות ולאוכלוסייה בכללותה יהיו זהות והניסיון שלנו היה שהגוף הזה, תסלחו לי על הביטוי, הגוף הזה, אני מתכוון – מל"ג ות"ת, בעניינים אלה, הוא אימפוטנטי והלחץ יכול לבוא רק מכיוון אחד, שזה קהל הלקוחות, שזה ציבור הסטודנטים. ועל כן הקפדנו שציבור הסטודנטים יהיה שותף למנגנוני הפיקוח. זה רלוונטי במיוחד בהקשר הנוכחי, משום שקבוצות הסטודנטים בדרך-כלל, בהקשר הנוכחי, קבוצות הסטודנטים והקבוצות שעוסקים בהן כעת, הן קבוצות הטרוגניות.

מצד שני, אני גם בא ממקום, מהקריירה האקדמית שבה הייתי כלכלן עבודה ואני עוקב אחרי מה שקורה בשוק ואני רואה מה קורה בשוק ועל-כן, האמירה שלי היא – צריך ללכת לתוכניות משולבות. להפסיק עם ה, במיוחד לגברים.

הבעיה בשוק העבודה היא הגבר החרדי ובמיוחד לגברים, שבהם שיעורי ההשתתפות ושיעורי הנפל בתוכניות הקיימות הם יותר גדולים, צריך ללכת לתוכניות משולבות. לא לחסוך בכספים על מכינות, לא לחסוך בכספים על מכינות. מכינות שתהיינה נפרדות, שתהיינה במקומות מגוריהם, שתהיינה בכל מקום אחר.

ברגע שהם מגיעים לפתחה של האוניברסיטה, הם עברו סף שבו זו כיתה משולבת, בדומה לשוק העבודה שבו הם ייתקלו בסוף לימודיהם. כי אם הם ילכו גם לשוק עבודה ממודר, אז לא עשיתם שום דבר. לא עשיתם שום דבר.

אנחנו נתקלים בבעיה הזאת היום לא באוכלוסייה החרדית, שבגלל הגידול בתארים, בעיקר בתואר ה-BA, אנחנו רואים הוזלה של ערך התואר הזה בשוק העבודה.

מי שהולך למקצועות מועדפים, נהנה מפרמיית שכר גדולה מאוד, אבל יותר ויותר משפטנים, אנשי מדעי החברה וכו', לא נהנים מאותה פרמיה, שהם ציפו לה כאשר הם נכנסו ללימודיהם. והבעיה, גם מבחינת יצירת מודל חיקוי, באוכלוסייה החרדית, היא להראות שהנה בניית מודל חדש, מודל שעומד ברשות עצמו, שבו הגבר הוא ה, תסלחו לי, על הזה, אבל לפי המודל הסטנדרטי, הוא המוביל וזה מודל החיקוי שאליו האוכלוסייה החרדית צריכה לדמות את עצמה.

ועל כן, מכל השיקולים, אני אומר – יש לכם את הפתרון על השולחן, הוא פתרון שצולח, זה הפתרון המשולב. צריך להשקיע במכינות, כדי למנוע את הנפל הגדול שקיים היום, כי נפל של 50% זה לא נפל שאפשר

לעמוד בו לאורך זמן וזה אוכלוסייה, אני מניח שהראשונים הם עם מוטיבציה יותר חזקה. כשיבואו אנשים עם מוטיבציה יותר חלשה, אנחנו עשויים למצוא את עצמנו בנפל בין גברים אפילו יותר גבוה. כלומר, צריך להשקיע כל פרוטה ופרוטה במכינות, כדי לדלג על הפער הזה שנוצר במהלך 12 השנים שהם לא למדו את הלימודים שמתאימים. אם המסר הזה ייקלט.

ישי פרנקל: שאלות לפרופ' גרונאו?

פרופ' ראובן גרונאו: מסר כל-כך פשוט.

ישי פרנקל: בסדר גמור.

דב מימון: אנחנו, לפי המחקרים שנעשו וגם מה שאנחנו רואים אצל חרדים בארצות-הברית, שליש מהאנשים מוכנים ללכת ללימוד ללא הפרדה. המשמעות של הדבר הוא שאנחנו נוותר על שני-שליש מהאוכלוסייה.

פרופ' ראובן גרונאו: אני חושב שברגע, אתה מאפשר להם את הצעדים הראשונים, את לימודי המכינה בהפרדה של, אני, לגבי נשים, אני לא, אין לי דעה מוצקה. לגבי הגברים, ברגע שהם ירגישו שהם מוכנים לזינוק, אני חושב שהם יסכימו ללכת גם ללימודים באוניברסיטה, בתנאי האוניברסיטאות. זה גם מקל על האוניברסיטאות. כי אתה רוצה, אתה לא רוצה שיהיו מסות של תלמידים חרדים שמצדיקים הקמת כיתה, כי אז זה מגביל את הבחירה שלהם. ככה הם יכולים להתפזר על כל תחומי מגוון הלימודים של האוניברסיטה, בעוד שבכיתה נפרדת, אז זה ברור שבגלל המספרים הקטנים, במיוחד בין הגברים, אז אתה מגביל אותם לתחומי לימודים מסוימים ואז הרוב יקבע ואז הם ילכו עוד לחינוך, כי חינוך זה בוודאי מאפשר להם גם אחר-כך בהמשך, את ההפרדה וכדומה וכדומה.

לא, אנחנו רוצים, המשק צריך אותם. המשק צריך אותם, בהייטק. המשק צריך אותם במגוון המקצועות ובמגוון מקצועות אנחנו, אני אקח

דוגמה אחרת. אני אקח את הדוגמה של האוכלוסייה הערבית, שבגלל אפליה הם לומדים מקצועות שבהם העיסוק שלהם הוא אחר-כך רק מול ערבים. ואנחנו רואים את פערי השכר. בעד זה, אני אומר – הפתרון שנראה לי הפתרון היחידי הוא השקעה אדירה, נקרא לה, במכינה, ואחר-כך תנאים שווים.

תודה רבה. ישי פרנקל:

המועצה להשכלה גבוהה**שימוע לתוכנית הרב שנתית של ההשכלה הגבוהה לאוכלוסייה החרדית****מוזמנת:**

פרופ' רות הלפרין קדרי

נוכחים:

ישי פרנקל, יו"ר ועדת ההיגוי

רבקה ודמני, יו"ר מל"ג

דינה זילבר

רביד עומסי

יעל עטיה

הגר סלקטר

רותם ארנרייך

ליאת קישון רבין

אפרת זהב

עומרי גולן

יעל טורכספא

דב מימון

פרוטוקול

ישי פרנקל: שלום. להציג את עצמך ולקפוץ למים.

פרופ' רות הלפרין קדרי: אני אשמח גם לדעת, לפני כן, גם לא עם שמות, אבל פחות או יותר מי קהל הנמענים כאן.

ישי פרנקל: בגדול, צוות מל"ג ות"ת ומשרד המשפטים.

פרופ' רות הלפרין קדרי: שלום.

אז אני פרופ' רות הלפרין קדרי, אני פרופסור חברה בפקולטה למשפטים באוניברסיטת בר-אילן, מייסדת ועומדת בראש מרכז רקמן לקידום מעמד האישה וגם חברה כבר שלוש קדנציות, עשר שנים, לשעבר גם סגנית נשיאה, של הוועדה, ועדת האו"ם לביעור אפליה נגד נשים שמפקחת על יישום האמנה הבינלאומית... נשים, היה לי חשוב להגיד את זה, בגלל שהעמדה שאני אציג נסמכת גם על הפרספקטיבה הרחבה שיש לי מהתמונה שנפרשת בפני הוועדה הזאת ברמה הבינלאומית, של 187 מדינות של העולם כולו.

אז אני רוצה לחלק את הדברים שלי לשניים. העמדה הכתובה הובאה בפניכם ואני רוצה להתייחס קודם כל לטיעון המהותי העקרוני ואחריו לעבור לביקורת היותר פרגמטית, קונקרטי. אני חושבת שהדברים שלובים זה בזה והביקורת הפרגמטית גם מחזקת את הטיעון העקרוני. ברמה המהותית, יש לנו כאן לכאורה שני ערכים שמתנגשים. האחד הוא הרצון לקדם את האוכלוסייה החרדית ולהביא אותה לשילוב מלא בחיים הלאומיים שלנו, במיוחד בשוק העבודה, להפוך את האוכלוסייה החרדית ליותר פרודוקטיבית, נוטלת חלק אמתי ביום-יום, להפחית את העוני בקרבה וכן הלאה וכן הלאה, דברים שלא צריך לחזור עליהם ולכאורה, מנגד, עומד השיקול של השוויון ושל השוויון המגדרי וכבוד האדם.

בתפישה שלי, יש לנו פה עיקרון על, שהוא עיקרון כבוד האדם והשוויון המגדרי והערך שהוא ערך יותר אינסטרומנטלי. אני חושבת שקודם כל, ברמה של האיזון בין שני המושגים האלה, אנחנו לא מדברים על אותה רמה ואני חושבת שהעיקרון, עיקרון העל של כבוד האדם והשוויון המגדרי חייב תמיד לגבור, מה גם שבעיני, האפשרות להשיג את הערך של שילוב החרדים ושל קידום כניסתם והנגשת ההשכלה האקדמית והכלים שיאפשרו להם לקחת חלק בחיים המלאים בישראל, הוא יכול להיעשות גם בדרכים אחרות שלא יביאו לפגיעה הכל-כך קשה ולמחיר הגבוה של הפגיעה בכבוד האדם ובשוויון המגדרי והפגיעה בעולם האקדמי שמבוסס בעיני על חירות מחשבה ועל התייחסות שווה לכל אדם ולכל אישה באשר הוא או היא אדם וזה לא משחק סכום אפס, כמו שמצטייר בעמדה של המל"ג בדו"ח המחקר שליווה את תוכנית החומש ובתוכנית החומש העתידית.

בעיני, ההפרדה היא תמיד הדרה, היא תמיד מובילה להדרה ואני חושבת שהמציאות שהתוכנית שכבר מתקיימת או בעצם עשור או יותר של תוכניות של עבודה מגדרית שכבר מתקיימות, בעצם מוכיחה את זה. ההפרדה, כאשר היא מתקיימת בין שתי קבוצות אוכלוסייה שמלכתחילה אין ביניהן שוויון, מלכתחילה היחסים ביניהן היררכיים והמציאות החברתית בישראל היא מציאות כזו שהיחסים בין גברים לנשים הם יחסים היררכיים. מספיק שאנחנו נסתכל על הנוכחות הלא מזערית אבל באמת מינימאלית של נשים בחיים הציבוריים שלנו, בפוליטיקה, במוקדי קבלת החלטות, בעולם הכלכלי, בעולם התעסוקה. אנחנו לא יכולים להתעלם מזה שישראל היא המדינה היחידה בעולם, בקרב המדינות המתועשות, שחתמה על האמנה לביעור אפליה נגד נשים תוך הסתייגות מטעמים שבדת. מטעמים שהדת איננה מאפשרת לנשים לקחת חלק בתפקידים של הנהגה דתית, בתפקידים שיפוטיים דתיים.

הדת שלנו איננה מאפשרת שוויון בחיי המשפחה. ישראל היא המדינה הדמוקרטית הליברלית המערבית היחידה שהסתייגה מן הטעמים האלה ובזה אנחנו באמת נמנים על המרחב הגיאוגרפי שבו אנחנו נמצאים, אבל אני לא חושבת שאנחנו רוצים להיות שם.

ואנחנו לא יכולים להתעלם מההקשר הזה. זה ההקשר שבו המל"ג מבקשת להרחיב הרבה יותר בצורה דרמטית את ההפרדה המגדרית ולכן בעיני ההפרדה הזו תוליד, בסופו של דבר, והיא כבר מוליכה, להדרה. ואני גם הדגשתי ואני חוזרת ומדגישה, שהדרישות האלה, הבקשות האלה, באות תמיד מטעם של מי שהם לכאורה הדוברים הרשמיים או הדוברים המורשים של העולם הדתי והם תמיד גברים. ותסתכלו גם על האופן שבו נעשו כל המשאים ומתנים להצגת התוכניות האלה. זה תמיד נעשה מול המנהיגים של העולם הדתי.

המנהיגים של העולם הדתי, הפוליטיקאים, הדוברים "הרשמיים" במירכאות כפולות, הם תמיד גברים. הנשים לא נשאלות. אפילו במחקר המלווה, שבודק את שביעות הרצון ואת השאלה של הנכונות כן ללמוד במסגרת מעורבת, לא ללמוד במסגרת מעורבת, גם פה בעצם המרואיינים היו הגברים, אלה שמקבלים את התמיכות הכלכליות, אלה שמקבלים את הקצבאות, את הסובסידיות, את המלגות, הם הגברים.

אני רוצה לשאול גם שאלת תמה, באמת שאלת, אולי כפירה. הרי המטרה הסופית, בסופו של דבר, היא להביא את האוכלוסייה החרדית לרכוש את הכלים על-מנת שיוכלו להשתלב באופן מלא, בחיים הפומביים שלנו, בפרהסיה, בישראל שהיא פרהסיה משולבת, שהיא פרהסיה לא נפרדת מגדרית, היא פרהסיה שמורכבת מגברים ונשים יחד. בעולם התעסוקה, במקומות העבודה. אני פשוט לא מבינה איך המדינה באה ובעצם נכנעת לדרישה הזאת להצבת האולטימטום, להצבת התנאי

הזה, שללא רכישת הכלים בדרך של נפרדת מגדרית, אנחנו לא נוכל אחר-כך להיות מסוגלים לקחת חלק בעולם שהוא עולם נפרד. יש פה, בעיני, תרתי דסתרי ואני סבורה שהפגיעה שתיגרם פה לכולנו, או שתיגרם פה לציבוריות הישראלית, שתיגרם לאקדמיה, שתיגרם למרצות, שנמנע מהן ללמד בתוכניות האלה של הגברים, הפגיעה פה היא הרבה יותר מדי גבוהה ביחס לתועלת שמבקשים להשיג כאן.

ישי פרנקל: שאלה, ברשותך.

פרופ' רות הלפרין קדרי: כן.

ישי פרנקל: אם אני מבין נכון, את בעצם אומרת – רבותיי, לפחות מגדרית, תבטלו אותם, כל הסטודנטים ... לחרדים, רבותיי יש מוסדות, אנא כנסו אליהם.

אנחנו שמענו גם פה מחלק מהדוברים, גם במחקרים, בעיקר בהתייחס לנשים החרדיות, הן לא תגענה. ברובן הגדול, אלו דברים שאנחנו שומעים שוב ושוב, הן לא תגענה.

ישנן שתי מסגרות, אגב, שתי אוניברסיטאות בעברית ובטכניון שבהם יש מכינה חרדית למעשה להשתלבות, אחוז הנשים שם פחות מ-10%, פחות מ-5%.

החשש שלנו הוא שבשם באמת רעיונות מאוד מאוד חשובים, את באה ופוגעת שוב בנשים החרדיות.

עובדות הזרות הן כאלה, כן? האם את לא מרגישה שבדברים האלה ביטול, עבור הנשים, ספציפית, את בעצם לא תפגעי פגיעה כפולה ומכופלת בנשים?

פרופ' רות הלפרין קדרי: אני מודה שזאת שאלה מאוד מאוד מורכבת. אני חושבת שלא כל האופציות נבחנו. אני חושבת שהתשובה הזאת, החד-משמעית, הן לא תגענה, היא תשובה שמראש מסתמכת על כך שמבחינת השיקולים, השיקולים הטקטיים, האסטרטגיים, הציבור שנשאל, יודע שמה שעומד

פה על הפרק זה האפשרות כן לקיים את המסגרות הנפרדות האלה ואילו המדינה היתה באה ואומרת – עד כאן. אנחנו מוכנים לתת את המכניות האלה שהן הכנה להשכלה הגבוהה, אנחנו מוכנים אולי, קשה לי להגיד את זה, אבל אני חושבת שאפשר לשקול לימודים במרחבים שתהיה בהם חלוקה, זה נשמע נורא כשאני אומרת את זה, אבל שתהיה בהם חלוקה של שליש מעורב, שליש גברים, שליש נשים, כך שהצורך לשבת פיסית, להיות בקרבה גופנית עבור אנשים שבאמת לא רגילים בכך, אני חושבת שאפשר אולי ללכת עד לשם.

אבל אם, אילו הציבור הזה, כולל הנשים, היו יודעות שאלה הם התנאים וזה מה שעומד על הפרק ואין אפשרות אחרת, אחרי עשור שבו כבר נכנסו, אחרי עשור שכבר חלק רכשו כלים, אחרי עשור שכבר החל להיות השילוב הזה וגם ההנהגה הדתית, גם הפוליטיקאים הדתיים והחרדים מבינים שעבור הציבור שלהם, התהליך הזה של הכניסה וההשתלבות הוא הכרחי. אז כשהמדינה תבוא ותציב – אלה הם תנאי הפתיחה, אני מאמינה שהתשובות תהיינה אחרות.

ישי פרנקל: אוקיי. עוד שאלות?

ליאת קישון רבין: נראה לי רק שראוי לציין שלא מעט ממובילי ההקמה של מסגרות חרדיות, גם אם אחרות, זה מובילות, זה נשים. אז ככה, מי שעומד בפנינו ומדבר זה לא רק הגברים מהציבור החרדי, זה גם הנשים והן גם מובילות חלק מהתהליך הזה.

ישי פרנקל: יש ויש.

פרופ' רות הלפרין קדרי: אני חזרתי ואמרתי, זה מורכב. אני רוצה להגיד, אתם בטח מכירים גם את הדיונים שמתקיימים במדינות כמו צרפת, טורקיה לפחות קודם, לפני ההפיכה, כל הנושא הזה של לבישת הרעלה ומגבלות, הטלת מגבלות על נשים שלובשות רעלה מפני כניסה למוסדות להשכלה הגבוהה או קבלת תפקידים ציבוריים, גם שם זה מאוד מאוד מורכב.

כשאת כן שואלת את הנשים עצמן, את באמת מקבלת קשת שלמה של תגובות.

אבל אני חושבת שלמדינה יש פה תפקיד להוביל ולא לסטות מכמה עקרונות יסוד, גם אם יש בזה מחיר, כי אני מאמינה שבתהליכים ארוכי הטווח, הדברים בסופו של דבר כן יובילו לאפשרות שלנו לדבוק ברעיונות של השוויון המגדרי.

ישי פרנקל: בסדר גמור.

תודה רבה.

פרופ' רות הלפרין קדרי: תודה לכם.

המועצה להשכלה גבוהה**שימוע לתוכנית הרב שנתית של ההשכלה הגבוהה לאוכלוסייה החרדית****מוזמנת:**

שרה שופק

נוכחים:

ישי פרנקל, יו"ר ועדת ההיגוי

רבקה ודמני, יו"ר מל"ג

דינה זילבר

רביד עומסי

יעל עטיה

הגר סלקטר

רותם ארנרייך

ליאת קישון רבין

אפרת זהב

עומרי גולן

יעל טורכספא

דב מימון

פרוטוקול

- ישי פרנקל: שרה שופק, ברוכה הבאה.
- שרה שופק: ברוכים הנמצאים.
- ישי פרנקל: אם תוכלי רק להציג את עצמך.
- שרה שופק: אני שרה שופק, אני רכזת אקדמית של האוניברסיטה הפתוחה לחרדים במרכז י.נ.ר. מרכז י.נ.ר. הוא מרכז לימוד לחרדים.
- לומדים אצלנו היום בערך כ- 50 סטודנטים לתואר ראשון בפסיכולוגיה. אני מדברת בשמם, מדברת בשם סטודנטים אחרים שלומדים בקמפוסים שונים בארץ, לתואר ראשון בפסיכולוגיה. אני מדברת על אותם מתעניינים שמתקשרים אלי כל יום ורוצים ללמוד פסיכולוגיה ולא יכולים לסיים את התואר. מבחינתם, מבחינתנו, פסיכולוג – זה עוד שבע שנים, שמונה שנים. מבחינתנו, אין לנו תואר ראשון שיכול לצאת לשוק העבודה ולהגיד – טוב, סיימתי תואר, אני אצא לשוק העבודה. אין לנו את זה. התואר הראשון הוא רק קרש קפיצה לתואר שני. אנחנו מרגישים ששמים לנו מה שנקרא רגליים בגללים, מפנצ'רים אותנו. אנחנו לא יכולים לסיים.
- אז יש לי כ- 50, 30 סטודנטים שעומדים, שצריכים לסיים השנה והם לא יסיימו, איך אמרו לי? שרה, בואי נדחה.
- ישי פרנקל: אני לא מבין.
- שרה שופק: הם צריכים, הם רוצים, הם צריכים לסיים תואר ראשון, ולהמשיך לתואר שני.
- ישי פרנקל: מי שרוצה להיות פסיכולוג קליני, צריך וגם פסיכולוג שהוא לא חרדי, זה אחוז המתקבלים לתואר שני הוא מאוד נמוך, כן?
- שרה שופק: אין בעיה.
- ישי פרנקל: לא קשור אם חרדים או לא חרדים.

- שרה שופק : זה, אנחנו לא מתווכחים. אני יודעת, אתם עושים עבודה מצוינת.
- ישי פרנקל : לא לא, אני לא מבין כרגע מה זה אתם לא מסיימים.
- שרה שופק : אני אגיד לך בדיוק מה אני אומרת.
- ישי פרנקל : אוקיי.
- שרה שופק : הם לא, הם אומרים – אנחנו מסיימים תואר ראשון, אין לנו לאן להמשיך. אנחנו מאוד רוצים להיות פסיכולוגים קליניים, אנחנו מאוד רוצים להתקדם, יש לנו את האפשרות, עבדנו קשה, הגענו לרמה טובה, אנחנו לא יכולים ללמוד במעורב.
- נכון שיש סטודנטים באוניברסיטאות, נכון ואתם מדברים על זה וזה מצוין וזה מבורך שיש הרבה סטודנטים חרדים שלומדים באוניברסיטאות לקראת תואר שני בפסיכולוגיה, יש עשרות שלא מגיעים. אותם החרדים שמבחינת האמונה שלהם, הדת שלהם, לא מאפשרת להם ללמוד במעורב. ומדובר על עשרות סטודנטים, שלא יכולים ללמוד היום תואר שני, כי אין להם את זה בהפרדה.
- זה אותם סטודנטים שבלית ברירה פונים למקצועות אחרים, כמו הולכים ללמוד ייעוץ חינוכי. הבנות הולכות עכשיו, נהיה משהו חדש, פסיכותרפיה. משהו תרפיה באמנות. הם מחפשים מקומות אחרים ללמידה, על-מנת שהם יוכלו בכל-זאת להמשיך לתואר שני. התוצאה היא ואת זה אני לא צריכה להגיד, אין פסיכולוגים במגזר החרדי. והמגזר באמת, המגזר דורש, רוצה. אין.
- רותם אנרייך : סטודנט שלמד פסיכולוגיה באופן נפרד, אני שואלת באמת, כן-?
- שרה שופק : כן-?
- רותם אנרייך : הוא מוכשר לטפל בבני שני המינים או שאת אומרת – זה בסדר גם בשוק התעסוקה, הגבר הפסיכולוג יטפל רק בגברים והאישה הפסיכולוגית, כאילו, זה הסללה גם לשוק,

שרה שופק:

אז בואי אני אגיד לך משהו. את אותה שאלה שאת שואלת גם אני שואלת. אני לא למדתי פסיכולוגיה, אני לא כזאת חכמה. אבל אני שואלת את הסטודנטים בדיוק מה שאת שואלת. אמרתי לו – מה תעשה עם תואר שני, לאן תלך? אתה רוצה ללמוד בהפרדה, ומה? אז אני אגיד לך מה הסטודנטים אמרו לי. תשובות לא שלי. אחד אמר לי – תקשיבי, אני היום מתעסק עם נוער נושר, אני, יש לי רבנים בישיבות, אני רוצה לעבוד שם. אני רוצה לתת מענה לאוכלוסייה שלי.

הבנות אמרו לי אותו דבר – יש מספיק בנות נושרות, יש מספיק, יש מספיק איפה לעבוד.

רוב הסטודנטים לא מצפים דווקא לעבוד במה שנקרא במעורב או לעבוד זה, אגב, הרבה סטודנטים גם שואלים את הרבנים שלהם ואני משערת שאתם יודעים שהרבנים לא מאפשרים להם ללמוד. יש לי סטודנט שסיים השנה, סיים בהצלחה, אני חושבת שקיבל הצטיינות, קיבל תעודת הצטיינות עכשיו לא מזמן, הוא גר בקריית ספר. הוא התקשר אלי, אני לא מכירה אותו, הוא אומר לי – תקשיבי, הרב אמר לי לא. אני מאוד רוצה, תעזרי לי. אני לא מכירה אותו.

זאת אומרת שיש רצון, יש להם את היכולת, יש להם את הכלים, יש להם את ה, הם הגיעו לציונים. הם התחילו באפס, הם לא למדו מתמטיקה, הם לא למדו סטטיסטיקה, הם לא ידעו שום דבר באנגלית. הם עבדו קשה מאוד ארבע שנים, כדי לקבל את התואר הנכסף והם מרגישים, איך הוא אמר לי? אני הולך הביתה.

ופה, למען אותם הסטודנטים, אני נמצאת פה. למען אותם סטודנטים שלא, שמאוד מאוד רוצים. הקהילה רוצה.

אין פסיכולוגים. אז מה קורה? הקהילה עצמה פונה למטפלים בהכשרה מסוימת, בהכשרה טובה, אבל שוב, זה לא הפסיכולוגיה עצמה.

אני יודעת, אני יודעת שיש רצון טוב שלכם כן להנגיש את הציבור החרדי את התארים, זה בא ממקום טוב, אחרת לא היינו מגיעים לפה כי אני חושבת שאתם עושים עבודה מעולה. אני יודעת שיש, אני יודעת שלמשל, במכללה החרדית כן מאפשרים, כן מאפשרים לסטודנטים היום ללמוד בצורה מסוימת באיזה שהוא פורמט מסוים לחרדים כן ללמוד בבין תחומי וגם אני רוצה.

דיברנו על זה כשהייתי בכנס בבר אילן, גם אני רוצה ככה. אם הם קיבלו איזה שהוא, במקום מסוים זאת אומרת שכן היה רצון להנגיש וכן רצון להוביל את הציבור, אז אני רוצה להיות חלק מהציבור הזה, שגם הם יוכלו להתקבל לקבוצה מסוימת בהפרדה, הייתי רוצה להנגיש את זה לכולם.

דינה זילבר : רציתי לשאול לגבי המוסד, לא הצלחתי להבין. זה לא האוניברסיטה הפתוחה, זה כאילו סוג,

שרה שופק : אנחנו מרכז לימוד, אנחנו מרכז לימוד של האוניברסיטה הפתוחה, אנחנו מרכז הלימוד החרדי. זאת אומרת שאצלנו לומדים בהפרדה מלאה. יש לנו כיתות נשים וכיתות גברים למספר תארים. אני מדברת כרגע על הכרה בפסיכולוגיה.

ישי פרנקל : אני רק אסביר לך, דינה, איך שזה עובד. אנחנו שנינו היינו סגנים במוסד הזה.

האוניברסיטה הפתוחה מאפשרת לימודים on line מקוונים, בלי צורך אי-פעם לראות אף בן-אדם. אבל כדי להנגיש ולעזור, יש מרכזי לימוד, אגב, ביישובים ערביים, ביישובים כלליים, שבאים לעזור.

דינה זילבר : שיכולים להיות או מעורבים או נפרדים.

ישי פרנקל : בדיוק, בדיוק.

רביד עומסי : את רוצה לפתוח אצלך בבית מרכז לימוד, את יכולה לפתוח מרכז לימוד.

כל אחד יכול. בתנאים של האוניברסיטה הפתוחה.

- שרה שופק : אנחנו פתחנו לחרדים.
- רביד עומסי : והם פתחו מרכז לימוד.
- שרה שופק : כן.
- דינה זילבר : שבעצם, מעביר את הלימודים פרונטאליים?
- ישי פרנקל : בדיוק.
- רביד עומסי : ואני עושה את הבחינות של הפתוחה.
- שרה שופק : הכל – הפתוחה. זאת אומרת, גם המרצים הם של האוניברסיטה.
- ישי פרנקל : לא לא, במילים אחרות, לא לא, אני אנסה להסביר.
- דינה זילבר : צריכים לעמוד באיזה שהוא תקן?
- ישי פרנקל : לא לא. שנייה, שנייה.
- שרה שופק : המרצים של האוניברסיטה,
- ישי פרנקל : מרצים של האוניברסיטה הפתוחה, לדוגמה, אני אנסה להסביר.
- דינה זילבר : כן.
- ישי פרנקל : יש קורס X. אני למדתי אגב בלי אי פעם לראות אף תלמיד אחר, רק באתי לעשות מבחן. אותם עמיתים שלי יכולים היו, אם הם רצו, ללכת וללמוד חלק בצורה מוגברת, או חלשה, במרכז לימוד, המורים הם חד-משמעית מורים אקדמיים של האוניברסיטה הפתוחה, על-פי כל כללי הפרוטוקול. ההבדל בין זה ובין מוסד רגיל הוא שאין חובה ללכת לשיעורים, את יודעת, זה אקסטרה, זה לא בייסיק.
- דינה זילבר : ברור. והמורים,
- שרה שופק : הכל אוניברסיטה. גם המרצים הם של האוניברסיטה.
- דינה זילבר : המרצים מעורבים? יש גברים ונשים שמלמדים גברים ונשים בהפרדה, או שלא?
- שרה שופק : ככה – אצל הנשים יש גבר יכול להעביר שיעור, לגברים – רק גברים. זה וטו. רק גברים מלמדים גברים.
- דינה זילבר : ויש הבדל בין מקצועות הלימוד שפתוחים?

- דוברת: מה זאת אומרת?
- דינה זילבר: מבחינת ההיצע.
- שרה שופק: תראי, אנחנו מרכז לימוד קטן. אבל אם אני מדברת על הפסיכולוגיה, אז לומדים את כל הפסיכולוגיה, יש להם 24 נקודות זכות לבחירה חופשית, אז אנחנו בוחרים ממילא קורסים שמתאימים לנו לציבור. אני לא אתן להם קורסים שלא מתאימים לנו.
- אבל התוכנית המלאה של האוניברסיטה, הם סטודנטים של האוניברסיטה, מרצים של האוניברסיטה, מבחנים של האוניברסיטה.
- דינה זילבר: פסיכולוגיה זה משהו שהוא באמת מעלה תהייה, כי הרי בעיה פסיכולוגית יכולה לנבוע נניח גם אם אתה מטפל בסוף רק בגברים ולמדת רק מגברים, הבעיה עצמה יכולה אולי לנבוע מאינטראקציה במשפחה, קשר לנשים, אי-קשר לנשים, בעיות עם ילדים, ילדים שיכולים להיות גם בנים וגם בנות. אז אפשר כאילו לקבל הכשרה כפסיכולוג, מבלי שבעצם, כמו שאת אומרת, נניח שקורסים מסוימים לא למדת, לא נחשפת. ההכשרה שלך כפסיכולוג היא לא, גם אם בסוף אתה מייעד את עצמך לטפל באותו נוער נושר בסיכון ולא תראה אישה מימך, יכול להיות אבל שהבעיות הפסיכולוגיות שאליהן אתה נחשף, הנערים שנושרים,
- ישי פרנקל: זה מאוד פשוט. לאוניברסיטה הפתוחה יש תוכנית לימודים מאושרת מל"ג, רק איש / אישה, שעומדים באותה תוכנית, יכולים לקבל תואר.
- ... [מדברים יחד]
- שרה שופק: אין תואר שני. אין דרישה,
- ישי פרנקל: לא, היא מדברת על ההמשך.
- שרה שופק: יש תואר שני,
- ... [מדברים יחד]

שרה שופק: קודם כל, אין דרישה, חלילה, אין שום דרישה שתיתני לנו הנחה, אין דרישה להנחה. סטודנט צריך לעמוד בכל הקריטריונים בכל הקריטריונים של המלי"ג. זה נקודה.

עכשיו, מה שאמרת, שזה מה שעשו, נראה לי יפה, יפה שנתנו למכללה החרדית שאמרו להם – תקשיבו, באמת, כפי שאת אומרת, יש קורסים שאתה חייב לשמוע ואולי אתה כן צריך לשמוע את זה מהאנשים, אבל הם נתנו לאנשים אפשרות בתוך המקום הזה, גם חלק בהפרדה. אני לא בקיאה כל הנקודה, אני לא מעורבת בכל, וזה מה שאמרת שגם אני רוצה. אני רוצה להנגיש לציבור, זאת אומרת, רוצה להנגיש את הסטודנטים שכל-כך רוצים, שיוכלו להיות פסיכולוגים. הרי זאת קהילה שדורשת את זה, איך מישהו אמר לי פה בחוץ – אשתי עובדת בטורונטו ומחפשים פסיכולוגים חרדים. התחלתי לצחוק. אמרת לי – תחפש, תגיד לי כשאתה מוצא. אז זה העניין.

לא מבקשים הנחות. מבקשים פשוט את היכולת, את היכולת לחבר, להנגיש, כדי שבסופו של יום, יצאו פסיכולוגים חרדים. גם אלו שממילא לא היו מגיעים לאוניברסיטה.

דינה זילבר: ולהבנתך, אותם אלה שהם רוצים דעת ומוכנים באמת לעמוד במסלול ההכשרה הארוך הזה, בהנחה שלא היה את הפלטפורמה, את המסגרות האלה של מח"רים וכו', לדעתך היו נמנעים מללמוד או היו באים ללמוד ... עם כל הקושי?

שרה שופק: ממילא נמנעים. ממילא נמנעים. אני מקבלת את הטלפונים. יום יום אני מקבלת טלפון – אני רוצה ללמוד פסיכולוגיה ובטלפון, בשיחה הראשונה, אני אומרת לו – אתה יודע למה אתה מתכוון? אתה מבין בכלל? אז הוא אומר לי – כן, תואר שני. ואני אומרת לו – ואיפה תלד? אהה, לעתים פה נגמרת השיחה. אה, לא ידעתי. לעתים אז אומרים – טוב, אז מה האלטרנטיבה? אז בואי נלמד משהו אחר.

אז יש אלטרנטיבות. אני אומרת, אנחנו הולכים לאלטרנטיבה מסוימת, שהיא בסדר, שזה מצוין, אבל זה לא הפסיכולוגיה. ואלו שבאמת רוצים פסיכולוגיה קלינית, אני יכולה להגיד לך שהסטודנטים שלי, הם נושאים עיניים אלי ואני אומרת להם – אין לי. אני פה. אני פה, אני חושבת שמהחדר הזה, זה יכול לעזור.

ישי פרנקל: בסדר גמור. תודה רבה.

שרה שופק: תודה רבה לכם. תודה רבה.

המועצה להשכלה גבוהה**שימוע לתוכנית הרב שנתית של ההשכלה הגבוהה לאוכלוסייה החרדית****מוזמנת :**

פרופ' תמר אריאב, בית ברל

נוכחים :

ישי פרנקל, יו"ר ועדת ההיגוי

רבקה ודמני, יו"ר מל"ג

דינה זילבר

רביד עומסי

יעל עטיה

הגר סלקטר

רותם ארנרייך

ליאת קישון רבין

אפרת זהב

עומרי גולן

יעל טורכספא

דב מימון

פרוטוקול

- ישי פרנקל: בקצרה, מה אנחנו עושים פה היום, סבב היכרות ואנחנו נתחיל.
- כחלק מהליך השימוע הציבורי של תוכנית הנגשת ההשכלה הגבוהה לאוכלוסייה החרדית לחומש הבא, יש פה, עשינו מפגש פומבי שהיה פתוח לפני כחודש וחצי, יש אתר שבו פרסמנו את הדברים, אנשים מגיבים והיום אנחנו עושים שימוע שבו אפשר, כל אלה שמעוניינים בכך, לבוא, להביע את דעתם. מגיעים אנשים מכל קצות, אני חושב שיהיה מאוד מעניין.
- כל מה שנאמר פה היום הוא פומבי, זאת אומרת, גם הדוברים שמדברים, הכל פה מוקלט ויהיה פומבי. כל מה שמי מאיתנו מדבר, יהיה פומבי וזהו. אנחנו באנו פה לשימוע.
- בעצם, אנחנו נותנים קוואנטות של כתשע דקות לכל אחת ואחד מהדוברים, הם דוברים שש דקות, אחרי זה יהיו שתי דקות לשאלות – תשובות, מאוד מאוד קצרות, מאוד בולטות.
- אפרת מנהלת את הזמנים שם, בקשיחות רבה, בבקשה, אפרת. בואו נעשה רק סבב היכרות קצר בינינו ונתחיל. הם ישבו פה? בבקשה, הלשכה המשפטית, תציגו את עצמכם.
- עומרי גולן: עומרי גולן, מהלשכה המשפטית.
- יעל טורכספא: יעל טורכספא, היועצת המשפטית.
- אפרת זהב: אפרת זהב, מאגף תקצוב.
- ליאת קישון רבין: ליאת קישון רבין מהוועדה.
- הגר סלקטר: הגר סלקטר, משרד המשפטים.
- רותם ארנרייך: רותם ארנרייך, משרד המשפטים.
- אני אעדכן שדינה זילבר המשנה ליועץ המשפטי לממשלה תגיע בקרוב.
- ישי פרנקל: תגיע בהמשך, בסדר גמור.

רבקה ודמני : רבקה ודמני, נשיאת מל"ג.
יעל עטייה : יעל עטייה, מל"ג.
ישי פרנקל : אנוכי ישי פרנקל, אני יו"ר ועדת ההיגוי, אני אנהל פה את הישיבה. אני חושב שאנחנו יכולים להתחיל.
אפרת זהב : אפשר לשאול שאלה? שני סוגי השימועים, גם הפומבי וגם זה, ככה זה מקובל?
ישי פרנקל : כך יצא. כך יצא. אגב, שוב אני אומר, גם אם זה פומבי, אין פה הרבה אנשים. זה פומבי לחלוטין, כל מה שנאמר יוקלט, יהיה באתר האינטרנט.
בוקר טוב. פרופ' תמר אריאב, נשיאת בית ברל,
פרופ' תמר אריאב : המכללה האקדמית בית ברל.
ישי פרנקל : זה מוסד, להפך, זה לטוב.
פרופ' תמר אריאב : בית ברל זה קמפוס גדול שיש בו עוד הרבה מאוד דברים אחרים.
ישי פרנקל : בסדר גמור. אנחנו מתחילים, סליחה על האיחור הקל.
זמננו קצת קשוחים פה, תמר, שש דקות שיחה שלך, שתיים-שלוש דקות שאלות – תשובות. כל מה שנאמר פה מוקלט ויהיה פומבי.
פרופ' תמר אריאב : בסדר גמור.
אז קודם כל, אני מודה על ההזדמנות להופיע בשימוע הזה. אני חושבת שזה מאוד מאוד חשוב. אני שלחתי לרביד את נייר העמדה שלי מראש, אז אני מציגה פה רק את עיקרי הדברים.
אני רוצה להתחיל עם השורה התחתונה של עמדתי. אני מאוד מאוד תומכת במתן אפשרות ללמידה בתוך הקמפוס, בקבוצות נפרדות ואני חושבת שיש לתת עדיפות גבוהה מאוד לתחומי החינוך וההוראה וגם המקצועות הטיפוליים השונים.
העמדה הזאת שאני משקפת אותה איננה תוצאה של איזה בחינה תיאורטית או רעיונית, כמו שמתרוצצים ברשת הרבה מאוד דברים

קונצפטואליים או אידיאולוגיים, אלא היא מעוגנת בתוך הניסיון המאוד מאוד פרקטי אמפירי שיש לנו במכללה האקדמית בבית ברל. אני ערה לזיכרון על הסיכונים לפגיעה באופייה של האקדמיה אם הלימודים בתוך הקמפוס יתקיימו בקבוצות נפרדות, אבל אני חושבת שהאתוס האקדמי חסון מספיק כדי להתמודד עם ה"איוס" של המגזר החרדי.

הניסיון שצברנו במכללה מעיד על הצלחה מרשימה ואף בלתי צפויה, מבחינה אקדמית, מקצועית וחברתית ולכן אני מציעה להתמקד בהחלטות בהיבט החינוכי והערכי, כדי לקדם את מה שאתם קוראים המודל המשולב ואני אפילו קוראת לבטל בהדרגה או לכל הפחות לצמצם את המודל השמרני של לימודים מחוץ לקמפוס, במסגרת פלטפורמות ...

בתחום החינוך, מוטת ההשפעה של אקדמיזציה של כוח העבודה בחינוך, החרדי, היא עצומה ולכן יש חשיבות עליונה להכללת הכשרה להוראה ולמקצועות החינוך, בעדיפות של מדינות ות"ת. על-פי נתוני משרד החינוך, ב- 2015 היו למעלה מ- 400,000 סטודנטים, תלמידים חרדים, בגן ובבית-הספר היסודי בלבד, אלו נתונים מאוד מדויקים, לא ללמ"ס ולא למשרד החינוך, על מה שקורה, בבת-ספר על יסודיים.

ה- 400,000 האלה היו כ- 19% מתוך כלל התלמידים, אבל כרבע מהתלמידים היהודים במדינה. זאת אומרת מדובר באוכלוסייה גדולה, שאין להתעלם ממנה.

רמת ההשכלה הפורמלית של התלמידים החרדים נמוכה מאוד והשכלתם והכשרתם של מורים שלהם, כשמדובר בקרוב ל- 19,000 מורים שמלמדים בחינוך החרדי, היא נחותה מאוד בהשוואה לכל רמת השכלה של מורה אחר במערכת החינוך.

אני סבורה שמערכת החינוך החרדי היא עובדה קיימת ולכן יש לעבוד אתה ולא נגדה. הסיכוי לקדם את המערכת הזאת תלוי מעל לכל בהכשרה נאותה של אנשי חינוך בחברה החרדית, לכן אני סבורה שהכשרתם של מורים חרדים בתוך מוסדות אקדמיים להכשרת מורים, היא משימה הכרחית ודחופה.

אני מבקשת לציין שמסלולים אקדמיים נפרדים לגברים ולנשים, בתוך הקמפוסים, כבר קיימים. הם קיימים. לדוגמה, משרד החינוך מריץ כבר כמה שנים תוכניות השלמה ל- bed למורים חרדים בתוך המכללות והם לומדים גברים בקבוצות נפרדות. זאת עובדה קיימת. אצלנו במכללה, לומדים ככה מתמטיקה, למסלול היסודי.

יש בתוך המכללות הדתיות מסלולים נפרדים לגברים ולנשים, גם ברמת תואר שני ואותו דבר יש במכללות כלליות ובעוד מקומות אחרים.

למה אני אומרת את זה? כי אני חושבת שמניעת שילוב חרדים במסגרות נפרדות בתוך הקמפוסים, עלולה, אל"ף, לתמוך בהמשך סגרגציה חברתית ולחזק את הבידול הקיים של מערכות החינוך המפוצלות ואף להביא להקמתן של מוסד אקדמי חרדי כפי שכבר הוצע על-ידי אחת מחברות מל"ג, ובי"ת – לעודד את החרדים למצוא נתיבים לרכוש השכלה מחוץ לקמפוסים. זה לא שהם לא ירכשו השכלה, הם פשוט יעשו את זה בכל מיני דרכים עוקפות.

לכן אני חושבת שסגירת אפשרות הלמידה בתוך הקמפוסים בקבוצות נפרדות, תעודד אותם למצוא בדרכים עקלקלות אפשרויות לרכישת תואר.

אני רוצה בקצרה להגיד משהו על ה- case study שלנו במכללה, עם הניסיון שלנו לשלב סטודנטים חרדים בתוך הקמפוס, שהוא לא רק אפשרי אלא הוא מוצלח ביותר.

בין תשע"ד לתשע"ו, החלו ללמוד במכללה 260 סטודנטים חרדים, 103 נשים, 157 גברים, לתואר מלא bed, להשלמה לתואר bed וגם לתואר .med.

המכללה מקיימת כל שנה הרבה אירועי סיום של חלוקת תארים ותעודות. אני לא יכולה אפילו למצוא את המילים לשתף אתכם בהתרגשות שהיתה באירוע סיום של המחזור הראשון של משלימי ה-bed החרדים. אפינה את האירוע הזה, באופן מובהק, אופטימיות ותקווה גדולה באשר ליכולת להכשיר אנשי חינוך חרדים, דווקא במכללה חילונית.

כמה מדדי הצלחה בפועל.

אחד. רמת ההישגים הלימודיים של הסטודנטים החרדים, כפי שמתקפת בציונים ובהערכות, איננה נופלת כלל ועיקר מאלה של הסטודנטים האחרים שלומדים במכללה. נשירה אפסית מהלימודים, השתלבות מוצלחת ביותר בשוק העבודה ויש לנו על זה עדויות, אני פירטתי במסמך.

ביקוש שממשיך לגאות, צובאים על דלתותינו מאות סטודנטים חרדים שדווקא רוצים ללמוד במכללה ורק מחכים לשמוע מתי אתם פותחים את התוכנית הזאת והזאת והזאת, שכרגע אנחנו מנועים מלפתוח. אני אתן שתיים-שלוש ציטטות מדברי הבוגרים שסיימו אצלנו לימודים. אנחנו רוצים ללמוד במקום לא מתפשר מבחינה אקדמית, שמאפשר להתמקצע תוך שמירה על אורח החיים והערכים שגדלנו עליהם. כשאני אומר שלמדתי בבית ברל בראיונות עבודה, המראיינים מתרשמים מאוד.

נחשפתי למרצים שלא הייתי פוגש אם הייתי לומד במסגרת חרדית. היום כמורה, אני צריך להכין את התלמידים לעולם העבודה, למפגש עם ידע חדש ואני צריך לדעת כדי ללמד אותם.

איך עשינו את זה, איך הגענו להצלחה הזאת? אנחנו גיבשנו עקרונות פעולה. בקצרה – שידרנו מסר של הקפדה על מידות אקדמיות בתוכניות הלימודים בתכנים, בדרכי ההוראה ובדרכי ההערכה, כמקובל בתוכניות הלימודים הרגילות המיועדות לכלל הסטודנטים. הלימודים מתקיימים רק בתוך הקמפוס, זאת משלושה טעמים – לשמר את אופיו הפתוח של הקמפוס, כמרחב ציבורי רב-תרבותי, משותף לכלל הסטודנטים, הערכה שלנו ששהייה בתוך הקמפוס תסייע לחיבור הסטודנטים החרדים למהות של לימודים אקדמיים ולשמירת אמות מידה אקדמיות וחופף מזה שהלימודים בתוך הקמפוס מאפשרים לנו להישען על סגל הליבה שלנו, ועל כל התשתיות התומכות, ספרייה, כיתות מאובזרות, דיקנט וכו'.

אנחנו היינו מוכנים לויתורים במישור המגדרי, אבל מרצות מלמדות את הגברים בקורסים מקוונים, בחלקים שהם פנים אל פנים, יש להם עוזרי הוראה ואת המרכז להוראת חרדים דווקא מלמדת מנהלת אצלנו חברת סגל שקיבלה אישור מהרבנים לנהל את המרכז. זה מאוד מאוד מעניין.

יש גם מרצים ערבים שמלמדים את הקבוצה הזאת ולא שמענו אף הסתייגות או אף הערה בנושא הזה.

יצרנו מעטפת תומכת מאוד מאוד נרחבת, מזכירה חרדית, הכנה של המרצים שלנו ללמד את האוכלוסייה הזאת, מעורבות של ההנהלה. אני נפגשת עם כל מחזור סטודנטים לפחות פעם בשנה, המנכ"ל, מדברים אתה, נמצאים אתם בדיאלוג ושיח והמרצים זמינים להם גם מעבר לשעות ההוראה, כי הכל מתקיים בקמפוס.

אז אם אני צריכה לסיים, אז אני אומרת ככה – חשוב לנקוט בגישה קונסטרוקטיבית בשילוב חרדים באקדמיה, שהיא פשרה מקדמת ולא יקוב הדין את ההר וללכת עם הראש בקיר.

אני חושבת שיש לתת להם הזדמנות להתמקצע בתוך המוסדות, כי האפשרויות האחרות שעומדות בפנינו זה או להגיד – אוקיי, חוסמים את הקמפוסים בפניכם, אז מה, מה נעשה? אז הם לא ילמדו. או שלהגיד להם – תלמדו במחר עם הפלטפורמה, שמענו את מחקר ההערכה ואתם אצלכם מועדים למגבלות של זה.

אז בשורה התחתונה, אני חושבת שגם אם יש מחיר מסוים במישור המהותי ללימודים נפרדים, בתוך הקמפוס, יש לו תמורה פרקטית חברתית.

מחיר מניעת התהליך החשוב הזה, עלול להיות גבוה בהרבה ממחיר ביצועו.

ישי פרנקל: תודה רבה. שאלה או שתיים, קצרות?

בסדר גמור. תודה, מאוד תד. תודה רבה.

פרופ' תמר אריאב: תודה לכם.
